

Κουκουλής

ΝΕΟΙ ΡΥΘΜΟΙ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΥ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΣΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ Πίνακας με έφτά χρώματα (ποίημα)

ΠΕΤΡ. ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ 'Η Έρωτική φωταύγεια (μελέτη—τέλος)

ΧΡ. Ν. ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ 'Αποχωρισμός (διήγημα)

FEDERICO GARCIA LORCA Μοιρολόι για τον Ίγνάθιο Σάντσιθ Μεχίας (ποίημα—μετ. Γιάννας Χριστοφή)

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΠΑΣ Τό Αιγαίο

ALDO CAPASSO 'Αδελφωσύνη—Στ' Αηζόνι κ.ά.

NICCOLO SIGILLINO (Ποιήματα—μετάφραση και σχόλια Ρίτας Μπούμη· Παπᾶ)

CLAUDIO ALLORI

C. O. COCHETTI

PIERRE EMMANUEL Μιά συνέντευξη για την ποίηση (μετ. Άγνης Σωτηρακοπούλου)

MAURICE MAETERLINC Τραγούδι (μετ. Κ. Άδραμοπούλου)

Π. ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ 'Ενα Γράμμα

PENOS Θάρθει μία νύχτα—'Η έβδομημετασχή (ποίηματα)

N. ΚΑΡΟΥΖΟΣ 'Υμνος στους καινούργιους ανθρώπους (ποίημα)

ΡΟΣΟ ΝΤΙ ΣΑΝ ΣΕΚΟΝΤΟ . . 'Η πεντάμορφη άποκοιμισμένη (θεατρικό· μετ. Άλκ. Γιαννόπουλου)

Ο Μ Η Ν Α Σ

Σημειώματα—Ζωγραφική—Ειδήσεις—'Επιθεώρηση Τύπου—Γράμμα του νεοελληνιστή PAOLO STOMEO

ΕΚΔΟΤΗΣ:

ΑΡΙΣΤ. ΜΑΥΡΙΔΗΣ

8

ΑΘΗΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 1949

Ν Ε Ο Ι Ρ Υ Θ Μ Ο Ι

ΜΗΝΙΑΙΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΩΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΣΤΩΝ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ Ε' - ΠΕΙΡΑΙΕΥΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ

ΑΡΙΣΤ. Ν. ΜΑΥΡΙΑΔΗΣ

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 11 - ΑΘΗΝΑΙ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

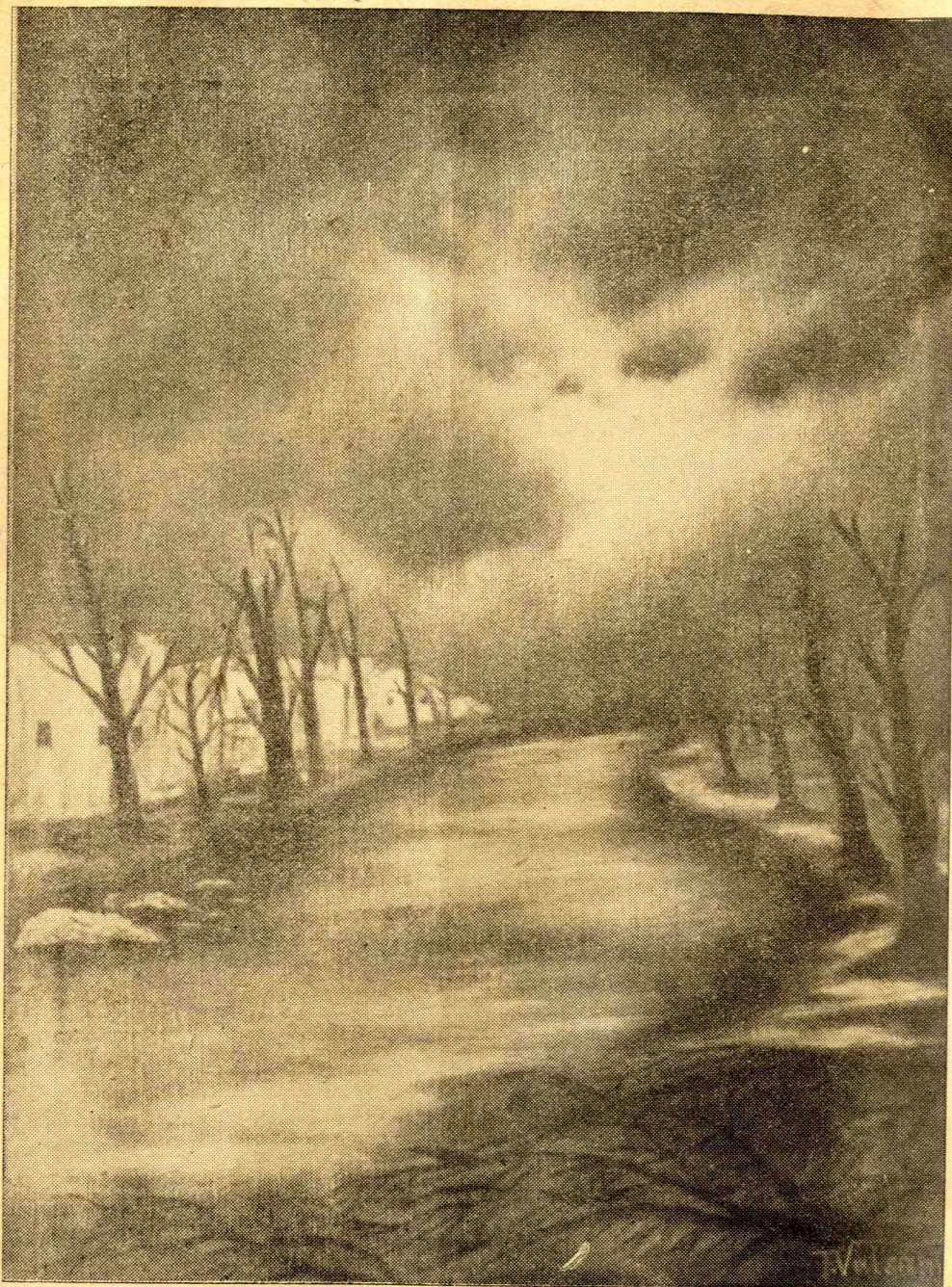
Ἐσωτερικοῦ ἑτησίᾳ Δραχμ. 50.000
» Ἐξάμηνῃ » 25.000
Ἐξωτερικοῦ ἑτησίᾳ Δολλάρια 20
Λίρες 5

Ἐμβάσματα στὸν ἐκδότη Α. ΜΑΥΡΙΑΔΗ
Θεμιστοκλέους 11 - Ἀθῆναι

ΓΡΑΦΕΙΑ:

ΟΔΟΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 11 - ΑΘΗΝΑΙ

Τὰ χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται
Βιβλία κρίνουμε ὅσα μᾶς στέλνονται
σὲ δύο ἀντίτυπα

ΤΑΚΗ ΒΑΛΣΑΜ

ΣΥΝΟΙΚΙΑ ΚΑΚΣΠΟΙΩΝ ΣΤΟ ΒΟΥΚΟΥΡΕΣΤΙ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΜΕ ΕΦΤΑ ΧΡΩΜΑΤΑ

Τὸ βαθὺ ποτάμι πίσω ἀπὸ τὴ σιωπὴ σου
Ὁ βραδυνὸς δρόμος πάει στὴ θάλασσα
Τὸ σὺθαμπο ἀχολογίει στὰ φύλλα τῶν πλατανιῶν
Μιὰ καμπάνα χτυπάει στὴ χαράδρα τοῦ μεγάλου βουνοῦ
Τὴν ἐπιστροφή σου
Οἱ παπαροῦνες ματώνουν τὰ στάχνα
Τὸ κορίτσι μὲ τὸ ἄλογο ἀνεβαίνει τὸν ὄχτο
Ἡ φωνὴ σου
Ἡ ἀπόσταση ἀπὸ τὸν χθεσινὸ χεῖμαρρο
Οἱ γήλοφοι σπαρμένοι μὲ ἥλιο καὶ μὲ μαγοαρίτες.

Καθίσαμε στὸ βράχο πὸν χαλιναγωγεῖ τὴ δίψα τῶν κάμπων
Στὸ βράχο τῆς ὑπομονῆς μας
Καὶ μιλήσαμε γιὰ τὰ διψασμένα καλοκαίρια τῆς ἀγνότητας
Γιὰ τὰ πουλιὰ πὸν ἔχουν πύρινα περῶματα πόθων
Κόκκινα πρόσινα κίτρινα γαλάζια
Παιδιὰ τῆς νυχτερινῆς βροχῆς πὸν κλαῖνε μ' ἀναφυλλητὰ
Τὴν ἡρωϊκὴ ἀπόσταση πὸν χωρίζει
Τὰ γιάλινα ὁμοιώματα τῶν σωμάτων
Ἀπὸ τὴ γεύση τῶν εὐχυνμῶν μῆλων.

Περνάει ένα κορίτσι μ' ένα εμπριμέ από πένθιμο άνεμο
Τό σχήμα τῆς φωνῆς τῆς κατέλυσε τῆ γαλήνη τοῦ βράχου μας
Εἴμαστε μόνοι ἐνῶ μᾶς κυκλώνουν ἀστερισμοὶ καὶ πόθοι
Ἐκεῖ πὸν τελειώνει ἡ ἄβυσσος τῶν βημάτων μας
Εἶναι τὸ φρέαρ τῆς Καλοσύνης
Κάτω ἀπὸ μιὰ φέτα φεγγάρι
Ἵταν ἡ Σαμαρείτις ἔδωσε τὴ στάμνα στὸ διψασμένο Γαλιλαῖο
Ἰκνούτηκε φωνὴ πὸν ἔλεγε
«Ἄδελφοί ἡ ζωὴ ἔρχεται ἡ ζωὴ πλησιάζει»
Ἐλαιῶνες καὶ κηλίδες καταισχύνῃς αἱμάτων
Ἐντρομα πετεινὰ ρόδα καὶ ἐρπετὰ
Συνωθοῦνται οἷς κρύπτες τῶν οὐρανῶν
Γιατὶ οἱ ἕτεοὶ ἔρχονται
Γιατὶ οἱ ἕτεοὶ πλησιάζουν πλησίτοι
«Ἡ Σωτηρία διὰ τοῦ Πνεύματος» πωλεῖται χονδρικῶς
Ἐπάνω στὴν ἄσφαλτο τῶν λεωφόρων.

Ἄμωμοι ἀπὸ γνώση ἀμέθυστοι ἀπὸ τρικυμίες χρωμάτων
Ἄδιάλυτοι ἀπὸ ὀπτασιασμοὺς σημείων καὶ τεράτων
Ἄδιαπέραστοι ἀπὸ φευγαλέες καταιγίδες
Ἄχαλίνωτοι καὶ σιδηροδέσμοι
Τὶ μᾶς μένει γιὰ νὰ εἰσέλθουμε στὴ βασιλεία τῶν παιδιῶν τοῦ Ἡλίου;
Τὸ ἄπειρο εἶναι μιὰ ὀπώρα κρεμασμένη στὴν κορυφὴ τῆς δίψας μας
Ἄλλὰ ὁ χυμὸς τῆς δὲ φτάνει στ' ἀκροδάχτυλά μας
Εἶδαμε τὸ κορίτσι μὲ τὸ λευκὸ κρίνο
Ἡ φλόγα του εἶναι ἕνα ποτήρι ξέχυλο ἀπὸ σκοτεινὸ ὕπνο
Τὶ ψιθυρίζουν τὰ χεῖλια σου ὅταν πλησιάζουν τὴν ἐσπέρα μιᾶς ἐπομένης;
Τὶ λαλεῖ αὐτὸ τὸ ἄρωμα καὶ αὐτὸς ὁ ἦχος καὶ αὐτοὶ οἱ τόνοι τῶν χρωμάτων;
Τὶ σκέπτεται ἡ πυράκανθος ὅταν μᾶς κοιτάζει;
Τὶ σημαίνει ἡ ἐβδόμη σφραγίδα τοῦ χρόνου;
Ἐκατομύρια ὕπνων ἔπεσαν ἀνάσκειλα σ' ἕνα φεγγάρι ἀπὸ καλαῖ τῆς
ἀδελφοκτονίας μας
Ἐνῶ ἐμεῖς εἴχαμε χορέψει στὴν ὀδύνη τόσων τοκετῶν τόσων ἀνθέων
Πάνω στὸ βράχο πὸν ἐξουσιάζει τοὺς δυσμικοὺς ἀνέμους.

Εἶδαμε τὸ σχήμα τῆς κόρης πὸν ἀνεβαίνει ἀργὰ τὸν ἀνηφορικὸ ὄχτο
Ἄκολουθούμενη ἀπὸ τὸ ἄλογο μὲ τὴν πλούσια χαιτή
Τὴν ὦρα πὸν βελάζουν τ' ἄστρα καὶ κουνδονίζουν τὰ τριαντάφυλλα
Ἐξω ἀπὸ τὴν καλύβα τοῦ Θεοῦ μὲ τὸ πέτρινο πηγάδι
Ἵπου ποτίζονται τὰ γελάδια τὰ πρόβατα καὶ τὰ τσοπανόσκυλα

Ἐκεῖ κάτω γυροῦν ἀπὸ τὸ μεγάλο βουνὸ
Ἵμιλοῦν καὶ βαδίζουν
Ἀπὸ ἀγόρια ἕνα κορίτσι
Σκύβει τὸ κορίτσι καὶ ξεροζώνει μιὰν ἀνεμώνα
Τὸ λουλούδι φωνάζει ἀπὸ τὸν πόνο
Τὰ χέρια τοῦ κοριτσιοῦ ματώνουν
Χάνονται
Διψᾶμε
Ἡ ἀπώλεια στὸ δάσος τῶν ἀνθρώπων
Ἄδελφικοὶ χεῖμαρροι ἀνθρώπινοι πόνοι
Γιατὶ δὲν φορέσατε τὸ φύλλο τῆς συκῆς
Πεδάνατε;
Γιατὶ δὲν περάσατε τὴν ὁδὸ τῶν θαυμάτων καὶ τῶν πηθίκων
Ἄνεβήκατε;
Στὴ στέγη τῶν αἱμάτων καὶ πλαγιάσατε μὲ τὸ πλευρὸ πάνω στὸ χῶμα
Κυοφορώντας τὸ χρόνο;
Φωτερὸ ἄστρο ὄνομα πὸν βλάστησες ὅπως ἡ ράβδος τοῦ Ἄαρων
Ἵνομα ἀπὸ πεπεισμένο χάρτη
Ἄνθρωπε σταγόνα στὸν ὠκεανὸ τῶν κόσμων
Φώναξέ με ὅταν θὰ ξαναγίνεις ἄνεμος τῶν πεδιάδων
Ἵταν θὰ ξανακυλήσεις μέσ' στὰ διάφανα λιθάγια τῶν χειμάρρων
Ἵταν θὰ πυροπολεῖς τὸ χοιτᾶρι τῶν λιβαδιῶν
Ἵταν θὰ ὑψώνεις πύργια ὀλοκαυτώματα πόθων
Ἵταν θὰ φέγγεις σιὸς χοροὺς καὶ θὰ χτυπᾶς τὰ τύμπανα τῶν
ἀνθρωποφάγων.

Κοιμήθηκες μ' ἕνα βιβλίον στὸ πλάι σου κάτω ἀπὸ τὴ φτελιά
Ἵνεμος ἀπάγγελε στίχους τῆς Ρίτας Μπούμη
Κοιμένους σὲ ἄγριο πουροαρόξυλο
Ποῦ εἶναι ἡ Ἐβελιν Ρέυ ἡ μούσα τῶν ὑακίνθων;
Ποῦ εἶναι ἡ Εὔα, ἡ Ἐλένη, ἡ Μαρία;
Ποῦ εἶναι ἡ Μιράντα τῆς Τρικυμίας;
Ἡ Τιτάνια τοῦ Ὀρείρου καὶ ἡ Belle Dame sans merci;
Ἡ Ἄναμπελ Δὴ κοιμᾶται πλάι στὰ χελιδόνια
Τὶ μᾶς ἔμεινε;
Ἐνας ἥλιος σκαλισμένος πάνω στὸ ξύλο μιᾶς χοιτῆς βελανιδιάς
Ἐνα παράθυρο ἀνοιχτὸ στὴ βραδυνὴ βροχὴ
Ἡ σιωπὴ σου
Μιὰ πλαγιά ὅπου καθίσαμε καὶ εἶδαμε τὸ κορίτσι
Ποῦ ἀνέβαινε τὸν ὄχτο μὲ τὸ ἄλογο
Ἵλα πέθαναν ἐκτὸς ἀπὸ τὸ πύρινο ρόδο
Ποῦ ἄναψε ἀπὸ τὸ αἶμα σου.

Η ΕΡΩΤΙΚΗ ΦΩΤΑΥΓΕΙΑ *

ΜΑΓΙΚΗ — ΜΥΣΤΙΚΗ — ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ

Έν' ένα ποίημα του Γιώργου Θέμελη. Ο ποιητής, με όλα τα μέσα αυτής της αδιόρατα ένορχηστρωμένης ποίησης, όπου μέσο από το χάδι των λόγων, πού ζηλότυπα αφήνουν να ειγλίξει το νόημά τους, πού για να έννοήσουμε τή λεπτομέρεια πρέπει πρώτα να αισθανθούμε το σύνολο, να το διαισθανθούμε, μάς δίνει τήν αναμφισβήτητη παρουσία μιάς μορφής πού απουσιάζει. Είναι ή μορφή τής αγαπημένης, σέ ό,τι μάλιστα κάνει τήν ιδιαίτερη αξία της και τήν προσδιορίζει: τό χαμόγελο τής αγαπημένης. Ο ποιητής ζητάει να μάς δώσει τή μορφή, τήν παρουσία όχι ενός προσώπου, αλλά ενός χαμόγελου, όμως πού προέρχεται από κείνη. Αλλά τό χαμόγελο είναι κάτι τό ανέκφραστο. Τό ανέκφραστο; Ναι, αυτό ακριβώς επιθυμεί να έκφράσει ο ποιητής. Αλλά πώς; Ίδοθ, ότι τά όντα ζούν και άναπνέουν μέσο από τό χαμόγελό της. Ο ίδιος έχει άνοιξη στα χαρούμενα όχηματά του. Και πιο πολύ, αισθάνεται βαθειά τώρα τήν ίδια του ύπαρξη. Η ύπαρξη μάλιστα περισεύει μέσα του και γίνεται άγάπη για όλα τά πράγματα. Όπως πριν απ' αυτόν οι μυστικοί όλα τ' αγαπά, τόν ποταμό, τό φτερό, τό δέντρο, όλα άδέρφια του είναι. Όλα τ' άγκαλιάζει, αλλά και χάνει τόν έαυτό του μέσα στην άγάπη των όλων. Εύδαιμονία! Ο άνθρωπος ξαναβρίσκει τήν αρχική του ουσία, τήν άδιάριτη ύπόσταση του μέσα στη φύση. Υπάρχει εύτυχής αυτός μέσα σέ όλα τά εύτυχημένα πράγματα του Θεού. Νικήθηκε ή μοναξιά. Νικήθηκε ο μονωμένος άνθρωπος. Νικήθηκε ή ρίζα τής θλίψης. Δόξα στον άνθρωπο, τόν ένωμένο μέ τά λουλούδια, μέ τό φεγγάρι, μέ τ' άκρογιάλια. Η ψυχή του παντός ένα χαμόγελο. Νέα ψυχή. Καινούργια όρα. Νομίζουμε, πώς για πρώτη φορά αισθανθήκαμε τή δύναμη ενός χαμόγελου.

Μορφή λοιπόν δέν υπάρχει, αλλά μιά μορφή επιβάλλεται. Και έτσι πού επιβάλλεται, υπάρχει για τήν ποίηση. Από τόν μουσικό κόσμο του ποιήματος, όπου ή λέξη χάνει τό βάρος της για να τό κερδίσει ή ψυχή μας, μέσο από τό συνολικό πλέγμα των εικόνων, βαθειά δονείται, βαθιά αγάλλεται ή ψυχή μας. Αφού

μάς δόθηκε αυτή ή χαρά, τίποτε άλλο δέ μάς χρειάζεται, να έχουμε όλα. Ω β ε β α ι α αν ή ποίηση ήταν τοτότο: συνέχεια στιγμών.

Ας τό πούμε τώρα: ο ποιητής μας δέν άγναντεύει όπως ο Dante, όπως ο Σολωμός. Δέν έχει μπροστά του μιά μορφή. Έχει ένα δράμα πάντα. αλλά δράμα πλατύ όσο ο κόσμος όλος. Ακέραιο. Και δυνατό σαν τή ζωή δλόκληρη. Αυτό είναι ήδη πολύ. Αλλά υπάρχει και κάτι άλλο πέρ' απ' αυτό; Ίσως, αλλά αυτό ο ποιητής ήθελε να δώσει. Και κέρδισε τό στοιχείο με τήν ψυχή του. Ημπορεί να περπατάει ίκανοποιημένος πάνω στη γή. Μπορεί να λέει

τά βήματά μου σχηματίζονται σέ μιά άνοιξη

Ο Θέμελης δλέπει μέ τήν έσωτερική δράση και πιστεύει στην αναμφισβήτητη παρουσία τής Αγάπης, πού μεταμόρφωσε όλον τόν γύρω κόσμο. Η στάση του μάς ξαναφέρει στις πρώτες μαγικές διαθλάσεις, όπου ή ή φύση παρουσιάζεται έμποτισμένη στο θριαμβικό αίσθημα, πού αναδίδεται από τήν έρωτική χαρά των ματιών. Έτσι στο δημοτικό τραγούδι, έλαμφ' ο γυαλός έλαμφε ο κόσμος όλος. Αλλά τότε ήταν ή αίγλη του σωματικού κάλλους πού όμορφη τή φύση, τώρα όμως ένα άλλο κάλλος γιορτάζουν τά μάτια του ποιητή. Ποιά τάχα να ναι ή πηγή, ποιά ή προέλευσή του; Δέν είν' εκείνη

πού κατεβαίνει άσπροντυμένη όχ' τό βουνό

Η παρουσία της προέρχεται από μιά άλλη βεβαιότητα. Όταν ή Φύση όλη χαμογελά είναι βέβαιο, ότι κάτι υπάρχει, πού τό έχει προκαλέσει. Η Φύση δέν είναι καθόλου εικόνα, δέν είναι ο καλολογικός πολλαπλασιασμός μιάς ύπαρκτης μορφής, αλλά μέσο απ' τή χαρά της μέσο απ' τό χαμόγελό της είναι ή έγγύση, ότι για να υπάρχει κάτι δέν είναι ανάγκη πάντα αυτό να είναι όρατό. Όρίστε, ότι είμαστε βαθιά πεπεισμένοι τώρα ότι ή άγάπη υπάρχει πριν από κάθε μορφική εμφάνιση, όπως ή θεότητα φανερώνεται μέσο από τό μεγαλειό τής

*) Συνέχεια από τό προηγούμενο.

Φύσης. Να επιστρέφουμε τάχα σ' έναν πλατωνισμό άνανεωμένο από τό βαθύ άγγιγμά του μέ τό μυστικό τής χαρούμενης φύσης; Αληθινά, τό πράγμα είναι άξιο προσοχής.

Δέν ξαίρει κανείς τί να πει. Αυτοί οι ποιητές, οι αιθέριοι, οι άχνοφρανοι, έχουν κάποτε τόσο βαθύ τό αίσθημα, ότι κάτι υπάρχει και όταν άκόμα τά μάτια του ανθρώπου είναι άτελη για να τό ίδούν. Ίδρουν στην ψυχή μας γερά τή θρησκεία τής έρωτικής χαράς, σαν τήν πιο άσειστη βεβαιότητα.

Ίσως θριοκόμαστε στο κέντρο τής ποίησης. Ίσως δλόκληρη ή ποίηση είναι αυτή ή έσωτερική βεβαιότητα, πού υποβάλλεται σ' έμάς μέ τά μέσα τής τέχνης. Αλλά άς μη υποθέσει κανείς, ότι οι πιθανότητες για να έχουμε τήν αίσθηση αυτή τής παρουσίας του άπόντος είναι πρόνοιο των μουσικών φύσεων, όπως ή ιδιουσυγκρασία του Θέμελη. Ο ποιητής Γ. Βαφόπουλος π. χ. περισσότερο γνήσια δμνωδικός, παρά άκαθόριστα, δηλ. μουσικά λυρικός, μπορεί κι αυτός να μάς δίνει ποίηση μέ τόν τρόπο του. Είναι ένας άγναντευτής ή θερμότης του έρωτικού άντικειμένου, αλλά ξένος προς κάθε αισθηματισμό και στραγγυλεμένες έξομολογήσεις, αντιλαμβάνεται τόν έρωτα σαν μιά δραματική περιπέτεια ύψωμένη στη μεταφυσική σφαίρα δέ νοεί, δέ στοχάζεται τήν έρωτική του περίπτωση άπλως, αλλά τήν ύψώνει σέ πανανθρώπινο δράμα. Και ακριβώς τότε δημιουργεί τή βεβαιότητα μέσα μας, ότι αυτό τό δράμα ύπαρχει και θ' έσυχτό. Τό έρωτικό δράμα, πού αυτός αισθάνθηκε, ανακαταφάσκει μέσα στην αιώνια ψυχή του ανθρώπου και αυτός είναι ο τρόπος, πού ή βεβαιότητα αυτή είναι ακατάλυτη. Όταν διαβάσουμε κάποια ποιήματά του τής σειράς. «Η προσφορά και τ' άναστάσιμα» είμαστε πλημμυρισμένοι από τή δόνηση, από τό βαθύ ρίγος, τό άυλο, πνευματικό ρίγος, πού μάς έδωσε ή πορεία μας προς τόν έρωτα, μέ τά μέσα τής τέχνης.

Απορρίψτε κάθε παράσιτο λογισμό, γενήτε άγνοι, αφήστε τήν ψυχή σας πανελεύθερη να δεχθεί τόν ύπόκωφο φαλμό των ποιημάτων αυτών και ακολουθήστε τήν πορεία τους:

Πόσον καιρό να 'μαι τάχα κλεισμένος στον Πύργο αυτόν τής μονώσεως; Έχασα μήπως του χρόνου τήν αίσθηση περιδιβάζοντας μ' έμφροντη πνεύμα από αίθουσα σ' αίθουσα, από σκαλί σέ σκαλί με έμβαπτισμένη τήν άγρυπνη δραση στής όπτασίαις σου τήν προσδοκία;

Η προσδοκία δέν ίκανοποιείται και ο ποιητής άνηυχεί:

Όρομα θείο τής καρδιάς μου ή επίκληση ύψωμένη σ' οϊμάτινο πίδακα,

τάχα θά ίσχύσει να σ' έλκύσει μπροστά μου άπ' τήν άγια σου κρύπτη;

Ένα παραπέτασμα μαύρο, ή μοίρα του θανάτου, έμποδίζει τήν εμφάνιση.

Ψαφνικά ένα υπέρλαμπρο φώς άνασταίνεται μπροστά στα μάτια του. Ο ποιητής μένει έκστατικός.

Καταπέλτης φωτός, άποκόλυψη θεία! Έπί τέλους, ίδού σ' άτεινίζω τής λαχτάρας μου όμοίωμα! Αγιότητα έκσταση έμποτίζει τό πνεύμα μου! τό άποσταμένο μου βλέμμα στο άσπλώτατο λίκνο του γλουκού σου ματιού ξεκούροσα βρισκει. Ίδεώδης είδη σέ νεφέλη ούρανια. Περιστέρι λευκό στη λευκή σου πολύμη Τών χεριών μου ή ίκεσία τό λευκό περιστέρι καλεί να μου φέρε τό μήνυμα.

Η άνακαλούμενη μορφή δέν είναι μόνη. Τή συνοδεύει τό λευκό περιστέρι. Τή συνοδεύει ο πόθος, είναι ή ίδια ο πόθος και ο πόθος της είναι άγνός, όπως κάθε πόθος — αν άσπασμός των ψυχών και των σωμάτων, μέ τήν ύψηλή συγκάθεση του Θεού πού ελόγησε τό πλήθος των ανθρώπων Η αγαπημένη μορφή, μακριά από τό να είναι μιά άπλή αισθηματική όπτασία, μάς επιβάλλεται μέ τήν άπλή της εμφάνιση καθώς είναι πλουτισμένη από τό πιο βαθύ μυστικό του κόσμου, πού είναι κατουσία ή γονιμότητα, ή δημιουργία.

Αλλά τέλος ή έκστατική χαρά είναι προορισμένη να σήσει, για να πάρει μέσο από τή βραχύτητα τήν αξία της. Η όπτασία άπομακρύνεται.

Του ούρανού σου ειδώλου ή όπτασία σκοτεινιάζει. Απέρχεσαι τής άγάπης μου πλάσμα;

Ό,τι είναι ούρανό, ότι μάς τό προσφέρει ο ούρανός είναι προορισμένο να διαρκεί λίγο. Ο ούρανός έκλεισε πίσω από τά όχηματα τής αγαπημένης μορφής.

Χωρίς να είναι ανάγκη να κάνουμε τή διάκριση, αν σέ μιά νέα στιγμή τό λατρευόμενο πρόσωπο είναι τό ίδιο ή άλλο, είμαστε βέβαιοι πάντα ότι δέν έχει σημασία τό είδος, αλλά τό γένος. Τελικά, είναι τό γένος πού λατρεύει ο ποιητής μας, τή γυναίκα, τό θήλυ και όχι τό πρόσωπο. Η άγάπη του δέν ίκανοποιείται μέ τή λεπτομέρεια. Η λατρεία του δέν εξαντλείται

στην περίπτωση' αν μια γυναίκα δεν υπάρχει πια, υπάρχουν όμως πιά αληθινά, πιά αναμφισβήτητα, όλες οι γυναίκες. Δηλ. οι άφορμές για ν' αγαπήσει κανείς είναι άπειρες. Γι' αυτό η λατρεία μιας δεύτερης γυναίκας μορφής δεν είναι προδοσία, αλλά είναι μια ακόμα κατάφαση, ότι η γυναίκα γεννήθηκε για ν' αγαπιέται, για να λατρεύεται. Μια μυστική φωνή υπαγορεύει στον άντρα αυτή την ανάγκη, που είναι τόσο δυνατή, όσο η θέληση του Θεού να υπάρχει ο κόσμος. Αγαπῶ σημαίνει πραγματοποιώ τή ζωή και μπορεί κανείς πολύ καλά να πεθάνει, όταν αυτό δεν το ακούει μέσα του σαν βαθιά προσταγή. Αλλά ο Βαφόπουλος είναι πιστός τής ζωής. Δέ βρίσκεται πάντα στο κέντρο του μυστικού αϊτήματος. Οραματίζεται τή στιγμή, που η αγάπη αναλαμβάνει τὸ ἔργο τής δημιουργίας. Δεν είναι η κόρη που λατρεύεται μέσα σε άγονες ἀνακλήσεις. Αὐτὰ μᾶς τὰ παν κι ἄλλοι. Για τὸν ποιητὴ μας ἡ αγάπη ἢ εἶναι δημιουργία ἢ δὲν εἶναι. Αἰξίζει ἕνας ποιητὴς νὰ πυκνώσει μέσα του τὸ δράμα τής δημιουργίας

Τῆς σφραγίδος τοῦ τάφου κατάλυση
ἀναστάσιμης λάμψης καταύγασμα ...

Ἰδού, στέκει ὀρθή
στοῦ δλάνθιστου κήπου τῆ μέση.
Στῶν χεριῶν σου τίς χουφτεὲς κρατᾶς
τὰ κόκκινα κουμπιά
πὸν στάζουν αἶμα καὶ γάλα
Ἰδού ἀνεδύθεις ὑπέρλαμπρη
ἀπ' τῆς κρήνης τὸ ἀνάβρυσμα
Ἡ κρυγὴ τῶν λαγόνων σου
ἐκτοξεύει στὰ χεῖλη μου
τὸ οἰμόφυρτο ρόδο.
Κι ἀποθέτω τὸ οἰμόφυρτο ρόδο
στὴ μυστικὴ ἀναστάσιμη κρύπτη.
Κατοβολὴ τοῦ ὀφειλομένου χρέους
στὴν πορουσία τοῦ Ἀνθρώπου.

Τώρα
μὲ τὴν παλάμη σου
στὴ δική μου παλάμη
ἀνεβαίνουμε
τοῦ Ἰακῶβ τὴν ἀτέρμονη σκάλα

Ἐὐδαιμονία

Τὸ ἐρωτικὸ ἀντίκρισμα στὸ Βαφόπουλο δὲν ὑμνείται στὴ συμβολικὴ προέκταση τῆς μορφῆς πρὸς τὴ θεία Ἀγνότητα, ὅπως σὲ ἄλλους ποιητῆς. Εἶναι μόνον ἡ πρώτη φάση τοῦ παγκόσμιου δημιουργικοῦ σπασμοῦ, ἀπὸ τὸν ὁποῖο γεννιέται ὁ Κόσμος. Ὁ Παλαμᾶς εἶπε, πῶς ὁ κόσμος γεννιέται ἀπὸ ἕνα φίλημα τοῦ δοξαριοῦ μὲ τὴ χορδή. Θὰ μπορούσε νὰ ἔλεγε : ἀπὸ τὴν ἀρμονία. Αἰσθάνομαι δὲν εἶναι μεταφυσικός. Πλάθει τὴ συμβολικὴ εἰκόνα, μέσ' ἀπὸ τὴν ὁποία ἀρχίζει κάθε φορά ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὁ Κόσμος καὶ αὐτὸ τοῦ εἶναι ἀρκετὸ. Τὸ ποιημᾶ του εἶναι ὕμνος στὴ ζωὴ, δοξολόγηση τῆς δημιουργίας, πὸν νικᾷ κάθε φορά τὸ θάνατο. Καὶ

ἐνῶ σύγχρονα ὑψώνει τὴ μορφή τῆς γυναίκας μὲ τὴ λατρεία τοῦ ὑπεράνω αὐτοῦ τοῦ κόσμου, μὲ μιὰ ὀρμὴ ἀκαταμάχητη, πὸν αἰώνια κινεῖ ὅλα τὰ ὄντα, πλησιάζει τὴν ὑπερούσια μορφή καὶ τὴν ἀσπάζεται σ' ἕναν ὄνειρικό γάμο, πληρώνοντας ἔτσι καὶ αὐτὸς μὲ τὴ σειρά του, ἀλλὰ σὺν ποιητῆς, τὸ χρέος του πρὸς τὸν Ἀνθρώπου.

Ἀλλὰ πληρώνει τάχα τὸ χρέος του πρὸς τὴν ποίηση; Ἄν δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι ἔτσι, τότε τί εἶναι αὐτὴ ἡ ἀντίσταση ἀνάμεσα στὴν πιὸ εὐγενικὴ φράση καὶ στὸν κρουστό ρυθμὸ τοῦ ἀναπαίστου; τί εἶναι αὐτὴ ἡ φοῦγκα ἀπὸ τὸ αἰθέριο πρὸς τὸ στοιχειακὸ πὸν μεταμορφώνει στὰ μάτια μας τὴ γυναίκα καὶ τὴ δίνει σὺν τὴν ἴδια τὴ Φύση; Τί εἶναι αὐτὸς ὁ λεπτός καὶ σὲ στιγμῆς, ἀρρωστος ἰδεαλισμὸς πὸν περιπίπτει πᾶνω στὴ στιγμή παρουσίας τοῦ ἀνθρώπινου ζῶου; Ἀλλὰ πρὸ πάντων, τί εἶναι αὐτὴ ἡ αἰσθησι, αὐτὴ ἡ βεβαιότητα, τὴν ὁποία μᾶς δίνει ὁ ἴδιος ὁ κραδασμὸς τοῦ εἶναι μας, ὅτι ἐδῶ κάτι ὑπάρχει, ὅτι αὐτῆς οἱ ὀμιλίες στοὺς αἰθέρες δὲν εἶναι παρὰ ἡ πιὸ ἀναμφισβήτητη ὁμολογία μέσα μας, ὅτι κάτι εἶδαμε χωρὶς νὰ ἰδοῦμε κάτι αἰσθανθῆκαμε, πὸν ὀλοκλήρους μᾶς ἔχει δονήσει;

Ἡ Φύση ἐκφράζεται μὲ χιλίους τρόπους : μὲ τὴν ἀπειρὴ ποικιλία τῶν λουλουδιῶν καὶ τὴ μυστικὴ ὀμιλία τῶν ἀστρῶν. Πλατὺς ὁ οὐρανὸς ἀτέλει ὠτος, ἡ γῆ ἀπέραντη πὸν ὅσο κουράζονται τὰ εἶματά μας, τόσο μᾶς δείχνει, ὅτι δὲν τελειώνει ποτέ. Ἀνάμεσα στὸν Οὐρανὸ καὶ τὴ Γῆ, ἡ ποίηση. Ὁ ποιητὴς δὲν ὑπάρχει, ὅταν δὲν ἀκουμπᾶει στὴ γῆ γιὰ νὰ ὑψώσει τὰ μάτια πρὸς τὸ αἶνιγμα τῆς ὑπαρξῆς, πὸν ὁ Οὐρανὸς ἐπιφυλάσσει τὴν ἀπόκριση σὲ ὅσους ξαίρουν νὰ βλέπουν καὶ ν' ἀκοῦνε τ' ἀνίδωτα καὶ τ' ἀνάκουστα. Ὁ ποιητὴς εἶναι μεγάλος ὀπτης καὶ ὠτακουστής τοῦ Σύμπαντος. Ὁ μεγάλος καὶ ἀποκαλυπτικός Ἀγναντευτής...

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ ἐρωτικὸ ἀγνάντεμα ἀποβαίνει ὑπόθεση τῆς ψυχῆς μας, ἀλλὰ προδαθμίδα γιὰ τὴν πιὸ βαθειὰ καὶ τὴν πιὸ οὐσιαστικὴ ζωὴ.

Καὶ τώρα, μὲ μιὰ ἀπότομη καμπὴ θὰ ἐπαναστρέψουμε στὸ πρωταρχικὸ μας ἐρώτημα : πῶθεν ἢ αἰωνία τάση τοῦ ἀνθρώπου ν' αγαπήσει, νὰ δοθεῖ, ἀλλὰ καὶ νὰ μεταφέρει μέσα του, νὰ κάνει δικό του, ὅτι ἰσχυρὰ τὸν ἀπασχολεῖ : Μοῦ φαίνεται, ὅτι αὐτὸ, πὸν δείχνει, ὅτι εἶναι ὁ κύριος σκοπὸς μας, ἡ ἐρωτικὴ φωταύγεια τώρα μετατοπίζεται σὲ μέσο ν' ὅτι ἡ τέχνη ἔγινε μέσον γιὰ νὰ λύσουμε τὸ πρόβλημά μας, τὸ πρόβλημα τῆς ἀγάπης. Αὐτὸ ἡ βιολογία δὲν τὸ λύει, ἡ ἐπιστῆμη τοῦ δίνει λύσεις ἀνθρωπολογικῆς. Ἀλλὰ ἐδῶ εἶναι ὁ χῶρος τῆς ψυχῆς καὶ μάλιστα τῆς ἐνιαίας καὶ ἀδιαίρετης ψυχῆς τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ὅλα τείνουν νὰ δοθοῦν στὸ ἄλλο. Ἀλλὰ τὸ δόσιμο αὐτὸ, αὐτὸς ὁ ἔρωτας τῶν ὄλων δὲν εἶναι ἴσως ὁ σκοπὸς τους. Ὁ ἀνθρώπος ἀγναν-

τεύει ἐρωτικὰ ἔχει γιὰ ν' αγαπᾷ, ἀλλὰ γιὰ τὴν θέλει νὰ μπεῖ στὸ μυστήριον, ν' ἀποκαλύψει τὴ μυστικὴ αἰτία τοῦ θαυμάσιου, πὸν προκαλεῖ τίς ἀνεξήγητες δονήσεις τῆς ψυχῆς του, τοὺς πρωτογονώριστους ἀναπαλμούς τοῦ στήθους του. Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ὅν ἀθεράπευτα μεταφυσικό. Ἡ ἐμπνεύστρια τῆς τέχνης δὲν εἶναι ἡ γυναίκα, ἀλλοιῶς δὲ θὰ ἦταν πολλές ἀλλὰ μιὰ ἡ ἀγαπημένη τοῦ ποιητῆ. ἀφοῦ μιὰ πρέπει νὰ εἶναι ἡ μοῦσα του. Ὅτι ἐμπνέει τὸν ποιητὴ εἶναι ὁ πόθος. Καὶ αὐτὸ διαφέρει. Ὁ ἀνθρώπος θέλει νὰ δοθεῖ σὲ κάτι, δηλ. θέλει ν' αγαπήσει, ν' ἀγναντέψει, γιὰ τὴν ἐλαύνεται ἀπὸ ἕναν βαθύτερο καὶ δυνατώτερο ΠΟΘΟ : νὰ ἐξηγηθῆσει τὸ μυστήριον πὸν ἀπασχολεῖ τὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ του, τελικὰ τὸ μυστήριον πὸν ἐνυπάρχει σὲ ὅτι ἀντικρούζει θαυμαστικά. Ἐτσι ἡ γυναίκα ἐνδιαφέρει τὸν ποιητὴ, μονάχα ὅσο κλεῖ μέσα της, ὅπως καὶ τ' ἄλλα στοιχεῖα : ὁ Θεός, ἡ Φύση, ὁ θάνατος, τὸ μυστικὸ τοῦ σύμπαντος. Τὸ μυστικὸ τῆς, πὸν εἶναι καὶ τὸ μυστικὸ τῶν ὄλων, καλεῖται νὰ τὸ ἀποκαλύψει κάθε ποιητὴς ἀπὸ τὴν ἀρχὴ. Θὰ λυνοῦνται καὶ θὰ μένει ἄλυτο. Ὁ ἐρωτικὸς πόνος τῆς γυναίκας εἶναι μιὰ ἐνδειξη, ὅτι αὐτὴ ὑποφέρει. Καὶ ὑποφέρει, καὶ προσφέρει τὸν εἶνα τὸ τῆς θυσίας γιὰ τὴν μεγάλη ἀποκαλύψει τὴν ὀριστικὴ ἀπάντηση. Ὅτι μένει κέρδος

ἀπὸ τὴν προσφορά τοῦ Ἀντρός καὶ τῆς θυσίας τῆς Γυναίκας εἶναι μόνον ἡ ἀναμνησι καποίας χαρᾶς γλυκειᾶς καὶ ἀνεκλάλητης καὶ ἀνεξήγητης, σὰ νὰ νὰ μᾶς ἦρθε ἀπὸ κάπου πέρα βαθιά, πολὺ βαθιά. Ἐπειτα ; ἔπειτα ἡ χαρὰ σήνει. Μέσα στὸν κόσμο αὐτὸν, πὸν εἶναι θλίψη καὶ πόνος, λίγη θροσιά μᾶς δίνεται. Ἀπὸ τὴν ἀπέραντη εὐδαιμονία τοῦ Ἀόρατου κόσμου, ἀπὸ τὸν κόσμο τοῦ Φωτός καὶ τῆς ὀλοκάθαρης Λάμψης, ὅπου καὶ τὸ χιόνι ἀκόμα φαίνεται θολό, μιὰ ἀχτίδα μόνο χαϊδεύει τὸ στήθος μας. Αὐτὴ ἡ ἀχτίδα χαρᾶς εἶναι ὀλη ἡ εἶδηση πὸν ἀποκομίζουμε ἀπὸ τὸν πέρα κόσμο μὲς ἀπ' τὸ ἐρωτικὸ ἀγνάντεμα. Δὲν μπορούμε ἀλλοιῶς νὰ φτάσουμε στὴ μεγάλη μετάληψη, στὰ κράσπεδα τῆς μεγάλης Γνώσης, παρὰ μέσ' ἀπὸ τὴν λίγη αὐτῆ. ἀλλ' ἀνατρεπτικὴ χαρὰ, πὸν μᾶς δίνει τὸ ἐρωτικὸ ἀγνάντεμα...

Τί εἶναι ἡ Ὀδία τοῦ Μεγάλου Κόσμου ; Βέβαια, ἀναμφισβήτητα : κάτι ἀπὸ τὴν προγευμένη αὐτῆ εὐδαιμονία. Ἄν ἡ φαινομενικότητα, πὸν εἶναι πτώση, θόλωμα τῆς ἀρχέγονης χαρᾶς, εἶναι αὐτὸς ὁ γήϊνος κόσμος, τὸ ἐρωτικὸ ἀγνάντεμα μᾶς ἀνεβάσει πάλι ὡς τὴν μεγάλη Ὀδία. Καὶ οἱ λίγες εὐτυχισμένες, ἀλλ' ἀποκαλυπτικῆς στιγμῆς τοῦ μᾶς ἀπαλύνουν τὴν θλίψη μας σὲ ὀλη τὴν ὀπόλοιπη ζωὴ μας. Ἐυχαριστοῦμε τὸ Θεὸ γιὰ τόσο.

ΠΕΤΡΟΣ ΣΠΑΝΩΝΙΔΗΣ

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Στὴν κ. ΡΙΤΑ ΜΠΟΥΜΗ - ΠΑΠΑ

ΣΤΕΡΑ ἀπὸ δέκα πέντε χρόνια γυρίζω στὸ σπίτι πὸν γεννήθηκα. Τὸ καλοκαίρι γίνηκε ἕνας ἴσκιος, μιὰ δροσιά πὸν ἀνασταίνεται ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου. Περατῶ μονάχος, φορητὸς μετὰ πολλὰς ἀγάπες, κάποτε ξερχεται ἡ συνάντησις μετὰ μορφὰς εἰρηνεμένης καλοπροαίρετες. Μιὰ διάχυτη αἴσθησις γλυσταίνει πάνου μου σὲ συλλογισμούς. Ἐνας πόνος γλυκὸς με παιδεύει ἡσυχᾶ, διακριτικὰ στὴν αἰσιοδοξία τοῦ δειλινοῦ.

Τὰ πόδια μου ἀγωνιοῦν πάνου σὲ ἀγαπημένα στέρα τῆς γῆς, ἡ ἄμμος ἀναδεύεται γιομάτη φωσφορισμούς. Οἱ λέπτες ὑψώνονται, λές, ἀκατάλυτοι φρουροὶ τῶν περιβολιῶν, φύλακες καθ' ἐμφάνισις. Κι ὁ στενὸς δρόμος—ἔτσι ἀναπάντεχα—πῆρε τὸ ρυθμὸν καὶ τὸ νόημα τῆς ζωῆς μου καὶ ἀνηφορίζει σβέλτος καὶ αὐτὸς στὴ νοσταλγία. Φτάνει τὸ μικρὸ λόφο, ἀκροζυγιάζεται ἀνάμεσα οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ ἀπὸ κει ὄλο φεύγει καὶ ὄλο μένει στὴν ἀτέλειωτη ἐτοιμασία. Γιομάτος πείσμα καὶ παράπονο, στεφανωμένος μετὰ τὴν ἄχνα, τοῦ δειλινοῦ, ἀπαλὴ σὰ θλίψη παιδική.

Ὅμως, τώρα πὸν φτάνω στὸ πατρικὸ σπίτι, πρέπει νὰ βάλω τὴς θύμης σὲ κάποια τάξη. Ξαναγυρίζει κείνη ἡ τελευταία ματιά, πὸν ἀγκάλιασε ὑγρὴ τὸ ἀγαπημένο τοπίο. Πές, ὅτι οἱ ἀνθρώποι δὲν ἔχουν ἀλλάξει σπιτικὸν σ' ἄλλες ἀδιάρθρωτες γιὰ τὴ μνήμη μου γειτονίες. Πές, ὅτι δὲν ἔγινε ποτὲς νὰ πουλήσει τὸ σπίτι καὶ ὁ δύσκολος καιρὸς, δυὸ χρόνια ὕστερα ἀπ' τὴν ἀναχώρησι. Θὰ βρῶ πάλι κει στὴ γωνιά, στὴ χαμηλὴ μάντρα, νὰ περιμένει ἡ παρέα νὰ τοὺς κανονίσω τὴν πορεία τῆς μέρας. Ἐνα μελισσολόγι μαυροκίτρινους διαβόλους καὶ πρῶτος ἀνάμεσά τοὺς ἐγώ, ἕνας ἀρχηγὸς σκληρὸς καὶ θλιμμένος. Σὰν ἔφυγα τοὺς εἶχα περὶ νὰ περιμένουν. Ἀσφαλῶς θάπιανε κάποιος ἄλλος ἐμπιστος φίλος τὴν ἀρχηγία, ὥσπου νὰ γυρίσω ...

Νάμαι σήμερα, ὕστερα ἀπὸ δέκα πέντε ὀλίγα χρόνια, προσκνητῆς μονάχα. Προσκνητῆς μιᾶς ἐφηβείας πὸν μᾶς ξεγέλασε στὴν ἀπατηλὴ διάρκεια. Μιὰ καινούργια ζωὴ πῆρε ν' ἀρχίζει στὸ μακρινὸ τόπο, μετὰ τυραγνικὰ σπουδὰς, μ' ἀνθρώπινες πολυμορφίες μετὰ χίμαιρες καὶ ἀλήθειες. Ἐπειτα ξερχεται ἡ πείρα νὰ ξελασκάρει τὰ ὀλιγοκίτρινά πανιά, αὐτὰ πὸν ταξίδεψαν μετὰ κάθε λογῆς ἀνεμοῦ. Στὴς φλέβες σου τώρα κυλάει ὁ στοχασμὸς κ' οἱ νέες φροντίδες ξυπνᾶνε τὸ χρέος τοῦ ἑαυτοῦ σου.

Ὅσο, ξεχωρίζει μετὰ ἀπ' τὸ πλῆθος, ὁ ἀνθρώπος πὸν συναγωνίζεται μαζί σου τὴν ἄοκνη περιπλάνησι. Ἀπλώνεις μ' ἐμπιστοσύνη τὰ χέρια καὶ δεσμεύεις τὴ φαντασία στὴ σιωπηλὴν του σαγήνη. Ἐτσι φαίνεται μετὰ στὴν ἐγκάρδια συνάντησι μετὰ κάποιες λεπτές, σχεδὸν ἀδιάρθρωτες διαφορές. Πόσο καλὸς εἶναι αὐτὸς ὁ γνώριμος ἀκόλουθος τῆς ζωῆς σου! Σ' ἀκολουθεῖ καὶ ὄνειρεύεται στὸ σεργιάνι, τὸ γαλάζιο γέλιο μιᾶς μακρινῆς παραλίας. Ἐτσι καθὼς χαιρετᾶται τὰ κύματα καὶ αὐτὰ χαμηλόφωνα τοῦ φέρνουν τὸ στίχο καὶ τὴν ἀγάπη. Αὐτὸς ὁ χτεσινὸς ἄγνωστος. Εἶναι τώρα ὁ προσφιλέτης, πὸν δίχως προφύλαξι καὶ ὑπολογισμὸν, μοιάζει ἡ παρουσία του σὰ μιὰ μπουνάτσα, ἕνα ἀνθισμένον λιβάδι ...

Κάτου ἀπὸ τὴ θολωτὴ μπασιά τοῦ κήπου, στὸ σιδερένιον πλέγμα, οἱ κληματαριὲς ἐγκαταλείπουν ἔρμαια τὰ κλωνάρια. Πολυέλαιοι κρημαστοί, τὰ μεγάλα τσαμπιά μουσκάτα καὶ φιλέρια. Πίνουν οἱ ῥῶγες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου πὸν τρυπῶνει ἀπ' τ' ἀνοίγματα καὶ μεστῶνουν σὲ γλυκὸ ζουμί.

Ἀπ' τὴν καγκελόπορτα ἴσαμε τὴν παραγάκα τοῦ κηπουροῦ, εἴκοσι μέτρα μάχος, γίνεται ἕνας στενὸς διάδρομος στρωμένος μετὰ βότσαλο χρωματιστό. Ἐπειτα ὁ οὐρανὸς μακρυνὰ ξανοίγει σὲ μιὰ κυκλικὴ εὐδία, ὁ ἥλιος μπορεῖ ἀπὸ δῶ νὰ χαμογελάει στὴ δύση σὰν ὄμορφο κορίτσι. Ἐἴτανε περασμένον δειλινὸν, μούχρωμα λυπητερὸν πιά. Τὸ παιχνίδι εἶχε τελειώσει. Ἡ Ναυσικά τώρα πρέπει νὰ καθαρίσει κάπως τὴ σκονισμένον μπλε ποδίτσα. Κατοπινὰ θὰ με φωνάξει νὰ τῆς δέσω διπλὸ φιόγκο τῆς ζώνης, σφιχτὰ σφιχτὰ πίσω ἀπ' τὴν ντελικάτη μέση της. Ὁρα, ὅπως πάντα νὰ φεύγομε. Ἀπόψε ὅμως περιπλανιέται στὸν κήπο, ἀξεχώριστη μετὰ τὸ δειλινὸν τῆς πολιτείας ἢ ἀγωνία. Τὰ βουνὰ στὸ βάθος πῆρανε σκοῦρες ἀνταύγειες τῆς μοναξιάς, ἕνα κυπαρίσσι στὸ λόφο δίπλα στὴ δεξαμενὴ ἀργοσαλεύει ψάχνωντας τ' ἄστρα. Ποιὸ μυστικὸν ἐμπιστευτήκαν, λές, στὴν ψυχὴ μας; Τὸ ἔξεχασε, τούτη καὶ τώρα γυρίζει παντοῦ καὶ τὸ ζητάει.

Ἡ Ναυσικά πλησίασε πολὺ κοντὰ νὰ με ρωτήσῃ.

— Ἀκουσα πὸς θὰ φύγεις μετὰ τὴ θεία σου Ἀρτεμὴ γιὰ κάπου ...

Ἀλήθεια; καὶ γὰρ δὲν τόξερα! Προχίτες εἶπαν νὰ κατέβουμε στὴ γειτονικὴ θάλασσα. Ὁ ἀγοράζαμε φρέσκα θαλασσινὰ καὶ θὰ φέραμε τὰ χαιρετίσματα στὸν τυφλὸ παποῦ, στὸν παλιὸ πατρικὸ μύλο. Ὅμως τοῦτο ματαιώθηκε ξαφνικὰ, Κ' ἡ θάλασσα ξανάγινε πάλι ἡ γαλανὴ ὀπτασία, ἀσάλευτη καὶ μοιραία. Στὴς ὥρες μόνον τοῦ μελεμινοῦ ν' ἀνασαινεῖ μιὰ φράντσα ἀπὸ ἀσήμι, λίγο φέγγος παλλόμενον ἀφροῦ.

— Δὲν ξέρω Ναυσικά, γιατί με ρωτᾶς; Πιστεύεις ἐσὺ πὸς μπορεῖ νὰ ταξιδέψω πολὺ σύντομα;

— Ἴσως, γιατί συμβαίνουν πολλὰ στὸ σπίτι σου ἢ μητέρα σου πὸν εἶναι ἄρρωστη βαριά ...

Φαίνεται πὸς προχώρησε πολὺ καὶ μετάνιωσε, πὸν ἄνοιξε τέτοια κουβέντα. Εἶναι ἀλήθεια, ἡ μητέρα κινδύνευε. Γιατὸ καὶ μένα με στέλνουνε μακρύτερα, νὰ μὴ στενοχωριέμαι. Ἐδῶ στὸ γειτονικὸν κήπο, οἱ φωνὲς τοῦ παιχνιδιοῦ πνίγονταν σὰ πυκνὰ φυλλώματα. Ἐπειτα καὶ ὁ Μάριος, ὁ πιότερο ζωηρὸς στὴς φωνές, μετὰ ἀπ' τὴν αὐστηρὴν σύστασι πὸν τοῦ κάναμε συμμορφώθηκε κάμποσο. Οἱ ἄλλοι, δὲν εἶταν γιὰ νὰ γίνονται κουβέντα ἀκολουθοῦσαν πιστὰ τὴς ὁδηγίας μας, ἂν καὶ στοὺς ἴδιους ἀκόμα εἶχε μεταδοθεῖ ἡ θλίψη ἀπ' τὴ βαρὴ ἀτμόσφαιρα τῶν ἡμερῶν.

— Παιδιά, λέει ὁ Γιάγκος, δὲ σὰς φαίνεται σὰ μεγάλη Παρασκευὴ;

Ἡ Ναυσικά ἀμέσως τὸν μάλωσε γι αὐτὸ πὸν εἶπε. Ἦθελε νὰ δώσει θάρρος σὲ μένα, πὸν ἔστεκα βουβὸς καὶ μόνον κάποτε ξεχασμένος μποροῦσα νὰ μιλάω μετὰ προθυμία. Ὁ Μάριος ἔκανε ἀστεία ἐπίτηδες γιὰ νὰ δώσει κέφι στὴν παρέα. Ἐ-

πειτα όμως κατάλαβα πώς τους έψησε κρυφά κ' είπαν να φύγουν νωρίτερα. Δικαιολογήθηκαν πώς έχουν μαθήματα αδιάβαστα, κατοπινά οι φωνές τους άκούστηκαν λεύτερες, τρανταχτές κάτω στο καλντερίμι. Ροβολούσαν με τὰ στεφάνια και γελοῦσαν ξέγνιαστοι, λυτρωμένοι απ' την παρουσία μας, πού τους έπεβαλλε μουνγκό κι άχαρο τὸ παιχνίδι.

Ἡ Ναυσικά έτρεξε σαοτισμένη να ρίξει μιὰ ματιὰ πίσω απ' τὸ φράχτη. Δέν ἔμεινε πολύ, γύρισε πίσω ἀπότομα, θυμωμένη για τὸ ἄστοχο φέρεσιμο τοῦ φίλου. Κάτι τὸ σκληρὸ ψιθύρισαν τὰ χεῖλια της, τὰ μάτια της κλείσανε λυπημένα. Ὅμως ἔμένα εἴταν ἄλλη ἢ ἔγνια πού μ' ἔρωγε. Πίσω απ' τὸ φωτισμένο παράθυρο, κείνη δὰ τὴ στιγμή, οἱ κουρτίνες σάλεψαν γρήγορα. Πνιχτές φωνές και κλάματα ἔρχόντουσαν στὸν κήπο. Δέν περίμενα ἄλλο, πήδηξα τὸ μαντρότοιχο με τὴν ἀλόγωση, πού δὲ μπορεί πιά να κρατηθεῖ και ρίχτηκα πάνω στις σκάλες τοῦ σπιτιοῦ.

Δέν πρόλαβα. Ἡ μητέρα ἔφυγε κιάλας για τ' ἀτέλειωτο ταξίδι της. Μέρους πολλές ἐναντιώθηκε στοῦ χωρισμοῦ τὴν ἐτοιμασία, μὰ νικήθηκε. Και τώρα δὲ μοιάζει καθόλου αὐτὸ τὸ ταξίδι της σὰν τ' ἄλλα. Τότε, ξυπνάς απ' τὰ χαράματα, ἀνοίγεις τὴν πόρτα ἀνυπόμονα και τ' ἄστρα δέν ἔχουν βασιλέψει ἀκόμα. Τὰ πετεινάκια φωνάζουν δυνατὰ και σὺ μέσ' τὴν ταραχὴ σου φοβᾶσαι μὴ ξεχάσεις τίποτε. Ἐπειτα ὅλα νομίζεις πὼς ἀγοῦν νάρθουν, τὰ τραῖνα δὲ σφυρίζουν και τὰ καρᾶβια δὲ σηκώνουν τις ἄγκυρες. Τούτ' ἢ ἔσπερα με τ' ἀμυδρὸ φῶς τοῦ καλοκαιριοῦ μοιάζει σὰν προῶνό. Ἦρθε απ' τὴ θάλασσα με τὰ χαμηλὰ μαῖστράλια, με τὴ μυρουδιά της ἀρούρας, σήκωσε μόνη της τις κουρτίνες και μπῆκε κουβαλώντας στις πλάτες τὸν ἄγγελο τοῦ κάτω κόσμου. Ἀπόψε ντύθηκαν γοργὰ οἱ γυναῖκες στὰ μαῦρα κ' οἱ ἄντρες συνάχτηκαν στὴν αὐλή, σκυφοὶ κι ἀμίλητοι να μετρᾶνε τὴν ὀδύνη στοῦ κομπολόγι τους. Τίποτ' ἄλλο πιά δέν ἀπομένει παρὰ να συλλογοῦνται τ' ἄγια φερσίματα τῆς πεθαμένης ...

Ὁ δρόμος πού σκαλώνει τὸ ὕψωμα, ροβολᾶει τὴν ἄλλη πλαγιά και πέφτει γρήγορα στὸν πλατὺ κάμπο. Κεῖδὰ στήσανε τὰ τσαντήρια τους οἱ τσιγγάνοι και χαϊδεύονται με τὸν ἥλιο, δέρονται με τὴ βροχὴ και τ' ἀγιάζι. Περνώντας τὸ λαχταριστὸ φούντωμα τοῦ πέφκου, φαίνεται πέρα ὁ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς. Μικρὸς με σανίδια καφετιὰ και κίτρινα με πινακίδες σπαρμένες. Ὅσο πλησιάζεις, ἕνας ἄγερὰς ἀπὸ κάρβουνο σὲ πέρνει στοῦ πρόσωπο.

Εἶναι τρεῖς ἢ ὡρα ἔπειτα απ' τὸ μεσημέρι. Ἀποκάρωσε ὁ θεριστῆς στις λιγοστὲς σκιές, ξερὰ στάχυα ἀργοσαλεύουν ξεχασμένα στὰ χωράφια. Ἡ θεία Ἄρτεμη περπατοῦσε μπροστὰ μ' ἀνοιχτὴ τὴν ὀμπρέλα τοῦ ἡλιου. Πίσω της ἔρχομασταν ἢ Ναυσικά κ' ἐγώ, πιασμένοι απ' τὰ χέρια, τρέχοντας σχεδὸν να προλαβαῖνουμε τὰ μεγάλα βήματά της.

Ἀνύπαντρη ἢ θεία Ἄρτεμη ἀκόμα, εἶχε ζητήσει ἐπίμονα απ' τὸν πατέρα να με πάρει μαζί της στὴν πρωτεύουσα. Ἦρθε στοῦ σπιτι τὴν ἀνοιξη και με τὴν ἀρωματία τῆς ἀδερφῆς της τὸ καλοκαίρι τὴν κράτησε περισσότερο απ' ὅτι θάθελε. Σήμερα προχωροῦσε με μιὰ βαλίτσα στοῦ χέρι, κουνώντας τὴν νευρική. Φεύγαμε μαζί κι ἀπὸ δῶ και μπρὸς ἔπρεπε να τὴ λογαριάζω στὴν πανάκριβη θέση τῆς μάνας. Πονοῦσα παράξενα σ' αὐτὸ τὸ χωρισμὸ τῆς γῆς και τῶν προσώπων, ἢ ἀμηχανία πὼς να συνηθίσω τὰ δύστροπα φερσίματα τῆς θείας Ἄρτεμης με βασάνιζε. Εἴταν σπάνιες οἱ φορὲς πού ἢ γυναίκα αὐτὴ θὰ ἔμενε εὐχαριστημένη ἀπὸ κάτι. Κουράζονταν εὐκολα μαζί μας και δὲ μιλοῦσε στὸν καθένα εὐδιάθετα, ἄν

ἄχι χωρὶς περιφρόνηση. Ὅμορφη ὡστόσο και διαβασμένη, λογάριάζαν τὴ θέση της παντοῦ, και μόνο τὴν παραξενιά της δὲ συχῶρεσαν ποτές.

Ὁ σταθμὸς πού φαίνονταν ἀπίστευτα μακρὸν ὀρθώθηκε ξαφνικά μπροστὰ μας. Λίγες λέφκες σαλεύουν δίπλα του τις κορφές στοῦ δυναστικὸ φῶς τοῦ ἡλιου. Τὸ χῶμα παχὺ και μαῦρο ζεματάει σβωλιασμένο ἀνάμεσα στις ράγες. Κάποιο κοντινὸ σφύριγμα απ' τὸ μέρος τῆς θάλασσας ἔκανε τὴ θεία Ἄρτεμη να βιαστεῖ. Βγάξει τὸ μαντῆλι απ' τὸ κεφάλι και σκύβει να φιλήσει στοῦ μάγουλο τὴ μικρὴ μας συνοδὸ.

— Ἄντιό χρυσὸ μου κοριτσάκι, μὴν κουράζεσαι ἄλλο.

Ἡ Ναυσικά θλίβει κατάκαρδα, δὲ μπορεί να βαστάξει τὰ δάκρυα πού της θολώνουν τὰ μάτια. Δαγκώνει τὰ χεῖλια κι αὐτὰ παίζουν απ' τὸν πόνο σπασμωδικὰ. Σφίγγονιάς τὴν, ἀκούω τὴν καρδιά της πού χτυπᾶ γρήγορα. Ἡ θεία Ἄρτεμη ἔχει ἔγνιες πολλές, ἐτοιμάζει τὰ εἰσιτήρια, μπορεί και να συγχωρεῖ ἴσως τὴ συγκίνησή μας. Ἀνεβαῖνουμε στοῦ τραῖνο βιαστικοὶ κι απ' τὸ παράθυρο στέλνουμε τους τελευταίους χαιρετισμούς. Δέν ξέρω, ὅμως πάντοτε στὴ ζωὴ μου, ὕστερα ἀπὸ κείνο τὸ καλοκαίρι, οἱ ἄλλοι χωρισμοὶ δὲ στάθηκαν τόσο ἀδυσώπητοι και σκληροὶ. Τὸ τραῖνο σφυρίζει, ἕνα τράνταγμα δυνατὸ και φεύγοντας τὸ τρέξιμο γίνεται μεγαλύτερο.

— Στὸ καλὸ ἀκριβὲ μου φίλε, προλαβαίνει να πει, ὡραῖο ταξίδι...

Ἴδια σβήνει κ' ἢ φωνὴ τοῦ μακρινοῦ πεφκῶνα, στοῦ λόφο τοῦ σπιτιοῦ, γιομάτη παρόλο κι ἀπορία. Ὑστερα κλείνεις τὰ μάτια κι ὀνειρεῖσαι μιὰ γῆ φιλόξενη πού σε περιμένει, τους ἄνθρωπους και τὰ δέντρα να σε καλωσορίσουν απ' τὸ πολύχρονο ταξίδι. Θυμᾶμαι, πὼς ἢ Ναυσικά πίσω απ' τὸ κικκλίδωμα τοῦ σταθμοῦ, ἔμεινε ὅλα τὰ χρόνια πού πέρασαν, να χαιρετάει τὰ τραῖνα με τὸ μικρὸ μαντῆλι της.

Ἀπόψε, ἀπὸ τούτη δῶ τὴν κορφὴ τοῦ τρίγωνου, ξεχωρίζω ἀκέργια τὴν πολιτεία. Πρῶτος ἀστραφτολογᾶει φιλντισένιος, λές, ὁ τροῦλος τῆς ἐκκλησιᾶς κι ὁ σταυρὸς ἀγγίζει με τὴ σκοπιὰ του τὸν οὐρανὸ. Πιὸ πέρα ἀκόμα τὸ ποτάμι φιδόσυρτο χρησιμεύει χαράκωμα τῶν ἀμπελιῶν. Βλογημένη γῆς, ἀκούραστη μάνα τοῦ χωρικοῦ, πού σκύβει πάνω σου και βρέχει τὸ στέρνο σου με τὸν ἰδρωτά. Βλέπω ἔκστατικά ὄλους τους δρόμους, πού συμμαζεῦονται στὴν ἀμαξωτὴ πλατεία, με τὸ ἄλας και τὸν ἀδριάντα τοῦ ἤρωα. Πάνου στοῦ λόφο, πνιγμένο στὰ δέντρα, ἕνα μεγάλο χτίριο φαίνεται νάσαι τὸ καινούργιο σκολειό. Ὅστόσο θαρρεῖς, ὄλη ἢ πολιτεία με τὸ περίεργο σχῆμα της, πὼς εἶναι μιὰ χελώνα πού περπατάει ἀδιάκοπα γιομάτη προφύλαξη. Ἀκούγονται οἱ φωνές τῶν πηγαδιῶν, κεί πού με πιότερη μέριμνα ποτίζουνται οἱ κῆποι. Κι ὄλοι οἱ στενόδρομοι, ἔτσι ἀσβεστόχρωμοι, κυλᾶνε σιωπηλοὶ κι ὅμως χαρούμενοι.

Φιλόξενη ὡρα τοῦ δειλινοῦ πόσα χρόνια σὲ λαχτάρισα. Λίγο ἀκόμα και να γκρεμιστῶ, ἔτσι ξεχασμένος στὴν κατηφόρα τοῦ δρόμου. Ὅλα τώρα μοῦ δείχνουν πὼς ἔφτασα στὴ γειτονιά πού καθήλωσε κιάλας τὴν καρδιά μου. Φάνηκε τὸ σπιτι κρυμμένο πιότερο στὴν ἀνθηση τοῦ περιβολιοῦ παρὰ στὴ θέα τοῦ δρόμου. Τὰ δέντρα ἀπλώνουν ἀγκαλιασμένους τους κλάδους, ἀγωνιώντας να ξεφύγουν τὸ πνίξιμο τοῦ κισσοῦ. Μερικὰ φρούτα τσακίζουν ὄριμα και πέφτουν στὴν χλωρασιά. Πέρ' απ' τὸ θόλο φτάνουν μεθυστικά ἀρώματα απ' τὰ καλλιεργημένα φυτὰ. Δέν τὴν υποψιάζομασταν τέτοια θαλπωρὴ ὑποδοχῆ. Εἶναι μιὰ ὄαση πού ξεδιπλώνεται και με τυλίγει με πέπλα ἀνάερα, διάφανα, με ἀποχρώσεις ἀπανωτὲς μενεξεδένιες. Τὸ σπιτι φαίνεται στοῦ βάθος κλειστὸ, ἔρημο ἀπὸ ἄνθρωπους, σίγουρα οἱ ἔνοικοὶ του θὰ λείπουν. Σκύβω και βλέπω τὴ μαρμαρίνη σκάλα του και τὸ γιασεμί της δίπλα, να

πλέκει τ' ἀκροκλώναρά του στὰ σίδερα τοῦ μπαλκονιοῦ. Μιά δέηση ἀναβλύζει ἀπ' τὸ χῶμα κ' ὑψώνεται θαρρεῖς στὸν οὐρανὸ καὶ ἀκόμα χαμηλώνει αὐτὸς καὶ πιάνεται ἀπ' τὰ κλαδιά, σκύβει καὶ ἀφουγκράζεται τὸν παλμὸ τῆς γῆς.

Ὅμως ἡ καρδιά μου βιάζεται. Ὁ ἴδιος κῆπος συνεχίζεται στὸ σπίτι τῆς Ναυσικάς. Οὔτε καὶ ξεχωρίζεται ὁ μικρὸς μαντρότοιχος, χώρισμα κοινῆς νοσταλγίας. Δές, καὶ τώρα θ' ἀνοίξει τὸ παράθυρο νὰ βγεῖ ἡ μητέρα νὰ μὲ φωνάξει στὴν περασμένη ὥρα. Τὰ πουλιά ἔχουν τὸ δικό τους γλέντι. Πρόσχαρα, γλυκά, ψηλόφωνα κελαηδήματα. Πετοῦν καὶ σπαθίζουν τὸν οὐρανὸ, ἀγγίζουν καὶ φέρνουν ῥίγος στὸ χῶμα. Κάθε τι μοῦ προσφέρει καὶ ἕναν ἀκόμα κραδασμὸ στὴ μεθυσμένη καρδιά μου. Ἐδῶ μπορείς νὰ στοχάζεσαι τὴν ἀπλωσιὰ τοῦ κόσμου καὶ ἄς κλείστηκε ἡ ψυχὴ σου στὴν πράσινη φυλακὴ τῆς φύσης. Ἀγγίζω μὲ τὰ χέρια μου τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ της. Ὁ στενὸς διάδρομος κάτου ἀπ' τὴ θολωτὴ μπασιὰ φέρνει στὴν ξύλινη σκαλωσιὰ. Ἐκεῖ μιὰ δεκαριά γαρδένιες ταχτοποιημένες ἀπέναντι ἡ μιὰ στὴν ἄλλη, τ' ἐξιδεικνύουν ἀνθισμένες. Δυὸ τρεῖς καρδερίνες σουλατσέρνουν καμαρωτές, ἀνεβοκατεβάνουν καὶ χαριεντίζονται. Κι ὅμως ἡ αὐλὴ κραταίει μιὰ ἀναπάντεχη σιγή, φοβάται τὶς συγκινήσεις, κλείστηκε στὸν περίβολό της καὶ γαληνεύει. Τὰ μάτια μου προσπαθοῦν ν' ἀντικρῦσουν τὶς παλιὲς ἀνθρώπινες συναντήσεις. Προβάλλει ἀπὸ παντοῦ τὸ κορίτσι μὲ τὸ φωτισμένο πρόσωπο, ἡ συντροφιά μὲ τὰ κουρσάρικα σκέδια. Τώρα, εἶμαι γὰρ ἐσκυψα στ' ἀνοιγμα τῆς καγγελόπορτας καὶ τοὺς φωνάζω. Κ' ἡ φωνὴ μου ξαναβρῆκε τὸν παλιὸ της ἦχο μὲ κραδασμοὺς κυλάει στ' ὄμορφο περιβόλι τοῦ δειλινοῦ. Ηερμένω, σίγουρα θὰ γυρίσει πίσω ὁ ἀντίλαλος τῆς πολύχρονης ἀπουσίας μὲ τὴ συντροφιά τῶν ἄλλων γνώριμων φωνῶν.

Ἐνα σκαλιστήρι στὸ βάθος τοῦ περιβολιοῦ χτυπάει τὴ γῆς, ἀδύνατος ρυθμὸς κουρασμένος. Ἡ πόρτα τρίζει μὰ δὲν ὑποχωρεῖ. Ἐπειτα δὲ μπορεί κάποιος θ' ἀκουσε τὴ φωνὴ μου, ἄς περιμένω ἀκόμα.

Κυρίαρχα ἔτσι διαγράφεται στ' ἀχνόφωτο τοῦ διαδρόμου ἡ μορφή της. Στιγμές, ἔρχονται κάποιες λεπτομέρειες ξεχασμένες σὰν πουλιὰ κνηγημένα. Σπαράζεται ἡ ψυχὴ μας στὴν ὑποδοχὴ τους καὶ ὅλο φοβόμαστε νὰ μὴ ξαναφύγουν. Τὰ μάτια της—πιὸ φωτεινὰ καὶ ἀπὸ μελλούμενα ὄνειρα παιδιοῦ—κλαίει ἀπὸ χαρὰ. Πόσο μεγάλωσε ἀλήθεια, γυναίκα ὄριμη πιά! Τ' ἄσπρο φόρεμα χύνεται στὸ δειμένο κορμί της καὶ χαϊδεύει τὰ στρογγυλὰ γόνατα. Μιὰ γαρνιένια ἀκίνηται μεθυσμένη πάνω στ' ὄρθιο στήθος. Τὰ μαλλιά της, τὰ ὑπέροχα κείνα κομμάτια τοῦ χρυσαφιοῦ ποὺ τότες ἔπλεκα τὰ χέρια μου, ἀγέρνα πέφτουν καὶ τώρα πιὸ πλούσια στοὺς ὤμους. Ὄστόσο, ὅλο τὸ θάμα στὴν ἔκφρασή της εἶναι ἡ ἐκπληξη, αὐτὴ ποὺ παίζει στὰ ματιόκλαδα, στὰ βελούδινα μάτια μὲ τὴν ἐξαισία ἀνταύγεια. Ἐνα χαμόγελο ξημερώνει, γιομίζουν δάκρυα τὰ βλέφαρα κ' εἶναι τὰ κρουστά χεῖλια, αὐτὰ ποὺ προφέρουν μιὰ μιὰ ξεχωριστὲς τὶς λέξεις: — Ἀγαπημένε μου φίλε, τόξερα πὼς μιὰ μέρα θὰ ξαναγύριζες! Τὴ σφίγγω μὲ λατρεία στὴν ἀγκαλιά μου, καὶ οὔτε μιὰ μὲ πιά.

Ὅμως, λίγες στιγμές ἀκόμα καὶ πιά τὸ σκαλιστήρι δὲν ἀκούγεται ἄλλο.

Ἐνα γεροντάκι σέρνεται ἴσαμε τὴν πόρτα. Ξεθωριασμένη φορεσιὰ ἀσήμαντη, παπούτσια χοντρά. Ποιὸς νάναι; οὔτε τὸν θυμάμαι. Πλησιάζει. Ἐνας σκελετὸς φτωχὰ ματογυάλια κρέμονται στὴ χοντροὴ μύτη.

— Σὰν τὶ νὰ δρῖζει ὁ κύριος;

Γαλάζια μάτια ξεπλυμένα μὲ ζωγραφιστὸ θλιμένο βίο. Καμένο πρόσωπο ἀπ'

τὸ θερινὸ κάματο, ρυτίδες βαθιὲς μὲ σπασμένες καμπύλες καὶ γωνίες. Δὲν ξέρω τί νὰ τοῦ ἀπαντήσω. Ἄλλους περίμενα στὴν ὑποδοχὴ μου κ' εἶχα ἄλλα λόγια προετοιμάσει. Ὁ παπούς της θάναί σκέφτομαι κ' ἡ Ναυσικά θάχει κάπου ἀσχολληθεῖ τούτη τὴν ὥρα. Ποιὸς ξέρει πορτεῖ νὰ κατέβηκε μὲ φιλενάδες στὴ θάλασσα.

— Εἶμαι ἕνα παλιὸ γειτονόπουλο, ἐπιτέλους ἀρχίζω. Καθόμουν πρώτα ἐκεῖ—δείχνω μὲ τὸ χέρι μου—καὶ μόλις τώρα ἔφτασα ἀπ' τὴν πρωτεύουσα...

Ὁ γέρος ἐσκυψε στὴ μπάρα, μὲ κόπο ἀνοίγει τὴ βαρεῖα πόρτα.

— Παλιὸ γειτονόπουλο; μουρμουρίζει καὶ φέρνει τὸ δάχτυλο στὸ μέτωπο, τ' ἀνεμοδαρμένο.

Πέτρωσε ξάφνου ὁ χρόνος καὶ μπορείς νὰ θαυμάσεις ὅλα τὰ συμβάντα. Μεγάλες ὄρες θλιβερές, τραγικές, ἀπ' τὸν πόνο καὶ τὴ φυγὴ. Ὁρες ἀπέραντης εὐδαιμονίας μὲ φῶς ἱλαρὸ, περιχυμένο στὰ πρόσωπα καὶ τὶς μέρες. Μὲ κοιτάζει βουβὸς κ' ἡ σκέψη του πισωγυρνᾷ, βιάθουν οἱ αὐλακίες στὰ λιοψημένα μάγουλα. Χαμογελαίει ποὺ μὲ γνώρισε, ἕνα σύγγεφο τούφερε κιάλας στὰ μάτια τὶς πρώτες ψιχάλες.

— Παλιὸ γειτονόπουλο, ἔ; Νὰ σὺ μεγάλωσες παιδί μου τόσο...

Ξεθωρεμένος τυλίγει τὰ χέρια του στὸ μπράτσο μου καὶ μὲ σέρνει κοντά. Τὰ χεῖλια μου κάτι ἐγκάρδιο βρίσκουν νὰ ποῦν. Ἀναγνωρίζω μὲ τὴ σειρὰ τὸν παπὸ τῆς παιδικῆς μου φίλης. Ἡ καρδιά μου χτυπάει δυνατὰ στὴ μεγάλη στιγμή.

Ὅμως αὐτὸς προλαβαίνει τὶς περισσότερες ἔγνιες μου. Τὰ χέρια του τρέμουν πάνω στὶς παλάμες μου φύλλο θαρρεῖς ἔτοιμο ν' ἐγκαταλειφθεῖ στὸν ἀέρα.

— Ὁ παπούς, ναί! Ἄχ, ποῦ νάναι τώρα νὰ σὲ καμαρώσουν! Μοῦ τὶς ἀπαξέ γιέ μου ἡ θάλασσα στὸ ναυάγιο... Καὶ τὴ Ναυσικά καὶ τὴν κόρη μου. Καὶ τὶς δυὸ τὶς ἔχασα!...

Πέρασ' ἕνας ἀγέρας προῖμο μελέμι καὶ τὰ κλαδιά στὸ περιβόλι κινιόυνται ἀπελπισμένα. Λαγκώθηκα ἀπ' τὸν πόνο καὶ ὅλη μου ἡ ἀπελπισία μαζεύτηκε ἕνα πικραμύγδαλο στὸ λαιμό. Τέτοιο χαμὸ δὲν τὸν ὑποψιάστηκα ποτέ. Οὔτε στὶς πὶο δύσκολες ὄρες βραδινῆς μοναξιάς. Ὁ γέρος σφίγγει τὰ χέρια μου καὶ κλαίει βουβός. Τὸν ἀφήνω καὶ σιγὰ—σιγὰ προχωρώντας κάθουμαι πάνω σ' ἕνα δεύτερο σκαλί. Τὰ μάτια μου θολᾷ, οὔτε καὶ ξεχωρίζουν τίποτε. Τὸ πράσινο τοῦ περιβολιοῦ μερδεύτηκε μέσα στ' ἄσπρο φόρεμα τῆς Ναυσικάς, ἐκεῖ στὴν καλοκαιριάτικη ὥρα τοῦ χωρισμοῦ. Νοιώθω τὸν παπὸ τῆς ποὺ κάθησε πάλι δίπλα μου. Δὲ μιλάει, μόνο μ' ἕνα ραβδί σκαλίζει τὰ βότσαλα τοῦ διαδρόμου. Κι αὐτὰ χτυπάνε κρουστάλινα, καθὼς δυὸ πόδια κοριτσιότικα νὰ τρέχανε πάνω τους. Ὅμως ἐμένα ἡ δική μου ψυχὴ περιπλανιέται στὸ κουρασμένο μου κορμί καὶ χτυπιέται σάμπως ἕνας σπόρος σὲ ξεραμένο καρπό.

Ἐπειτα σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν πάγκο μπορεί νὰ καθίσεις ὥσπου ξημερώσει. Τὸ φῶς τῆς μέρας περνάει ἀπ' τὰ φύλλα τότε καὶ αἰωρεῖται διακριτικὰ στὸ χῶμα. Ἡ Ναυσικά καθόταν συχνὰ σ' αὐτὴν ἐδῶ τὴ γωνιά. Τὸ πράσινο φῶς τοῦ περιβολιοῦ τῆς χτένιζε τὰ μαλλιά, μιὰ χλωμὴ θέληση ζωγραφίζονταν στὰ μῆλα τοῦ προσώπου. Στὰ γόνατά της ἔπεφτε τὸ μαντήλι ποὺ κεντοῦσε μὲ κίτρινες καὶ γαλάζιες κλωστές. Μιὰ θάλασσα μὲ κύματα καὶ γλάρους, ἕνα νησι ποὺ πάνω του προσκυνοῦσε ὁ ἦλιος. Κι ὅλα τούτα γυρνᾶνε καὶ φεύγουν στὴν ἀμφίβολη ὥρα τοῦ ἀποψινοῦ δειλινοῦ σὰν ὄνειρο καὶ χίμαιρα. Μόνο ἡ γῆς δὲν ἔπαψε ποτέ ν' ἀνασαίνει. Τὸ στήθος της χλοερὸ καὶ ὅλο φρέσκους χυμοὺς παραδίνεται στὸν ἀγέρα ποῦρθε καὶ ξεκουράζεται πάνω στὶς φυλλωσιές.

Γύρισε πάλι ὁ γέροντας ἀπ' τὴν πέρα ἄκρια τοῦ περιβολιοῦ. Κραταίει τὸ σκεπάρνι καὶ τὸ σέρνει πίσω του. Μόλις φτάνει κοντὰ λέει:

— Μόνη μου παρηγοριά είναι τὸ περιβόλι. Πού λές; φέτος εἶπα νὰ ξαναβάλω πάλι τριανταφυλλiές δίπλα στὴ στέγνα. Δὲν ἔρχεσαι νὰ ρίξεις μιὰ ματιὰ;

Προχωράει μπροστὰ καὶ κάποιες κόφτει ἕνα κλωνὶ ποὺ παραβγαίνει στ' ἄλλα. Οἱ φράχτες πύκνωσαν πρὸ πολὺ ἀπ' ὅτι τὶς θυμᾶμαι, ρίχνουν τ' ἄνθια σκορπιαστά, θροῖζουν τὰ φύλλα κ' οἱ λεμονιές ραντίζουν τὴν ἀτμόσφαιρα μὲ μπάλαμο ἀπ' τὸ χυμὸ τους.

— Ἦρθαν δύσκολοι καιροί, συνεχίζει, μὰ τὸ περιβόλι δὲν ξέκοψε τὴ σοδιά του..

Πλάγι στὴ στέγνα ἕνα κοπαδάκι πάπιες περπατάει κάτω ἀπ' τὰ θάμνα.

— Τοῦτα μοῦ κρατᾶνε συντροφιά τώρα, θέλουν καθημερινὴ φροντίδα.

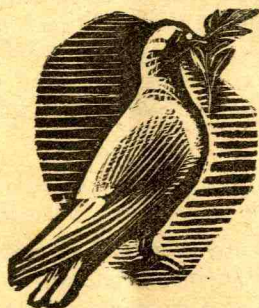
Φτάσαμε στὶς τριανταφυλλiές. Εἶναι μικρὲς ἀκόμα οἱ περισσότερες μὲ κλωνάρια κοντὰ καὶ σπάταλα. Μόνο στὴ γωνιά τῆς μάντρας, φουντώνει μιὰ μεγάλη στὰ χρόνια μὲ τριαντάφυλλα ἄσπρα, στρογγυλά, βελούδινα στὴν ἀφή κ' ὑπέροχα στὸ ἄρωμα.

— Ἀπὸ τοῦτα δῶ, θὰ σοῦ κόψω.

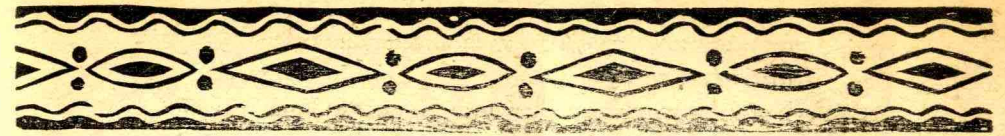
Καὶ βάλθηκε ἕνα πρὸς ἕνα νὰ τὰ ψαλιδίζει. Σὲ λίγο φεύγοντας σφίγγω ἕνα μπουκέτο, λουλουδιασμένη ζωὴ μὲ δροσιὰ διαμάντινη. Κ' εἶναι ὅλα τὰ πέταλλα ζωγραφιστὰ σὰ μιὰ ἐποχὴ, ποὺ σκλάβωσε τὴ μνήμη μου καὶ τὴν παιδεύει στὴ νοσταλγία καὶ τὸ παράπονο.

1944

ΧΡΗΣΤΟΣ Ν. ΚΟΥΛΟΥΡΗΣ

528

FEDERICO GARCIA LORCA

ΜΟΙΡΟΛΟΪ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΙΓΝΑΘΙΟ ΣΑΝΤΣΙΕΘ ΜΕΧΙΑΣ

ΤΟ ΠΑΛΑΙΜΑ ΚΙ' Ο ΘΑΝΑΤΟΣ

Στις πέντε τὸ βράδυ.

Ἦταν ἡ ὥρα πέντε ἀκριβῶς τὸ βράδυ.

Ἐνα παιδί ἔφερε τὸ λευκὸ σεγτόνι
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Ἐνα πανέρι μὲ σβυσμένο ἀσβέστη
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Τ' ἄλλα, ἦτανε θάνατος μονάχα θάνατος
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Μπαμπάκια ξεφτισμένα συνεπῆρε ὁ ἄνεμος
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Κι' ἔσπειρε τ' ὀξείδιο νίκελ καὶ κρυστάλλι
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Τὸ περιστέρι πάλευε κ' ὄλας μὲ τὸ λεόπαρδο
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Κι' ἕνας γοφὸς ἐπάλευε μ' ἀπελπισμένο κέρατο
στὶς πέντε τὸ βράδυ.

Τὸ βουητὸ τους ἄρχισαν οἱ ἦχοι σὰν κηφῆνες
στὶς πέντε τὸ βράδυ,

529

ἀπὸ καμπάνες ποῦγιναν φαριμάκι καὶ καπνὸς
σις πέντε τὸ βράδυ.
Στῶν δρόμων ἦταν τὶς γωνιὲς ἢ σιωπὴ ὁμάδι
σις πέντε τὸ βράδυ,
κι' ὁ ταῦρος, μόνον αὐτὸς καρδιά ὀρθή!
σις πέντε τὸ βράδυ.
Ἔφτασε κι' ἀπὸ χιόνι ὁ ἰδρῶς
σις πέντε τὸ βράδυ.
Ἄν σκεπιάστηκε ἢ ἀρένα μὲ ἰώδιο
σις πέντε τὸ βράδυ,
ὁ θάνατος ἔβαλε αὐγὰ μὲς στὴν πληγὴ
σις πέντε τὸ βράδυ.
Στις πέντε τὸ βράδυ.
Ἦταν ἡ ὥρα πέντε ἀκριβῶς τὸ βράδυ.

Φέρετρο μὲ ρόδες εἶναι τὸ κρεβάτι του
σις πέντε τὸ βράδυ.
Φλάουτα καὶ κόκκαλα βουτίζουνε στ' αὐτιά του
σις πέντε τὸ βράδυ.
Ὁ ταῦρος κι' ὄλας μούγκριζε δίπλα στὸ μέτωπό του
σις πέντε τὸ βράδυ.
Κ' ἀπὸ ἀγωνία ἰριδίξεν ἢ κάμαρη
σις πέντε τὸ βράδυ.
Ἔρχεται κι' ὄλας ἀπὸ πέρα ἢ γάγγραινα
σις πέντε τὸ βράδυ,
κάλυκας κρίνου ἀνοιχτὸς στὸν πράσινο βουβῶνα
σις πέντε τὸ βράδυ.
Σὰν ἥλιοι καίγαν οἱ πληγὲς
σις πέντε τὸ βράδυ.
Τὸ πλῆθος τὰ παράθυρα θρυμμάτιζε
σις πέντε τὸ βράδυ.
Στις πέντε τὸ βράδυ.

Ἄ! Τί φοιχτὴ αὐτὴ ἡ ὥρα πέντε τὸ βράδυ!
Ἦτανε πέντε ἢ ὥρα σὲ ὄλα τὰ ρολόγια,
μέσα στὸν ἴσκιο τοῦ βραδυοῦ ἦτανε πέντε ἢ ὥρα!

ΣΚΟΡΠΙΟ ΑΙΜΑ

Τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ!

Πέστε νᾶρθει τώρα τὸ φεγγάρι
καὶ πὼς τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ
τοῦ Ἰγνάθιο τὸ αἷμα στὴν ἀρένα νὰ κυλᾷ.

Τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ!

Πότε δῶ γυαλίζει τὸ φεγγάρι πότε κεῖ.
Ἔνα ἄλογο ἀπὸ σύννεφα γαλήνια
καὶ τοῦ ὄνειρου ἢ τεφρὴ περιοχὴ
μὲ τοὺς φράχτες γύρω γύρω ἀπὸ ἰτιές.
Μὰ τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ!
Ἄς χαθεῖ ἢ μνήμη μου ἄς χαθεῖ!
Πηγαίνει τὸ μῆνυμα στὰ γιασεμὰ
ποὺ εἶναι ἢ ἀσπράδα τους τόσο μικρὴ!

Τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ!

Ἔγλυφε τοῦ ἀρχαίου κόσμου ἢ ἀγελάδα
μὲ τὴ λυπημένη της τὴ γλῶσσα
ἕνα ρύγχος βουτυγμένο μὲς στὸ αἷμα,
αἷμα σκορπισμένο στὴν ἀρένα
καὶ μουγκρίσανε οἱ ταῦροι τοῦ Γκισάντο,
μισοὶ θάνατο οἱ ταῦροι μισοὶ πέτρα,
ἐμουγκρίσανε σὰν δυὸ αἰῶνες
κουρασμένοι νὰ ποδοπατοῦν τὴ γῆ.

Ὁχι.

Νὰ τὸ ἰδῶ τὸ αἷμα του δὲ θέλω!

Σκαλι—σκαλι ἀνεβαίνει ὁ Ἰγνάθιο τώρα
κι' ὄλο του τὸ θάνατο στὴν πλάτη κουβαλᾷ.
Πηγαίνει ἀναζητώντας τὴν αὐγὴ
μὰ ἢ αὐγὴ δὲν ἦταν πὰ ἐκεῖ.
Γυρεύει τὴν ἀδρὴ κατατομὴ της
μὰ τ' ὄνειρο τὸν κάνει νὰ πλανιέται.

Ζητοῦσε τ' ἀφεγάδιαστο κορμί της
κι' δλάνοιχτο τὸ αἷμα του ἀπαντᾶ.
Δὲ μπορῶ, μὴ μοῦ λέτε νὰ τὸ ἰδῶ !
Τὸ συντριβάνι ὄχι δὲ μπορῶ νὰ νιώσω
πὸν ὅσο πάει λιγοστεύει, λιγοστεύει,
τὸ συντριβάνι αὐτὸ πὸν μ' αἷμα φέγγει
καὶ φωτίζει τὶς κερκίδες μ' αἷμα
καὶ στὸ δέρμα πέφτει, στὸ βελουδο πέφτει
πάνω στὰ πλήθη αὐτὰ τὰ διψασμένα.
Ποιὸς μοῦ λέει ν' ἀναφανῶ, ποιὸς μὲ φωνάζει ;
Μὴ μοῦ λέτε, μὴ μοῦ λέτε νὰ τὸ ἰδῶ !

Δὲν ἐκλείσανε τὰ μάτια του ὄχι,
μπρὸς στὰ κέρατα πὸν εἶδε νὰ σιμώνουν,
κι' ὅμως πόσες μάνες τρομερές
τὸ κεφάλι τους εὐθύς ἀνασηκώσαν !
Ἐπὸ μυστικὲς φωνὲς τραγοῦδι ἀνέμου
πέρασε ἀνάμεσα στοὺς σταύλους :
βοσκοὶ ἀπὸ σύννεφο χλωμὸ
τοὺς οὐράνιους ὀδηγοῦσαν ταύρους.

Στὴ Σεβίλλια πρίγκηπας δὲν ἦταν ἄλλος
πὸν νὰ μοιάζει σὰν κι' αὐτόν,
οὔτε καὶ σπαθὶ σὰν τὸ σπαθὶ του,
οὔτε ἀληθινὴ καρδιὰ σὰν τὴ δική του.

Σὰν ποτάμι ἀπὸ λιοντάρια ἦταν μεγάλη
ἡ ἐξαίσια δύναμή του
καὶ σὲ μάραρο κορμὸς σχεδιασμένη
ἦταν λὲς ἡ φρόνησή σου.
Ἐνα ὕψος Ἀνταλούσιος Ρώμης
ἔστεφε τὸ πρόσωπό του
κι' ἔλαμπε τὸ γέλιο του σὰ νάρδος
καθὼς σπίνιζε στὴν ἔξυπνη ματιά του.
Καὶ τί ταυρομάχος μέσα στὴν ἀρένα !
Τί βουνησίος πάνω στὰ βουνά !
Τί καλὸς πὸν ἦταν μὲ τὰ στάρια
καὶ μὲ τὰ σπηροῦνια τί σκληρὸς
καὶ μὲ τῆς αὐγῆς τὴ δροσοστάλα τρυφερός !
Πῶς ἐφάνταζε λαμπρὸς στὰ πανηγύρια

καὶ τί φοβερὸς γιὰ τοὺς ἀπόρριχτους
καὶ τῶν σκοταδιῶν τοὺς μπαντερίλλος !

Μὰ τώρα πιά κοιμᾶται αὐτὸς γιὰ πάντα του.
Μὰ τώρα πιά τὰ χόρτα καὶ τὰ βρῦα
ἀνοίγουν μὲ τὰ σταθερὰ τους δάχτυλα
τῆς κεφαλῆς του τὸ νεκρὸ λουλούδι.
Καὶ τώρα, τραγουδώντας πάει τὸ αἷμα του,
ἀνάμεσα ἀπὸ βάλτους καὶ λειβάδια,
γλυστράει στὰ παγιασμένα κέρατα,
δίχως ψυχὴ τρεκλίζει μὲς στὰ νέφη,
σὲ μύρια ξυλοπάπουτσα σκοντάφτοντας,
σὰν γλῶσσα σκοτεινὴ, πλατειά, θλιμμένη,
νὰ φτιάξει πάει τῆς ἀγωνίας τὸ τέλμα του
κατάντικρον στὸν Γουαδαλκιβίρ τῶν ἄστρον.

Ἐσεῖς τῆς Ἰσπανίας τοῖχοι κάτασπροι
καὶ ταῦρε ἐσὺ τοῦ πόνου μαῦρε !
Ἐσκληρὸ αἷμα τοῦ Ἰγνάθιο
κι' ἀηδόνι τῶν φλεβῶν του !

Ὁχι.
Τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ !

Ἐς μὴν ὑπάρξει κάλυκας νὰ τὸ κρατήσει
μήτε καὶ χελιδόνι νὰ τὸ πιεῖ,
πάχνη ἀπὸ φῶς νὰ μὴν τὸ κρουσταλιάσει,
κρίνων κατακλυσμός, οὔτε τραγοῦδι νὰ τὸ πεῖ.
Κρύσταλλο πιά δὲν εἶναι πὸν νὰ τὸ σκεπάζει ἄσῆμι.

Ὁχι.
Τὸ αἷμα του δὲ θέλω νὰ τὸ ἰδῶ !

ΣΩΜΑ ΠΑΡΟΝ

Ἡ πέτρα εἶναι ἓνα μέτωπο σκληρὸ πὸν τὰ ὄνειρα στενάζουν
χωρὶς νὰ γέρνει ἓνα νερὸ οὔτ' ἓνα κυπαρίσσι παγωμένο.

Ἡ πέτρα εἶναι ὄμιος γλυστερὸς πὸν πάνω του ὁ χρόνος στήνει
τὰ δέντρα του ἀπὸ δάκρυα, κορδέλες καὶ πλανήτες.

Εἶδα τὶς γκρίζες τὶς βροχὲς νὰ κυνηγοῦν τὰ κύματα
πὸν ὑψώναν τρύπια πρὸς αὐτὲς τὰ τρυφερὰ τους μπράτσα,
νὰ μὴν τὰ διώξει ἡ ἔκταση τῆς ἀπλωμένης πέτρας
πὸν ὄλο σκορπάει τὰ μέλη τους χωρὶς τὸ αἷμα τους νὰ πιεῖ.

Γιατὶ ἡ πέτρα δέχεται τοὺς σπόρους καὶ τὰ σύννεφα,
τοὺς σκελετοὺς κορυδαλλῶν καὶ σκιόφωτων τοὺς λύκους
μὰ κρυστάλλου μήτε φωτιᾶς τοὺς ἤχους ἀναδίνει
παρὰ μονάχα διάστημα, διάστημα δίχως τοίχους.

Τώρα στὴν πέτρα κοίτεται ὁ ἐκλεκτὸς Ἰγνάθιο.
Τελείωσε. Τί γίνεται; Τὸ πρόσωπό του ἰδέστε:
ὁ θάνατος ἐσκέπασε μὲ θειάφι ὄχι τὸ σῶμα
καὶ τὸ κεφάλι του ἄλλαξε σὲ σκοτεινὸ μινώταυρο.

Τελείωσε. Ἄπ' τὸ στόμα του μπαίνει βαθειὰ ἡ βροχὴ
καὶ ὁ ἀέρας σὰν τρελλὸς φεύγει ἀπ' τὸ κούφιο στέγνο.
Ὁ ἔρωτας περιβρεχτός στα χιόνινά του δάκρυα,
στὴν κορυφὴ ζεσταίνεται τοῦ δάσους ἀπὸ ταύρους.

Μιὰ σιωπὴ ἀναπαύεται γεμάτη δυσσομίες. Τί λένε;
Ἡ παρουσία ἑνὸς κορμοῦ χαράζεται μπροστὰ μας
μὲ τὶς ὀλόφωτες γραμμὲς ὡς ἔχουνε τ' ἀηδόνια
κι ἀπάνω του πληθαίνουνε τρύπες χωρὶς βυθό.

Ποιὸς ἄγγιξε τὸ σάβανο; Δὲν εἶναι ἀλήθεια ὅ,τι θὰ πεῖ!
Ἐδῶ δὲν τραγουδᾷ κανεὶς, οὔτε καὶ κλαίει στὴ γωνιά,
κανεὶς σπηροῦνι δὲ χτυπᾷ, τὸ φίδι δὲν τρομάζει.
Ἐδῶ στρογγυλεμένα μάτια θέλω τώρα μοναχὰ
νὰ ἰδοῦν ἐτοῦτο τὸ κορμὶ πὸν δὲ θὰ βρεῖ ἀνάπαυση.

Ἐδῶ θὰ ἤθελα νὰ ἰδῶ τοὺς ἄντρες μὲ τραχυὰ φωνή
πὸν διαφεντεύουν ποταμοὺς καὶ τ' ἄλογα δαμάζουν,
πὸν ὁ σκελετὸς τοὺς ἀντηχεῖ, αὐτοὺς πὸν τραγουδοῦν
μὲ ξέχειλο τὸ στόμα τους ἀπὸ χαλίγια κι ἥλιο.

Ἐδῶ θάθελα τώρα νὰ τοὺς δῶ. Μπροστὰ στὴν πέτρα αὐτὴ
μπροστὰ σὲ τοῦτο τὸ κορμὶ πῶχει σπασμένα γκέμα.
Καὶ νὰ μοῦ ποῦνε θέλω αὐτοί, πὸν βρίσκεται τὸ πέρασμα
γι' αὐτὸν πὸν σέρνει ὁ θάνατος τὸ μέγα καπετάνιο.

Καὶ νὰ μοῦ μάθουν δάκρυα πὸν νᾶναι σὰν ποτάμι
ποῦχει τὰ σύννεφα ἀπαλὰ κι' ἔχει βαθειὲς τὶς ὄχτες,
γιὰ νὰ τὸ πάρει νὰ χαθεῖ τὸ σῶμα τοῦ Ἰγνάθιο
χωρὶς ν' ἀκούει τὴ δίφλογη τῶν ταύρων τὴν ἀνάσα.

Στοῦ φεγγαριοῦ τὴ στρογγυλὴ ἀρένα νὰ χαθεῖ,
πὸν μοιάζει χτήνος ἄσειστο, κ' εἶναι παιδί θλιμμένο,
στὴ νύχτα μέσα νὰ χαθεῖ χωρὶς τὸν ὕμνο τῶν ψαριῶν
στῆς παγωμένης καταχνιάς βαθειὰ τοὺς ἄσπρους θάμνους.

Μαντήλι μὴν τοῦ βάζετε στὸ πρόσωπό του ἀπάνω,
τὸ θάνατο πὸν ἐντὸς του κατοικεῖ νὰ συνηθίσει θέλω.
Ἰγνάθιο, μὴ νιώθεις πιά τὸ καφτερὸ μουκανητό.
Κοιμήσου, ξεκουράσου, πέταξε!... Κ' ἡ θάλασσα πεθαίνει.

ΨΥΧΗ ΑΠΟΥΣΑ

Ὁ ταῦρος κι' ἡ συκιὰ δὲ σὲ γνωρίζουν πιά,
τοῦ σπιτικοῦ σου τ' ἄλογα καὶ τὰ μυρμύγκια.
Δὲ σὲ γνωρίζει τὸ παιδί, μήτε καὶ ἡ βραδυὰ,
γιατὶ γιὰ πάντα πέθανες, γιὰ πάντα.

Δὲ σὲ γνωρίζουνε τῆς πέτρας οἱ γοφοί,
τὸ μαῦρο σάβανο πὸν λυώνει τὸ κορμί σου.
Δὲ σὲ γνωρίζει ἡ μνήμη σου ἡ βουβή,
γιατὶ γιὰ πάντα πέθανες, γιὰ πάντα.

Θαρθεῖ καὶ τὸ φθινόπωρο μὲ ὅλα του τὰ βούκινα,
μὲ τὰ τσαμπιά ἀπὸ σύννεφα καὶ τῶν βουνῶν τὴ σύναξη,
ὅμως κανεὶς τὰ μάτια σου δὲ θὰ θελήσει πιά νὰ ἰδεῖ,
γιατὶ γιὰ πάντα πέθανες, γιὰ πάντα.

Γιατὶ γιὰ πάντα πέθανες, γιὰ πάντα
ὅπως ὅλοι τῆς γῆς οἱ πεθαμένοι,
πεθαίνουν καὶ ξεχνιοῦνται στιβαγμένοι
σὰν σκύλοι ποῦσβυσαν ἀπὸ καιροῦ.

Κανεὶς δὲ σὲ γνωρίζει πιά κι' ὅμως ἐγὼ σὲ τραγουδῶ.
Γι' ἀργότερα σοῦ τραγουδῶ τὴν ὄψη καὶ τὴ χάρη,
τὴν ὄριμη τὴ γνώση σου τὴν ξακουστή,
τὸν πόθο σου γιὰ θάνατο, τὴ γέυση τοῦ φιλοῦ του
καὶ τῆς ἀντρίας σου χαρᾶς τὴ θλίψη τὴν κορυφῶ.

Πολύ θ' ἀργήσει, ἂν μέλλεται νὰ γεννηθεῖ ἕνας ἄλλος,
Ἄνταλουσιάνος φωτεινός, μὲ περιπέτειες τόσες.
Τὴν ἀρχοντιά του τραγουδῶ μὲ λόγια πὸν θρηνοῦνε
καὶ τὸν ἀγέρα σκέφτομαι πὸν κλαίει στοὺς ἐλαιῶνες.

Μετ. ΓΙΑΝΝΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΗ

Τ Ο Α Ι Γ Α Ι Ο

Γαλανὰ μίλλια ἀπὸ ἔκταση καὶ βυθό. Ὁ Εὐξείνιος Πόντος γειτονιά μὲ τὴν καλοκαιριάτικη θάλασσα τῆς Λιβύης. Ὁ ἱερός ναὸς στοῦ τελευταῖο ἀκρωτήριό τῆς Ἀττικῆς κραταεῖ τὸ μάτι του ἄγρουνο πάνω ἀπ' τὰ νερά καὶ τὰ κατάρτια τῶν περασμένων καὶ πέρα-πέρα, ἐκεῖ στοῦ βάθος τῆς ἀνατολῆς, ὀλόρθοι κι' ἀθιγκοὶ οἱ μαῦροι νόστοι τῆς φυλῆς μας.

Τὶς νύχτες κοιμούνται οἱ βυθοὶ στοῦ ἔξοχο ψέμμα τῆς ἐπιφάνειας. Τὰ γελασμένα δάκρυα τοῦ Αἰγέα φέρουν τὰ μαῦρα λάβαρα τοῦ γιου τοῦ σὲ μιὰ λησμονημένη κ' ἔνδοξη μνήμη. Αὐροφίλητα ῥίγη, ζέφυροι δοξασμένοι, ἀγέροδες ἀνήσυχοι σὰ νεαρὰ παιδιά, περιμένουν πάντα φρεσκαρισμένοι στὴν ἔξοδο τῶν κάβων καὶ τῶν λιμανιῶν. Τρελλὰ παιδιά τοῦ Αἰόλου θριαμβευτικὰ κοπάδια μὲ σφυρίγματα καὶ ἔξαλλες ἀναστατώσεις, προφυλάσσουν τὴν ἔξοχη ἀπάτη τῶν μακρῶν τῶν τόπων μὲ τὴ θαμπωτικὴ ἀγλὴ τοῦ γαλανοῦ ὀρίζοντα.

Περσῶν κάτασπρα κατευόδια, μὲ φουγάρα καὶ φῶτα ἀναμένα ἀπ' τ' ἀστέρια, στολισμένα μὲ πικρὰ μαντήλια πὸν μούσκεψε ὁ χωρισμός, σημαδεμένα μὲ τὴ δίψα καὶ τὴν πείνα τῶν ἐργατικῶν ὅταν ἀνάβουν τὴν καρδιά πὸν βρονταεῖ στὰ σπλάχνα τῶν βαποριῶν καὶ μὲ κείνη τὴν ἀνάλαφρη περιέργεια τῶν ταξιδευτῶν πὸν πλέουν στὸν πόντο τῆς φαντασμαγορίας. Σὰν ἀτάραγη ἔμπνευση στρώνεται ἡ ἐπιφάνεια. Κλονίζονται κάποτε κι' οἱ βυθοὶ ὅπως οἱ ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων ἀπ' τὰ σπηλαιώδη ποιήματα, πὸν ἀνέβασαν στὴν αἴσθησή μας πελώριες συλλήψεις. Ἕνα ἀναμνηστικὸ ὄνειρο εἶναι ὀλόκληρο τὸ Αἶγαίο καὶ ταιριάζει κάθε αὐγὴ τὸ φῶρεμά του σὰν ἀνυπόταχτη καλλονὴ πὸν ἀγρύπνησε ἀπ' τοὺς πόθους μιὰ τεράστια νύχτα.

Μὲς στὰ νερά του καθρεφτίζονται ἀπὸ ζήλεια τὰ μεγάλα στερεώματα. Ὅπως χάνεται μέσα του ὁ ἑλληνικὸς οὐρανός, τὰ ὠραῖα χρώματα μεθυσμένα ἀπὸ τὶς ὥρες τῆς ἡμέρας, ἀνακατεύονται μὲ ἀτμούς ἀπὸ σύμβολα, ὄνειρα καὶ ἱστορία. Πουθενὰ τὸ μάτι δὲν ἀγριεύεται ἀπὸ τὶς πέτρινες ἀναίδειες τῶν βράχων πὸν σηκώνουν τὴν ἀσφάλεια τῆς ἀετίσιος κορυφῆς ἐκεῖ ψηλὰ στὴν Πίνδο, λίγο λοξὰ ἀπὸ τὰ Μετέωρα πὸν βλασταίνουν ἀπὸ τὴν ἀγριωπὴ πηγὴ τῆς μάνας τους Καλαμπάκας. Δὲν ὑπάρχουν οὔτε οἱ ἄψογοι καὶ προσχεδιασμένοι κίνδυνοι τῶν στέρεων καὶ ἀπελπισμένων δρόμων. Τὸ μακρὸς τῆς θάλασσας ἕνα ἀξύπνητο ὄνειρο τὴ συνοδεύει, πὸν ἐπιπλέει τὴν ἀμφιβολία του στὴν ἀφθαρτὴ ἐπιφάνεια.

Καθὼς τὴν περιδιαβαίνουν οἱ περιπέτειες, ὁ περίπατος τῆς νοσταλγίας, ἡ ἀνοιξιὰτικὴ ἀποδημία, ἀπομένουν τὰ μεγάλα μαρτύρια τῶν ναυτικῶν, γιὰ νὰ θυμίζουν στὰ μακρινὰ πλοῖα πὸν ἐπιδεικνύουν στὶς πολιτεῖες καὶ στ' ἀνοιχτὰ πέλαγα τῆς μοίρας, τὴν τραγικὴν κἀθοδο τῶν σφουγγαράδων, τοὺς πικροὺς ναῦτες τοῦ ἐπιούσιου, καὶ τὴν ἀλλοιώτικη γλῶσση πὸν βγαίνει πάνω ἀπ' τὰ νερά του, ἀπὸ ἕνα φαρμάκι ναυτικό.

Ταξιδεύουν πάντα τὰ ὀλόφωτα ὄνειρα τῆς ἀκτοπλοίας. Ἀναμένοι κιβωτοὶ δίχως ἕνα Νῶε γιὰ πλοηγό, γεμάτα πένθη, ἀνάσχη καὶ πλήξη ἀνθρώπων. Ξεπεσμένα κι' ἀνυπόληπτα ἐμπορεύματα. Παρενθέσεις τοῦ κέρδους σφιχτὰ συσκευασμένες σὲ δέματα ἀπὸ τὰ ἡμερομίσθια τῆς ἀπελπισίας. Ἀρμυροὶ καὶ πικροὶ ἰδρωτὲς ναυκλήρων. Ἀθῶα περιέργεια στὰ γαλανὰ μάτια μικρῶν παιδιῶν, πὸν δὲ γνωρίζουν τὴν ἀληθινὴν ἐργασία τοῦ πατέρα τους. Σκοτώνουν τὰ βέλη τοῦ ἡλιου ψηλωμένου κατακόρυφα στοῦ κέντρο τῆς μεσημβρίας πάνω ἀπ' τὸ ἄστρο τοῦ τραπέζι τοῦ Καφερέα. Καταστρώματα γεμάτα ναντία. Γέφυρες γιὰ νὰ ζευγαρώνουν

αυτοκρατορικοί ρεμβασμοί. Ζεστές αναχωρήσεις απ' την προκυμαία κυλάνε πάνω στο υγρό θαύμα σά μετακινούμενες κοινωνίες. Στολισμένα υπερωκεάνεια στέλνουν περαστικά με τους καπνούς των, τὰ θρηστικά λουλούδια τῶν νησιῶν πὸν ξεχάστηκαν ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Θεοῦ στὸ χάος τῆς ἐξῴτικῆς μαγείας. Σχίζουν οἱ πρῶρες με καταπληχτικὴ αὐταρέσκεια τὰ νεανικὰ νερὰ ἀνοιχτὰ τῆς Κιμῶλου, τὰ νεανικὰ νερὰ πὸν τὰ δέχονται σὰ φιλενάδες κοσμογυρισμένες.

Στοὺς οὐρανούς οἱ παράδεισοι, στὸ διάστημα οἱ σελαγισμοὶ τῶν γαλαξιδῶν καὶ τῶν ἄγνωστων πλανητῶν πὸν πεζοποροῦν ἑκατομμύρια χρόνια γιὰ νὰ μᾶς φτάσουν, θάχουν χρωματίσει με λιγότερη φροντίδα τὴ χίμαιρα, ὅταν πλέει στὶς ὑγρὲς πεδιάδες τοῦ Αἰγαίου. Ὁ ἄνθρωπος πὸν δὲ γνώρισε ἓνα εἰκοσιτετράωρο ἀπὸ τὴν ἀρμυρὴ εὐωδιά του, γυμνὸς μέσα στὸ ῥάντισμα τῆς ἀκινήσιας, δλόρθος στὸν ψίθυρο τοῦ ἀπελπισμένου γαλανοῦ σεντονιοῦ, μονάχος στὸ θόρυβο καὶ τὴν παγερὴ κακία τῆς τραμοντανίας ὅταν ξυρῖζει τὶς ἄκρες τῆς βόρρειας κεφαλῆς τῆς Μυκόνου, σὲ μιὰ παραλία γιὰ νὰ προφυλαχτεῖ ἀπ' τὴν πρασινογάλαξη μοχθηρία τοῦ σορόκου, ὁ ἄνθρωπος πὸν δὲν ἄκουσε τὰ μεσάνυχτα τὸ φορητὸ νὰ σφυρίζει στὸ λιμάνι τῆς Σύρας, καλώντας τὶς γυναῖκες τῶν ναυτικῶν ἀπ' ὅλες τὶς πολιτείες πὸν ἔχει περάσει, πὸν δὲν πέρασε ἀπ' τὰ κλειστὰ σπίτια τῶν καπετάνιων πὸν δὲν ξαναγύρισαν κι' ὁ λεβάντες φέρνει μέσα στὰ μουράγια τὰ θαλασσοπούλια, ὁ ἄνθρωπος πὸν δὲν βρῆκε στὸ κατώφλι του μιὰν ἀχιβάδα νὰ βουίξει σὰν τρικυμία καὶ δὲν κοιτάει τὸ πρῶνὸ τᾶστέρι πὸν ὀδηγᾷ τὴν πορεία σαράντα μίλια δυτικὰ ἀπ' τὸ θάνατο, δεκάξη μοῖρες βόρειο πλάτος ἀπ' τὸν ὕπνο τῶν πρωτοτάξιδων μούτσων, δὲ θὰ νοιώσει ποτέ τὸ ὑπέροχο ψέμμα τῆς μαγευτικότητας, τὸ χαρῶμενο ταξίδι τοῦ πλοιοκτήτη, τὴ βαρκάδα λίγο δεξιότερα ἀπ' τὴ φήμη τοῦ ἀνοιξιάτικου πέλαγου, οὔτε τὸ φαρμάκι τῆς θαλασσοπύλης.

Τὰ δειλινὰ τῶν διάφορων τόπων φεύγουν στὰ θαλασσινὰ μάτια σὰν ξαφνικὲς πρόωρες μεγαλοφυΐες. Δὲν εἶδα τέτοια εὐπάθεια ὅση μάποχαιρετοῦσε αἰφνίδια στὶς τρεῖς καὶ εἴκοσι τᾶπόγευμα, στὴν ἄγνωστη πολιτεία τοῦ Γενάρη, ὅταν ἡ θάλασσα φλέγονταν ἀπ' τὸν τελευταῖο ἥλιο καὶ τὸ Αἰγαῖο ἐτοιμαζότανε νὰ πλαγιάσει. Στρατιᾶς ἀπὸ εὐαισθησία παρατάσσονται στὶς προκυμαίες. Ὡς πότε τόσος χωρισμὸς θὰ μπαίνει ἀνάμεσά μας σὰν ἓνας ἀδιάβατος θάνατος, πὸν ξέρουμε κι' ὅλας τὴν καταγωγή του; Ὡς πότε θὰ χαιρετᾶμε με μαντήλια τὸ κατενόδιο, βρεμένο με μιὰ θάλασσα ἀστεϊρευτὴ πὸν ἔχει μέσα μας τὴν πηγὴ τῆς; Σκιρτήματα ἀπὸ μιὰ στερεὰ ἀπόροπτη. Εἴμαστε μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ ἀτελεύτητο ταξίδι τῆς θαλασσοπύλης. Τέτοια σκλαβιά δὲν τὴ νοιώθουμε σὲ μιὰ σταγόνα πὸν χωράει τὴ βασιλεία τῆς αἰωνίας στιγμῆς. Τὸ χέρι μας ἔχει σηκωθεῖ πολλές φορὲς νὰ χαιρετήσῃ γαμήλιες πομπές, κηδεῖες ἀπὸ μικρὰ λείψανα πὸν κρύβανε τὴ μικρὴ ἀδελφούλα τοῦ συμμαθητῆ μας, ἓνα στρατιώτη πὸν δὲν εἶχε ἄλλο χωράφι ἀπ' τὴν πατημασιά του, κι' ἄλλο παράσημο ἀπ' τὸ τραῦμα πὸν τοῦ ἔδωσε ἡ λύπη μας. Τὸ χέρι μας μέσα στὴ μέση τῆς θάλασσας ὑψωμένο νὰ χαιρετήσῃ τὸ κατενόδιο, στέκεται σὰν κοντάρι πελώριο καρφωμένο βαθεῖα στὸς βυθούς της καὶ δὲν μπορεῖ καμμιά πληγὴ νὰφίσει περισσότερο αἷμα, καμμιά φωνὴ βαρύτερο ἀχό, ἀπ' τὴ φωνὴ μου καὶ τὸ ἄγριο κύμα.

Ἦσυχο φεύγει τὸ Αἰγαῖο καὶ με τὴν ἀκινήσια του. Ταξιδεύει καὶ πρὸς τοὺς τέσσερες ὀρίζοντες πὸν σὰν τετράπλευρες θύρες σφαλοῦν τὴν ἐξοδὸ του. Οἱ βάρκες τῶν ψαράδων βουτοῦν τὸν ἡμερήσιο μόχθο νάμυρῖσουν τὸ λευκὸ ψωμί. Τὰ πανιά φτυρώνουν σὰν ἀπίστευτα λουλούδια στὸ μεσημεριάτικο κῆπο του. Μεσημέρι γεμάτο. Μεσημβρία πλήρης. Τὸ ρολοῖ κατάκορφα σταμάτησε καὶ τοὺς δυὸ δεῖχτες του στὸν πῶ μεγάλο ἀριθμὸ του. Σηκώνονται ἀκριβῶς τὴν ὥρα αὐτὴ τὰ νησιά νὰ λουστοῦν. Τὰ νησιά πὸν κουράστηκαν στὴν καλωσύνη καὶ στὸ σύνορό τους, στὴ γαλήνη καὶ στὸν ἥλιο πὸν τοὺς ἔλυσε τὰ νεῦρα με τὰ χρυσικά καὶ τὰ σιλέτα του. Τὰ νησιά εἶναι σὰ μικρὲς γωνιὲς τοῦ κόσμου καὶ καρτεροῦν στὸν

ὕπνο τους τὰ πλοῖα νὰ προσπεράσουν, νὰ στείλουν στὴν τρεχάλα τῆς φυγῆς τους τὴν ἐξορία τῶν τόπων καὶ τὴν ἀσάλευτη μοῖρα τους, γειτονιὰ καὶ σύμβολο ὄλων τῶν ἀδερφῶν μας.

Ὁ πρῶνὸς ἀγέρας ἔχει μυρωδιὰ ἀπὸ ἄνθρωπο. Ὁλη ἡ νύχτα πὸν πέρασε σκέπασε ὠραίες ἀγρύπνιες, πὸν τῆς εὐλόγησε ἡ εἰρήνη τῶν ἀστεριῶν. Δυὸ τριῖστοι θρίαμβοι ἔσκισαν τὴν πρῶνὴ γάζα, γεμάτοι δόξα, δίχτια κι' ἄνθρωπος. Πέρασαν τὰ τριῖστια πρὸς τᾶνοιχτὰ, φερωτὴ, ἐκπληξὴ ντυμένα, πεταλοῦδες ἀπ' τᾶνοιξιάτικο πέλαγος. Τὰ ναυτικά φορῶντας λευκὸ Μάιο τραγουδῆσαν τὸν κόπο τῆς ἡμέρας καὶ τὸν αὐριανὸ χωρισμὸ. Μεγάλη ἀταραξία ἀπὸ ὠκεανὸς ἐξαφανισμένους, ἄφησε τὴν αὔρα νὰ ζαρώσει τὴν πρώτη ἀφή, νὰ σπρώξει χαϊδευτικὰ τὴ λευκὴ σημαία τῶν πανιῶν τους, καὶ δροσίζοντας τὸν ἥλιο με τὴν ἀνάσα της, ἔστειλε στὸ καλὸ τὰ γρήγορα κουπιὰ τους, βάζοντας πῶρα γιὰ τὸ μακρὸ ἀκρογιάλι τῆς πατρίδας. Τὴ νύχτα θὰ κατεβεῖ μαγευτικὸς καὶ τυραννικὸς κυρίαρχος τὸ φεγγάρι, γιὰ νὰ βιάσει με τὴ θαλασσοπύλη μελαγχολία τᾶσπρα σπίτια πὸν ἀδίασεν ὁ πόντος. Ἄν ἦταν μιὰ κυρία τῆς γῆς ἡ μεγάλη οὐράνια γοητεία της, θὰ κρατοῦσε μαλακὰ τριαντάφυλλα γιὰ τὰ εὐγενικὰ χέρια καὶ γιὰ τὰ μικρὰ πὸν θὰ τὰ τυραννοῦσαν στὰ χέρια τους, γιὰτὶ μέσα στὸ ξένο δωμάτιο σκλαβάνια τῆς κυρᾶς τους, νοσταλγοῦν τόσο βαθεῖα τὴ νύχτα στὴν πατρίδα τους. Φεγγάρι στὴ θάλασσα, δὲ μπορεῖ νὰ φυτρώσει ὅπως στὸς κάμπους, βγάζοντας λαμπρὰ χαλίγια τυραγνισμένα στὴ μοναξιά. Οἱ δρόμοι τοῦ Αἰγαίου ἔχουν κᾶτι πλατεῖες διαστάσεις, γιὰ νὰ χωροῦν τὸ στόλο τοῦ ποιητῆ βασιλῆα τῶν Περσῶν, πὸν πέρασε ραβδίζοντας τὴν κορφὴ τῆς πηγῆς του, γεμάτος καὶ μεθυσμένος ἀπ' τὸ μεγαλεῖο του, τριγυρισμένος ἀπ' τοὺς εὐγενικοὺς σατράπες τῆς αὐλῆς του, λίγο πρὶν τοῦ σκόρπισον τὰ θωρηκτὰ του οἱ Ἄθηναῖοι κάτω ἀπ' τὸ Αἰγάλεω καὶ χτενίσουν τὰ μακρὰ μαλλιά τους οἱ τρακόσιοι τοῦ Λεωνίδα, ἐκεῖ στὶς Θερμοπύλες πὸν ἀγκαλιάζουν στὰ στενά, τὰ βράχια τῆς περήφανης Πατρίδας μου.

Ἄνοιξαν χάος καὶ γκρεμοὺς τὰ χτεσινὰ κύματα πὸν λιάζονταν ναρκωμένα ἀπὸ τὸν ὕπνο τῆς ἀπνοίας. Τριῖρεις πὸν γυροῦν τὸ γυρισμὸ, λαξεντὰ θαύματα στὸ σχῆμα τοῦ ὕδραίου πὸν τὰ σχεδίασε στὸ καρνάγιο τῆς Σύρας, ξύλινα τεῖχη γιὰ τοὺς βαρβάρους καὶ τὶς περιηγήσεις μας, ἀδελφές τοῦ χάλυβα πὸν κουβαλᾶν βαρεῖες χιλιάδες, ἀψηφοῦν τοὺς θυμούς του, καταστρέφουν τὴν ἐποποιία τοῦ μικροῦ σκαριοῦ, καθὼς πλέουν τὰ φρούρια τους γεμάτα ἄνεση κι' ἀσφάλεια καὶ τρέχουν πάντα κομματιάζοντας στὰ δυὸ, τὸ ἄφραστο κρουστάλι τοῦ θαλασσοπύλης οὐνεῖρου.

Τὸ ξέρω. Ὅταν σὲ βλέπουμε πάνω ἀπ' τὴ γλῶσσά σου, ἔτσι σὰν κόσμημα καὶ παιχνίδι, ἀλαφρωμένοι ἀπ' τὴ ζωὴ μας καὶ τὸ φορτίο τῆς τραγωδίας πὸν κουβαλοῦν τὰ χέρια πὸν σὲ δουλεύουν, συλλογίζεσαι με περιφρόνηση τὴν ἀσυνείδητη γραφικότητα, σηκώνεις τὴ χεῖρά σου ἄγρια νὰ πνίξει τὴ γοητεία τῆς ἀκρογυαλίας καὶ τὴ φήμη τῶν ἀκτῶν σου, πὸν ἐνοχλοῦν με τόση αὐταρέσκεια τὸ μῦθο σου, ἀπὸ τοὺς ἐλαιῶνες τῆς Λέσβου ὡς τὰ καλοκαιριάτικα μεσογειακὰ καρναβάλια τῆς ἀμμουδιάς. Τὸ ξέρω. Ἐσὺ ἔχεις δοσμένα τὰ σπλάχνα σου στὰ βαθεῖα σκοτάδια τοῦ βυθοῦ σου, ἐκεῖ ὅπου πλαγιάζουν χιλιάδες ναυάγια καὶ κίνδυνοι ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς ζωῆς. Περιφρονεῖς καὶ τὸ γαλανὸ σου διάδημα καὶ τὴ μεγάλη στολὴ σου καὶ θάθελες νάσουνα ἓνα μεγάλο χωράφι θεσσαλικό, γιὰ νὰ φυτρώσουν πάνω ἀπ' τὰ κύματα πὸν ἀνοίγουν τᾶροτρα, λοφία σταριῶν καὶ δέντρα περηφάνειας, πὸν θὰ καρτεροῦν τὸ Μᾶη γεμάτα ἀνάμνηση τὸν ὕπνο τοῦ χωριάτη. Θάθελες νάσουνα μιὰ ἀπέραντη στεριά, νὰ ξεκουράσεις τὴν ἀνεμόδαρτη πορεία σου σὲ ἡμερονύχτια κεντημένα ἀπὸ πλαγιὲς καὶ τσαρούχια, νὰ σὲ πατοῦνε οἱ ἔντρομοι λαγοὶ καὶ τὰ δακρυσιμένα ἐλάφια, καὶ νάκούσεις κι' ἐσὺ τοὺς ἀνθρώπους νὰ σὲ γνῶμονοῦν γιὰτὶ τοὺς κράτησες ἓνα κοτρώνη, θρόνο νάκουμπήσουν τὴ θύελλα τῆς κουρασμένης ἀναπνοῆς τους. Θάθελες ἦσυχια κι' ἀξέγνωιαστὰ νὰ

στρώνεις άνοιξη και φθινόπωρο κίλιμα από παπαρούνες αστόχαστες και ξερόφυλλα άπ' τους εκατόχρονους φτελιάδες, να σε περπατάνε οι φάλαγγες των μερμηγκιών φωτωμένες τη σοφή ωροντίδα της φωληάς τους, νακούς τάηδόνια που λησμόνησαν και φέτος να σωπάσουν, να δεις λημέρια από ψηλώματα που δεν τα φτάνει ο στίχος, κορδέλλες από ουράνια τόξα που βυθίζονται τα δυο πόδια τους σε χιόνια, που δε νοιώθουν από χιλιάδες χρόνια το χάϊδεμα του ήλιου.

Αϊγαίο! Τί μεγάλη περιπέτεια στους ύγρους κάμπους σου! Το παράπονό σου για τους ραβδισμούς του Ξέρξη, μερώνει μόνο με το μειδίαμα του άθηναίου Φοίβου στις μέρες που κάθονται στα πεζούλια του Ληθαίου όξω άπ' το σπίτι μου οι άλκύνες που φοράν το φόρεμά σου. Τα νερά σου έχουν μοναδικό σκοπό να φιλοῦν τις άχτες της Ελλάδας. Ποιά άλλη φιλοδοξία του θάκανε τόσο γαλανό, τόσο ευπρόσδεκτο κι' αυτό σου το άσυγκράτητο κύμα;

Ο μικρός σιαροπόλης συλλογίζεται το μεσημέρι όταν άγναντεύει το άπέραντο ίχνογράφημά σου, πώς αν λείπει μιá μέρα άπ' το μουράγιο σου, δε θάχει το σπίτι του στρωμένο τραπέζι. Όλη τη μέρα είναι ξύπνιο κι' άναδεύεται άπ' τη μεγάλη επίθεση των ανέμων. Το βράδυ πέφτει σε βαθύ συλλογισμό. Είναι τότε που σκέφτεται τις στεριές και τα δάση, που δεν μπόρεσε ποτέ να γευτεί, το παχύν χῶμα και τάγρια πουλιά, καθώς χαιρετάνε τη στερεή γονιμότητα και τη δυναστεία του χόρτου. Τότε είναι που νοσταλγεί την άδελφούλα του Θεσσαλία, με τους κάμπους ποτισμένους άπ' την όμβρια όργη της, όταν στέλνει ο νοτιάς τα σύνεφα, άρπαγμένα άπ' τους ύγρους του κόρφους, σφουγγάρια αϊγαίαικα, άρμενισμένα ψηλά στην άτμόσφαιρα, γεμάτα νερό κι' άέρα, ήλιο και θυμό, ναστράψουν πάνω άπ' τα χωριά των καραγκούνηδων το θερινό μπουρίνι, όπως το πρόσμεναν την ώρα της φωτιάς οι κόρφοι των νυφάδων. Ολάκερο το Αϊγαίο σηκώνεται πάνω στους ουρανούς, και πάλι πέφτει σε άντάρες και πυκνές βροχές, το παίρνει ο διψασμένος κάμπος που τον ξέρανε ο Αύγουστος κι' ύστερα το παίρνουν πάλι τα ποτάμια, που μέσα άπ' τα καλάμπόγια και τα δέντρα της ύπομονής, το ξαναρίζουν μέσα στην πηγή τους.

Ένα πέλαγος από περίφημους στίχους, στέκεται πάντα μπρός στα μάτια μας, για να ανίγουνται τα περασμένα κι' ή συγκίνηση εκείνων που δεν μπορούν να συναντήσουν τον προορισμό τους. Μένα μικρό σκάφος άπ' το κονφάρι μας, μάρομους τα κόκκαλα του σκελετού μας, θα διαβούμε τα μεγάλα νερά, όσο να φτάσουμε στην παραλία που περιμένουν μουσικές με φοβερά έμβατήγια, άνθρωποι λησμονημένοι από τη λύρα των φοβισμένων ποιητών, προς την παραλία που τελειώνει το Αϊγαίο με την άπλωμένη φτερούγα του, και που πάνω της, μπορεί κάποιος να φτάσει αν ξεκινήσει ολόσωμος και νωρίς....

ΝΙΚΟΣ ΠΑΠΠΑΣ

ALDO CAPASSO

Ο Άλντο Καπάσο γεννήθηκε στη Βενετία το 1909 και σπούδασε Νεώτερη Φιλολογία. Το πρώτο του βιβλίο, για τις διδακτορικές εξετάσεις του, ήταν μιá εισηγήση στη «Νέα Μοίρα» του Βαλερύ, με πρόλογο άπ' τον ίδιο το Βαλερύ, (1930). Τα κυριότερα έργα του είναι: «Το βήμα του Κύκνου» (Βραβείο Ουμπέρτο Φράκια) 1931, με αναλυτικό πρόλογο του Ούγγαρετί. «Η χώρα δίχως χρόνο» (1934), «Για να μην πεθάνω» (1946), που κέρδισε φέτος το Βραβείο Τζινέστρα. Έκλογές άπ' το έργο του, έχουν έκδοθει και σε ξένες γλώσσες. Άνάμεσα στους μεταφραστές και σχολιαστές του έργου του συγκαταλέγονται και έπιφανείς ύπογραφές όπως, του Σουπερβιέλ, του Πιέρ Ζάν Ζουβ, του Ντανιέλ Ρόπς, του Βαντερκάμεν, του Μοντέιρο, του Π. Α. Φλουκέ, του Φιοῦμι, του Ζάν Κασσοῦ, του Σιτζιλίνο, του Μπακελάν, και χορείας άλλων ποιητών και φιλολόγων. Ίταλικά και ξένα περιοδικά έχουν αφιερώσει ειδικά τεύχη για την ποίησή του, αυτός δε, συνεργάζεται σε πλήθος λογοτεχνικά Ίταλικά και ξένα όργανα. Την τόσο γοργή εξάπλωση της φήμης του, ο ποιητής την όφείλει και στο νεοκλασσικό φόρεμα της ποιησεώς του που παρουσιάστηκε σαν καινούργιο όρόσημο ανάμεσα στην παράδοση και στον έξτρεμισμό, αλλά και στην έξαιρετική του αισθητική και φιλοσοφική κατάρτιση, που εϋθύς σχεδόν τον κατέστησαν, ως μιá από τις πιο σημερινές νεώτερες μορφές της πνευματικής Ίταλίας. Άπ' όλους τους ποιητές της γενιάς του ο Κ. στέκεται ψηλότερα και σε μεγάλη άπόσταση. Η ποίησή του άπόσταγμα πάντα άυστηρού στοχασμού και λεπτής εϋαισθησίας, με μιá έκφραση σκληρά πειθαρχημένη, συγκινεί, και ή ήχώ που άφήνει, μας παρασύρει σε καθαρτήριους συλλογισμούς. Δίχως να έξορμά για επικίνδυνες μεταφυσικές άκροβασίες, ο Καπάσο έκφράζει με ολοκληρωμένη στιχουργική τελειότητα, το πνευματικό δράμα του σημερινού ανθρώπου. Όλο του το έργο στηρίζεται σε μεγάλες και καθαρές γραμμές κι' έρμηνεύει την αλάνια μονομαχία του Φωτός και του Σκότους, που διαδραματίζεται μέσα μας. Ο άνθρωπισμός του, μολονότι συχνά άντιμέτωπος με τραγωδίες και θύελλες, παραμένει σαν ένα μήνυμα αξιοπρέπειας και έμπιστοσύνης. Η ποίησή του, λέγει ο Ούγκο Μπέτι, έκπέμπει τη στερεή, όριστική και άπαρηγόρητη λάμψη των λαξεμένων μαρμάρων.

Τώρα τελευταία, ο ποιητής για τον όποιο προσεχώς θασχοληθούμε ευρύτερα, και ο όποιος έδωσε στην πατρίδα του την πιο αξιόλογη μορφή νεοκλασσικής ποίησης, διακηρύσσει με μιá έπιστολή ύπογραμμένη κι' άπ' άλλους συναδέλφους του, ότι προσχωρεί σε μιá νεοουμανιστική και νεορεαλιστική τάση, που την άποκαλεί «λυρικό ρεαλισμό». Έτσι ή ζωντανή λυρική έκφραση κερδίζει ένα έκλεκτό ποιητή, που τη δίψα του άφησε άκόρεστη ή μεταβαλερική άντίληψη, και το μέτωπο των γνησίων ποιητών της ζωής άποκτά ένα πολύτιμο στέλεχος.

ΑΔΕΛΦΩΣΥΝΗ

Γυρίζει άπ' τα νωθρά τα νέφη ο ήλιος
και όλους μας χαιδεύει στη γή πάνω
κι' όλοι μας χρεμετίζουμε με μιá βουβή κραυγή.

Το ίδιο χαμόγελο δεν έχομε όλοι:

Χωμάτινοι γεννιόμαστε
φτασμένοι άπ' το πιο σκοτεινό σκοτάδι

καὶ λαχταροῦμε ὅλοι γιὰ τὸ ρίγος τ' ἄφατο
τῆς δίψας τοῦρανοῦ ποὺ μᾶς τὴ δείχνει τ' ἄστρο.
Εἴμαστε ἀδέρφια,
ἀφοῦ μαζί ἴδια στιγμή χαμογελοῦμε
καὶ ξαναγαντζωνόμαστε στίς πιὸ τρελλές ἐλπίδες
κάθε πρωὶ ποὺ ξαναβλέπομε τὸν ἥλιο.
Ἄδέρφια μου,
πότε λοιπὸν θὰ μάθομε ν' ἀγαπηθοῦμε;
Μὴν πολεμᾶμε πιά, εὐθραστη σάρκα εἴμαστε
πλασμένοι ἀπὸ τὴ λάσπη χιλιόχρονων δασῶν.
Ἄστρο πιά ὁ ἕνας ἐνάντια στὸν ἄλλο.
Μαζὶ ἄς πολεμήσουμε τὴ φύση τὴν τυφλὴ
ποὺ κόβει τὰ φτερά καὶ φυλακίζει
καὶ μητριά δὲν ἔπαψε νᾶναι γιὰ τοὺς ἀνθρώπους.

ΣΤ' ΑΗΔΟΝΙ

Καθὼς σ' ἀκούω στὴ νύχτα τυλιγμένο
—καὶ τὴ νύχτα τὰ δέντρα εἶναι πελώρια—
δὲν εἶσαι πλάσμα ἐσὺ μικρό, μιὰ χούφτα
πούπουλα ζεστά, μιὰ ὠραία εἶσαι
ἀπελπισμένη κ' ἤρεμη θεά,
ποὺ σκίζει σὲ λουρίδες τοῦ τραγουδιοῦ τὰ πέπλα,
γιὰ νὰ καλύψει τίς πληγές της,
τὴν ὥρα ποὺ ἀντίκρουσε τὸ θάνατο
τοῦ ἡλίου καὶ τῶν χρωμάτων.
Ἐσὺ ραντίζεις τὴν ψυχὴ μου ὅπως
τὴ θάλασσα τ' ἀργοπερπάτητο φεγγάρι
καὶ μὲ φτερώνεις γιὰ ἔρωτα μὲ τὸν αἰθέρα Κόσμο.

ΓΙΑ ΕΝΑ ΝΕΚΡΟ ΑΝΤΙΠΑΛΟ

Ἄφησες πιά καὶ θόρυβους καὶ ψίθυρους
ἀπ' τὴ ζωὴ αὐτῆ.
Ἄστρο. Γιὰ μιὰ ἰδέα ποὺ λάτρευες.
Ἀντίπαλε ἀπόψε σ' ἀγαπῶ,
καθὼς τὰ πρῶτα ὀπάλινα ἄστρο
κάμουν καθρέφτη τὴν καρδιά μου.
Γιὰ μιὰ ἰδέα ἀρνήθηκες τὴ δροσερὴ τὴ φλόγα
ποὺ σοῦφερνε τὸ γυναικεῖο στόμα,
τῶν σιωπηλῶν τὴ χειραψία συντρόφων.
Μὰ τώρα δίχως ἤχο, τί παράξενα
μέσ' στὴν καρδιά μας τῶνομά σου ἀντιλαλεῖ.
Κι' ὅλοι χλωμιάζομε ὡς τ' ἀκοῦμε,
ἀκόμα κι' οἱ παλῆοι συμμαθητές σου.
Καὶ σὰν ἀγόρια ἀβάσταγα μᾶς ξεσηκώνει ὅλους
στὸ πρῶτο προσκλητήριο ποὺ χτυπᾶ,
ἢ ἀσημένια σάλπιγγα τοῦ δίκου,
ἀπ' τὴν πνοή σου ἐρεθισμένη.

ΓΙΑ ΕΝΑ ΓΑΤΙ ΧΑΜΕΝΟ ΣΤΗ ΝΥΧΤΑ

Μὲ τόση ἀδυναμία κλαῖς
ποὺ γίνεται ἡ φωνὴ σου δυνατὴ
κι' ὁ ἄδειος οὐρανὸς πληγώνει.
Μόνο, στὸ χιόνι ποῦναι ἀγνὸ
σὰν καὶ τὴν ἀρειτὴ καὶ σὰν τὸ θάνατο.
Ἄστρο, ἐσὺ ποὺ τίποτα δὲν ξέρεις
τὸ θάνατο πῶς τὸν μαντεύεις;
Καὶ ἡ φωνὴ σου,
ἀποδιωγμένο μικρὸ πλάσμα,
λέει τὴ μοῖρα δ' ὄντων μας. Καὶ κείνων
ποὺ σὲ ἀκοῦνε ἀδιάφοροι, θαρρῶντας
πὸς εἶναι ἀσφαλισμένοι στὸ κρεβάτι τους.
Κι' ἴσως εἰρωνικὴ νὰ πέφτει πάνω τους
τῆς νύχτας ἡ λοῆ ματιὰ, καθὼς
μὲ γλυκὸ ὕπνο τυλιγμένοι χαμογελοῦν νωθρὰ
κι' ἀπ' τὸ ροχαλητό τους δὲν ἀκοῦνε ἄλλο.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΠΟΥ ΑΠΛΩΝΕΙ

Καθὼς αὐτὴ ἡ γυναῖκα
ποὺ μοιάζει δέντρο ρωμαλέο διαρμένο
καὶ κομπιασμένο ἀπὸ τοὺς ρόζους,
σηκώνει ἕνα ζευγάρι σκληρὰ μπράτσα
γιὰ νὰ στολίσει τὸ γυμνὸ τοῦ πέτρινου ἐξώστη
μὲ ξαφνικὲς χαρούμενες σημαῖες,
μέσ' στὴν καρδιά μου ξαστερώνει.
Πόση γιορτὴ μὲ δυὸ φορεματάκια
κοριτσιίστικα
καὶ μὲ τὰ γερασμένα ἐκείνα μπράτσα!

Κύριε τῶν πατέρων μου, τὸν κόσμο
θὰ δυνηθῶ ἔτσι κι' ἐγὼ ἀπλὰ νὰ τὸν στολίσω,
μὲ τέτοιες ἥσυχες κινήσεις
ὅπως αὐτὲς ποὺ τὸ καθημερινὸ χρέος ξοφλοῦνε;
Ἔτσι ἀνακάλεσέ με, δίχως σκέψεις,
δίχως νὰ ξέρω πῶς μὲ βλέπουν ἄλλοι,
μὲ τὸ στερνὸ μου βλέμμα ἀγλαῖσμένο
στὰ φεγγοβολήματά μου τ' ἀσπρορόδινα
ποὺ θᾶχει ἀνάψει ὁ μόχθος μου ἀπάνω ἀπ' τοὺς διαβάτες!
Στέρεξε νὰ δώσεις, Κύριε, ἔτσι μεγάλο δῶρο
στὴν περηφάνεια τὴν παλῆα ἐτούτης τῆς καρδιάς,
καὶ δός μου τὴν ἐλπίδα αὐτὴ
γιατὶ ἡ ἀγάπη δὲ μὲ φτάνει.

NICCOLO SIGILLINO

Ο Νικολό Σιτζιλίνο γεννήθηκε στη Μπαζιλικάτα το 1901 και σπούδασε φιλοσοφία στη Ρώμη. Από έφηβος άκόμα άρχισε να γίνεται γνωστός με δημοσιεύματά του, ιδίως αισθητικά στις τρίτες (φιλογογικές) σελίδες των Ιταλικών έφημερίδων. Η έντελώς πρόωρη πνευματική του άνθιση, ή ώριμότητα της κρίσης του και ή φιλοσοφική και λογοτεχνική του κατάρτιση, με τά όποια τόσο νεαρός είχε όπλιστεί, προοιώνισαν εύθους ένα σπάνιο στοχαστή. Δέν άργησε να προσληφθή συνεργάτης των έγκυροτέρων Ιταλικών πνευματικών όργάνων, έγκυκλοπαιδειών, έκδοτικών οίκων κτλ.

Ο Σιτζιλίνο ξεκίνησε με τό πάθος της ποίησης και της έρευνας, που μέχρι σήμερα τον κατατρώγει, και είναι πολυάριθμα τά αισθητικά, φιλοσοφικά και κριτικά έργα του, μέσα στα όποια και δυό πυκνοί λυρικοί τόμοι: Τά «Θεάματα» (1938) και τό «Παρελθόν» (1940), όπου συγκεντρώνεται ή από το 1927 ποιητική εργασία του. Ο Σιτζιλίνο ως ποιητής, μπορεί να ειπωθή, πως έγκλιματίστηκε εύθους στους κρεπουσκολάρι, διατηρώντας όμως μια προσωπική θερμοκρασία στην έκφρασή του, κι' ένα έντονα ζωηρό γραφικό χρώμα. Στα πρώτα του μάλιστα ποιήματα, ό ποιητής, κάνει άφειδώλευτη χρήση του ήθογραφικού στοιχείου, που με σαρκασμό, πίκρα και ζεστή νοστολγία, τά περνά άπ' τό λυρικό φίλτρο του. Τραγουδά τή φτωχή του έπορχία, σε μία σύνθεση με σπάνια έκφραστική τόλμη, τοπία που άχνίζουν από ρεαλισμό και άγγελική άγνοια. Στις νεώτερες συνθέσεις του—γιατί ό Σ. δέν τραγουδά, συνθέτει—ό στοχασμός, ή έσωτερική άγωνία, τά σύμβολα, κατακτούν όλοένα τήν έκφρασή του πέρνοντος έτσι τή συγκεκριμένη προσωπική του σφραγίδα.

Ο Σιτζιλίνο έχει τραφεί με τήν κλασική μας κουλτούρα κι' είναι ένας περίφημος γι' αυτό έλληνοιστής. Οι Άρχαίοι μας, του μετάδωσαν τό πάθος για τήν ποίηση και τήν έρευνα, και πολύγλωσσος κι' έμβριθής καθώς είναι, μελέτησε όσο λίγοι εύρωπαίοι ειδικευμένοι, τήν παγκόσμια ποίηση. Κυρίως τον ένδιαφέρει ή μεταρωμαντική ποίηση, τά ρεύματα κι' οι τάσεις που άνανέωσαν και άνανεώνουν τό λυρισμό. Σ' ένα έργο του μνημειώδες, με χίλιες σελίδες, «Η κρίση της Καλλιόπης», ό σοφός αισθητικός, έξετάζει και ταξινομεί τό έργο των κυριωτέρων εύρωπαϊών ποιητών, και ειδικώτερα εκείνων, που έφεραν τό νέο ρίγος στην ποίηση της χώρας τους.

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ

Τόν κήπο έχει στολίσει τό φεγγάρι
άπάνω στις μηλιές ψηφιδωτά άπό μαλαχίτη.
Άπό των άηδονιών τά φλάουτα
λυγμούς άκούω.
Η καρδιά μου είν' έτοιμη να κλάψει.

Λικνίζει στο παράθυρό σου
ένα γεράνι τόνειρό του.

Φλογέρα έχει στο στόμα του ό άγέρας,
ίσπανικός χορός σκιών
τους τοίχους άφανίζει.
Ξέρω, θά βγεις στην πόρτα
μ' ένα τσαμπι στο στόμα σου βερβένια—
για τό φιλι σου πίκρα κι' άρωμα.

Διπλώνονται στα κλώνια
τά πέπλα της όμίχλης
και τρουπημένα άπ' τάστρα
στις στέγες άρμενίζουν.

Η άγρυπνη καρδιά μου εύγνωμονεί
τόν άνεμο που πνέει κι' άναστατώνει
τά μαύρα σαν κατράμι των διαβατών παλτά,
που σαν διαβόλοι πάνε.

Τά όπάλινα δοντάκια σου
θά μου δαγκώσουνε τά χείλη.

Μιά μουχλιασμένη παγωνιά
γύρω άναπνέει,
τά φύλλα άρπάζει
άκόμα και τις σκέψεις.

Και τό φεγγάρι που προβάλλει
άπό άλαβάστρινα χωνιά και δαντελένια νέφη,
άπλώνει στην αύλη τ' άσημοπράσινα
έργόχειρά του.

Τρίζει ή περπατησιά σου
τή σκάλα ως κατεβαίνεις.

« Τί κρύο !... Καλησπέρα !... »
Μυρίζουν κερχμπάρι τά ύγρά μαλιά σου.
« Ναί... Κρύο... Καλησπέρα !... »

Ο ΧΑΜΕΝΟΣ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΣ

Μά ένα βράδι με άστρα...
Άκούστηκε του Κάλιμπαν ή άνήσυχη φωνή :
« Λοιπόν ποιός είσαι ; »
Άπό τή νύχτα εκείνη τό αίνιγμα
άγρυπνο στην ψυχή μου βασιλεύει.
Η γή όνειρεύεται όλο πτώματα,
έναν Ίεχωβάς πάντα άδυσώπητος
τό κωμικό τρομοκρατεί άνθρώπινο κοπάδι.
Πολύ πολύ ψηλά
είναι ένας έκκεντρικός παιδιάστικός θεός !
Είπε « Σκεφθείτε » και ζητούσε μάρτυρες.
Είπε « Έγώ είμι ! » και μās έχλεύασε.
Είπε « Η Βασιλεία των Ουρανών » κι' αυτό ήταν θάνατος.

Έτσι τήν έχασα τή χτεσινή μαγεία,
Πούναι τό φως της μάνας μου ;
Μέσ' στην ποδιά της ήμουνα τό σύμπαν !
Ποιός θά μου πει πια τώρα: Άγγελέ μου ;
Ποιός θά μου πει « Κοιμήσου κάνει κρύο ! »

Χρόνια βυζαίνει ο στοχασμός τὰ αινίγματα
καὶ πᾶνε χρόνια πού πιά δὲν ὑπάρχει
στά βράδια μου τὸ ἅγιό της χέρι
τὸ πάπλωμα στὴ ράχη μου νὰ σιάζει.
Ἔ, αὐτὸ τὸ πάπλωμα!

Χρόνια βυζαίνει ο στοχασμός τὰ αινίγματα,
τὴν ἄμμο πού πλανιέται μὲ διάττοντες,
ἓνα σταυρό, τὶς μάσκες τῶν ἀνθρώπων,
ἑμᾶς τοῦ τρομεροῦ σου χάους τὴ σκόνη,
καὶ σένα, Κύριε τοῦρανοῦ, ἐπὶ πλέον,
πού μάταια ζητοῦμε νὰ σὲ βροῦμε.

(ἀπόσπασμα).

CLAUDIO ALLORI

Ὁ Κλάουντιο Ἀλλόρι γεννήθηκε στὴ Νεάπολη τὸ 1900 καὶ δημοσίευσε στίχους σὲ ἡλικία δώδεκα ἐτῶν. Δεκαπέντε χρόνων τύπωσε τὴν πρώτη ποιητικὴ του συλλογὴ «Πρῶτες φαντασίες» (1915) καὶ τὸν ἴδιο χρόνο ἴδρυσε τὸ περιοδικὸ «Λατινικὴ Νεότης». Πολέμησε ἐθελοντὴς στὸν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο καὶ γύρισε μὲ σοβαρὴ ἀναπηρία, πού τὸν βασάνισε μέχρι τὰ 1925. Ἀπὸ τὸ χρόνο αὐτὸ ἀρχίζει ἡ ὄριμη λογοτεχνικὴ δράση του σὲ περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδες. Κυριώτερα ἔργα του εἶναι «Τὸ γλυκὸ φῶς στὸ γκρίζο διάλειμμα» (1929), «Ἀγρυπνῶντας στὸ σκότος» (1935), μεταφρασμένο στὰ γαλλικὰ καὶ στὰ ρουμάνικα, «Πλάσματα τῆς ἀγάπης μας» (Βραβεῖο Ἰταλικῆς Ἀκαδημίας, 1944), «Πόθοι καὶ ἀράγματα» (1939), «Αἰώνια Πρόσωπα» (Βραβεῖο Μπέρμπεν 1948), «Ταξίδια στ' ὄνειρο» (1948). Ὁ Ἀλλόρι συνεργάζεται σ' ὄλα σχεδὸν τὰ περιοδικὰ τῆς Ἰταλίας. Ἡ ποίησή του δὲ θυμίζει καμμιά ἄλλη σύγχρονη, ἀδιαφορεῖ γιὰ τοὺς νεωτερισμοὺς τῆς ἐποχῆς καὶ ὑπακούοντας μόνο, σ' ἓναν ἐσωτερικὸ νόμο, παρουσιάζεται μὲ μιὰ προσωπικὴ του ἔκφραση. Ἡ κοσμικὴ ἀγωνία καὶ ἡ ἔκσταση, ἡ καταγωγὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ οἱ προϊστορικοὶ χῶροι, εἶναι τὸ βαθύ θέμα τῶν περισσοτέρων του ποιημάτων. Ρωμαλέα καὶ ἀνθρώπινα, μὲ κλασσικὴ εὐγραμμία καὶ λιτότητα, μ' ἐκφραστικὴ διαφάνεια ἀπόλυτη καὶ ζεστὰ ἀπὸ αἴσθημα εἶναι τὰ ποιήματα, πού ἀπευθύνονται στὸ κοινὸ δίχως νὰ προδίνουν τὴν ποίηση.

A Y Γ H

Οἱ θύελλες πού λούφαξαν
ἀργὰ ὑδρατμούς ἀπλώνουν,
ἀπάνω ἀπὸ ἀνάστατες χαράδες.

Πελώρια σιωπῆ.

Καὶ ξαφνικά, κουλουριασμένο
μὲ τρόμο κοίταξε, ἀνήξερο ἓνα πλάσμα
—ὄχι πιά ζῶο, οὐτ' ἀνθρώπος ἀκόμα—
καὶ ἀναψε μὲ ταλάντευση στὸ σκότος
πρώτη φορὰ ἢ συνείδηση σὰ λύχνος.

Μιὰ καρδιά τότε τρέμοντας ἐστόλισε τὸν κόσμο.

Ν Ο Μ Ο Σ

Στῆς κόγχης τὸν περίγυρο
καὶ ἀπὸ σπόρους ἄφαντους, ἐξόριστες κλωστὲς
σκᾶνε λεπτὲς λεπτὲς καθὼς κεντριά
κι' ὄλο τεντώνουν στὸν αἰθέρα,
ἀβάσταγες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ λαίμαργες.

Ἀνίκητο ἄγχος γιὰ ζωὴ
φουσκώνει αὐτοὺς τοὺς σπόρους.

Κι' ἀναπηδᾷ στὶς ἐρημιές μὲ πράσινες κηλίδες
καὶ στὴν καρδιά μου πού χτυπᾷ, χτυπᾷ, χτυπᾷ
ἀνάστατη, περιτρομῆ, γιὰ κλάμμα διψασμένη.

Χ Λ Ω Μ Η Φ Ω Τ Ι Α

Μέσα ἀπὸ τὶς ὀμίχλες καὶ τὰ σύνεφα
σὲ στέππα ἀπὸ γαλήνη κι' ἐρημιὰ
τρέμει χλωμὴ φωτιά.

Ἄστέρι μήπως; Ἡ ἄστροικὸ νησι
μὲνα φορτίο χαρὲς καὶ δυστυχίες
ὅπως αὐτὸ πού ἡ γῆ σηκώνει;

Καὶ μήπως κι' ἐκεῖ πάνω μιὰ ψυχὴ,
νὰ δρασκελίζει τὶς ἀπέραντες ἀβύσσους
μὲ τὰ φτερά τοῦ βλέμματος, ὅπως ἐγὼ διασχίζω
μὲ τὸν καρπὸ ἀναστεναγμὸ μου
τὰ ἴδια ψηλὰ βάραιθρα
γιὰ φέγγος διψασμένα;

Π Ρ Ο Σ Ε Υ Χ Η

Δῶσε με πίσω στὸ ἄπειρο, ἂν μ' ἀκοῦς!
Νὰ γίνω νεροστρόβιλος, σύνεφο, πέτρα, μίσχος.
Ἀνθρώπος ὄχι πιά, μὲ τόσο βάρος
πόθων, ὑπεροψίας, δακρύων καὶ μίσους.
Θεέ, ἂν ὑπάρχεις καὶ μ' ἀκοῦς, εἰσάκουσέ με.

C. O. COCHETTI

Ὁ ποιητὴς Τσέζαρε Ὀττάβιο Κοκέττι, γεννήθηκε στὴ Γένοβα τὸ 1898. Σπούδασε δασικὲς ἐπιστῆμες καὶ μηχανικὴ καὶ ἔχει πολὺ ταξιδέψει στὴν Εὐρώπη. Ἀσχολεῖται μὲ τὴν ποίηση ἀπὸ τριάντα χρόνια, μὰ δὲν ἐδημοσίευσε σ' αὐτὸ τὸ διάστημα περισσότερα ἀπὸ δεκαπέντε ποιήματα. Οἱ Ἐξόριστοι (βλέπε βιβλιοκρισίε «Νέων Ρυθμῶν», τεύχος 4) εἶναι τὸ πρῶτο του ποιητικὸ βιβλίον, πού μέσα σ' ἓνα μῆνα σιμείωσε καὶ δευτέρη ἔκδοσι. Ὁ Κοκέττι κατηγορήθηκε γιὰ ἐρημητισμό, ἐνῶ ἡ ποίησή του δίχως νᾶναι ἐντελῶς προσιτὴ, εἶναι πῶς πολὺ καρπὸς πνευματικῆς ὀριμότητος καὶ κληρῆς λυρικῆς ἀσκησης. Ὁ ποιη-

της ἐπηρεάζεται βαθεῖα ἀπ' τὰ συμβάντα τῆς ἐποχῆς του, πού σάν καί τὸ Φόσκολο καί τὸν Ἑλυάρ τὰ τραγουδεῖ, ἐπιδιώκοντας, κι' αὐτὸ εἶναι ὡς λέγει τὸ ἰδανικό του, νὰ φτάσει τὸ ἀνώτατο ὄριο μιᾶς ἐπικαιρῆς ποίησης, ἐπιτυχαίνοντας τὴν ἰσορροπία ἀνάμεσα συμβάντων καὶ καθαροῦ λυρισμοῦ. Ὁ Κοκέτι ἔχει ἓνα πάθος: τὴ μοναξιά. Κι' ἐν' ἄλλο: τὴν ποίηση. Ζεῖ μόνος μέσα στὰ δάση τοῦ Παλατίνου καὶ λατρεύει τὸ Δάντη, τὸ Φόσκολο, τὸν Ἑζρα Πάουντ, τὸν Ἑλιοτ, καὶ κάθε ποιητὴ πού δείχνει σφοδρὴ ἀγάπη γιὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἔστω καὶ μέσα ἀπ' τὰ ἀνθρώπινα μίση.

ΤΟ ΓΚΡΕΜΙΣΜΑ ΤΩΝ ΑΙΩΝΩΝ

Ἄντιο Ἑλλάδα, ἀντίο Ρώμη, Εὐρώπη ἀντίο!

Γκρεμίστηκε ἡ γοτθικὴ ἐκκλησιά
καὶ χάσαμε τὸ χῶρο πού ἀγαπήσαμε.
Καὶ στίς αἰώνιες ὄχθες,
στὰ κατώφλια τῆς νύχτας
οἱ κουρασμένοι θόλοι, τὰ συντριμμένα πιά θυσιαστήρια.
Δίχως σταυρό, δίχως εἰρήνη, δίχως ἀγάπη,
δίχως ἑνὸς κυπαρισιοῦ τὴ μυρωμένη ἀνάσα.

Ἔστερα πάνω στ' ἀμόνια τοῦ βραδίου
χτυπήσαμε μὲ τὰ σφυριά τῆς γήϊνης φωτιάς
τὰ σίδερα τῆς φυλακῆς μας.

Καθὼς οἱ προσκλητήριες σημαῖες τῶν καταδίκων
οὐρλιαζαν στὸν ἄνεμο γιὰ τὴν ἀρχαία μονομαχία
τοὺς παγεροὺς ἀνθρώπους προκαλώντας
(τοὺς νέους Θεοὺς Ἑλλάδα)
κλειστοὺς στὰ χρυσὰ ἄντρα τῆς Γουὼλ Στρήτ.

Τί ὠφελοῦν τὰ χωματένια ἀγάλματα
τῶν χρυσαφένιων τάφων
οἱ ἀσημένιες σάλπιγγες...

Μέσ' στῆς ἀνθρώπινης γραφῆς
τὰ κολασμένα κι' ἄφωνα χαρτιά
θάβονται πιά οἱ φαγωμένες ἐπιτύμβιες πέτρες
μὲ δίχως θέλητρο καὶ μνήμη.

Ἐδῶ θλιβερὰ πλάγιασαν
τὰ τελευταῖα ὄραματα στῶν φούρνων τὰ δλοπόρφυρα καμίνια.
Ἐδῶ πού τᾶσπιλο τῆς τρέλλας βῆμα ἐτριβίλασε
δὲν ἀντικαθρεφτίστηκαν γιὰ ὕστατη φορὰ
οἱ ἀρετὲς πού γίνανε καπνὸς
στοῦ Περικλῆ τὸ φύσημα, στὸ αἶμα τῶν Καισάρων.

Καὶ μεῖς μονάχοι, σάν τὸ ποτάμι μέσ' στῆ θύελλα
πού δὲ μερώνει, πού δὲ λευτερόνεται,
καὶ δὲν ξαναγεννιέται μέσ' στὸ σάλο
ἀπὸ μιὰ κοίτη νικημένο.

Ἐμεῖς ὡσάν τὸ θαῦμα ἄγνοι
ἐξεκολλημένοι ἀπ' τὴ μονότονη πέτρα
πού πέφτει ὁμοία κάθε μέρα
σάν τὴν εἰκόνα μιᾶς ἀλήθειας νέας,

ἔμεῖς ἔχομε δεῖ ἐπὶ τέλους καὶ γνωρίσει
τῆς ἀνατολῆς τὸ ἀδυσώπητο πρόσωπο
καὶ κείνο τὸ ὑποκριτικὸ τῆς δύσης τῆς παιδουλᾶς
πού εἶναι τὰ δῶρα τῆς παιχνίδια φρίκης.

Ντυμένος σάρκα ἀγγελικὴ
μαῦρος σάν τὸ δαυλὸ κι' ἄπλός,
ποιὸν ἄλλο πιά ἀπομένει νὰ ποσομένομε
ἂν ὄχι αὐτὸ τὸ πρόσωπο τοῦ Νότου
πού μὲ φωνὴ καινούργια τραγουδεῖ τὸ ναζωραῖο ὕμνο:

Θαρθεῖ. Καὶ δὲ θὰ μᾶς προσφέρει
τῆς Νυρεμβέργης τὸ κατάκοπο δοκάρι
θρεμένο ἀπ' τὴν κακία καὶ τὸ μῖσος,
καὶ δὲ θὰ κρίνει τότε ἓνας θεὸς ἐκδίκησης
στὸ θρόνο τοῦ Δαυῖδ στρογγυλοκαθισμένος.

Κι' ὅταν θαρθεῖ: Ἀλληλουῖα!

ΣΤΟ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΤΩΝ ΝΕΓΡΩΝ

Κρεμόταν ἀπὸ μιὰ κραυγὴ κατάχλωμη,
ἀπὸ κραυγὲς ἐκατομύρια,
πού βγάζανε πουλᾶκια πληγωμένα,
οἱ πατημένοι μας νεκροί, οἱ ζωντανοὶ πού κᾶηκαν,
τὸ στόμα τῆς χαμένης πάτριας γῆς,
τὸ κόκκινο τὸ δῦσμα, τὸ δῦσμα τὸ βιολέτινο
πάνω στὴν ἀττικὴ κι' ἄμοιρη Γέλα
μὲ δάφνες, μὲ πορτοκαλιὲς καὶ λεμονάνθια σκεπασμένη
κι' ἀπὸ τοῦ Γιάνκη τὴ σημαία.

Καὶ στῶν νέγων τὸ ματωμένο βάπτισμα
δὲν ἦταν ὁ Χριστός.
Στῶν νέγων τίς θβίδες καὶ τὸ οὔτισκο
δὲν ἦταν ὁ Χριστός.

Κεῖνο τὸ βράδι ἀπόμεινε κεῖ κάτω ὁ Ἰησοῦς
ἀνάμεσα στίς ὄρθιες κρεμάλες
τῆ μοῖρα νὰ παρηγορεῖ τοῦ Νότου,
κι ἦταν ἀπαυδημένος κι' ἄφωνος
καὶ πονεμένος.
Τέτοιος ὅπως τὸν εἶδες σύ,
νέγρε τῆς Βάσιγκτων
ποιητῆ, ἀδερόφ μου, Waring Cuney.

Μεταφρ. καὶ Σχόλια

ΡΙΤΑΣ ΜΠΟΥΜΗ ΠΑΠΑ

Όχρωμένος πίσω απ' τὸ γραφεῖο του καὶ πίσω απ' τὶς λεπτεπίλεπτες κινήσεις τῶν χεριῶν του, ὁ Πιερ Ἐμμανουέλ, θέτει ὁ ἴδιος τὴν πρώτη ἐρώτηση :

— Τί θέλετε νὰ μάθετε ; Πιστεύω νὰ μὴν ἐννόησα ἄστοχα πὼς πρόκειται νὰ μ' ἐρωτήσετε γιὰ τὴν Ποίηση. Ὁ ὁριζὸς λοιπὸν αὐτὸς «ποίηση» ἔχει μιὰ καθάρη ἀκρίβεια καὶ ταυτόχρονα μιὰ ἀσάφεια παράδοξη. Γιατὶ ἡ ποίηση αὐτὴ καθ' ἑαυτή, εἶναι ἡ παγκοσμιότητα.

— Ἡ σύγχρονη ἐποχὴ τὴν ἐννοεῖ ὅπως εἶναι ; Ἡ εὐαισθησία της, δηλαδή, φτάνει νὰ ἀνταποκρίνεται μὲ τὸν παγκόσμιο χῶρο ;

— Θὰ τολμοῦσα νὰ σᾶς πῶ τὸ ἀντίθετο. Ἡ σύγχρονη εὐαισθησία εἶναι ἰδιαίτερα κουφή. Κι' αὐτοὶ ἀκόμα ποὺ γνωρίζουν καὶ κάνουν ποίηση, δὲν ἤρθαν νὰ πάρουν μέρος στὴ φιλονικία τοῦ «Πνευματικοῦ Κυνηγοῦ», αὐτοῦ τοῦ ψευδο-Ρεμπώ.

— Δὲν θέτετε σὲ ἀμφιβολία τὴν ἐξάπατηση ;

— Κανένας δὲν μπορεῖ ν' ἀμφιβάλει γι' αὐτό. Ἀπ' τὴν πρώτη γραμμὴ δὲν ἐννοοῦμε τὸ Ρεμπώ, καὶ εἶναι ἀληθινὰ ἀπαράδεκτο, ἐξουσιοδοτημένοι κριτικοὶ νᾶχουν ἀρνηθεῖ τὴν ἀξία μιᾶς ἀπόδειξης, ὅπως αὐτῆς τοῦ Ἀντρέ Μπρετόν π.χ. Πρόπει νὰ συμπεράνομε, πὼς οἱ σημερινοὶ κριτικοὶ εἶναι πάρα πολὺ συνδεδεμένοι μὲ τὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, γιὰ νὰ κρίνουν ἀνεπηρέαστα τὸν κόσμον τῆς μορφῆς. Τὸ φοβᾶμαι. Ὁ νεώτερος κόσμος, μοιάζει νὰ κατέχεται ἀπ' τὸ δαιμόνιο τοῦ διανοητισμοῦ.

— Ὅρισμένοι ποιητὲς δὲν ξεφεύγουν ἀπὸ κεῖ ;

— Βέβαια. Ὁ Ἐλυάρ, ἔξαφνα, δὲν δείχνει νᾶχει καμμιά φροντίδα γιὰ τὴν ἀφηρημένη διανοητικὴ ἔννοια.

Ἀντίθετα, νομίζω, ἀφήνεται νὰ τὸν ἀπομακρύνει καὶ νὰ τὸν σπρώχνει ἀπὸ τὸ παρὸν ποὺ κατέχεται ὀλοκληρωτικὰ ἀπὸ τὴν πράξη, ἡ φροντίδα τῆς ἀδιάκοπης ἐπικαιρότητας.

Μιά συνέντευξι του γιὰ τὴν ποίηση

— Προσέξτε. Αὐτὸ συμβαίνει, γιὰ νὰ πλάθεται μιὰ ἀπαιτῆ ἰδέα στὸ ἐπικαιρο ποίημα ἀντὶ νὰ μετατρέπεται σὲ ἄμεσο γεγονός. Στὴν πραγματικότητα τὸ ἐπικαιρο ποίημα γεννήθηκε ἀπ' τὸν πόλεμον καὶ δὲν ἦταν παρὰ ἓνα εἶδος ἀντίδρασης στὸν ἄμεσο παγκόσμιο χῶρον. Γιὰ μερικοὺς ποιητὲς, θέλησε νὰ εἶναι κάτι ἀκόμα περισσότερο, μιὰ ἔκφραση θέλησης γιὰ τὴν ἐρμηνεία τοῦ ἀνθρώπου, σὲ σχέση μ' αὐτὸ ποὺ τὸν ξεγυμνώνει τόσο βίαια.

— Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀνθρώπου, ὅμως, συχνὰ παραχωρεῖ τὴ θέση της στὴν ἐρμηνεία ποὺ θὰ ἀποκρυσταλλώσῃ ὁ χρόνος.

— Εἶναι γιὰτὶ δὲν ἐρμηνεύεται εὐκόλα ἓνα χαοτικὸ ὄραμα, καὶ δὲν μποροῦμε ἀζημίωτα, νὰ ζητοῦμε τὴν ἐγκατάσταση τοῦ γεγονότος μέσα στοὺς κόλπους ἐνὸς εὐρύτερου σκοποῦ.

— Μὲ τὴ βοήθεια μήπως μιᾶς συμβατικῆς γλωσσικῆς ἔκφρασης ;

— Μὲ τὴ βοήθεια μᾶλλον τῆς γλωσσικῆς μορφῆς ποὺ βοηθεῖ νὰ γνωρίσομε τὸν ἀνθρώπον.

— Καὶ ποὺ ζητᾶ ἔμμεσα νὰ τὸν διαπαιδαγωγῆσῃ ;

— Ἐγὼ προσωπικὰ, ποτὲ δὲ θέλησα νὰ διδάξω. Θέλησα μόνο νὰ ἐκφράσω τὴν ἀνθρώπινη ἀγωνία, πανταχοῦ παρούσα τὸν καιρὸ τῆς κατοχῆς.

— Τώρα ποὺ αὐτὴ ἡ ἀγωνία δὲν ὑπάρχει πιά, τὰ ποιήματά σας, θὰ ἐξακολουθήσουν νὰ στρέφονται πρὸς τὴν πραγματικότητα ;

— Ποῦ βρίσκετε σεῖς ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ἀγωνία τελείωσε ; Ὁ νεώτερος κόσμος μέρα μὲ τὴ μέρα τραβᾷ ὄλο καὶ πιὸ πολὺ στὸ ἀδιέξοδο. Αὐτό, εἶναι ὄλο τὸ δράμα τῆς θελήσεως τῆς δυνάμεως. Ὁ ἀνθρώπος ἀναγνωρίζεται γιὰ τὸν ἴδιον του

τὸ νόμον, ὅμως δὲν ξαίρει ποῦ καὶ πὼς νὰ τὸν βρεῖ στὸν ἑαυτό του.

— Κι' ὅμως, σὲ καμμιά ἐποχὴ, δὲ συζητήθηκε τόσο ἡ ὑπαρξὴ τοῦ αὐτοῦ.

— Ἀκριβῶς. Ἀπὸ πενήντα χρόνια οἱ φιλόσοφοι ἀπ' τὴ μιὰ ἔκριναν τὴ λογικὴ γιὰ λογαριασμὸ μόνον τῆς λογικῆς, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη δάνειζαν τὸ δεξιὸν χέρι στοὺς καταστροφεῖς τῆς ἴδιας τῆς λογικῆς.

— Σὲ τί ἀποδίδετε, σεῖς, τὴ σφοδρότητα αὐτῆ τῆς ἠθικῆς κρίσης ;

— Στὴν ἄρνηση τῆς ἀξίας τῆς συνειδήσεως. Αὐτὴ ἡ ἄρνηση εἶναι ὁ σημερινὸς καρκίνος τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

— Ὁ Βαλερὺ δὲν ἔχει κι' ὅλας μιλῆσει γιὰ τὴν ἐκ θεμελίων καταστροφὴ τῆς συνειδήσεως ;

— Στὶς πρώτες του ἐπιστολὲς ἔκαμε μνεία γι' αὐτό. Φτάνομε στὸ σημεῖο νὰ σκεφτοῦμε, πὼς ἡ πράξη φέρνει μαζί της καὶ τὴ δικαιολογία της. Εἶναι ἓνας τρόπος νὰ ὑποκατασταθεῖ ἔτσι ὁ ἐσωτερικὸς νόμος ἀπὸ τὴν ἐνέργεια.

— Ποιὸς εἶναι ὁ ῥόλος τοῦ ποιητῆ μέσα σ' αὐτό ;

— Ἡ ποίηση, φυσικὰ, εἶναι μιὰ ἀντίδραση ἐναντία σ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Αὐτὴ εἶναι ποὺ περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη ἐκδήλωση προσπαθεῖ νὰ πείσει ἢ μᾶλλον νὰ συνηθίσει τὸν ἀνθρώπον σὲ μιὰ φυσικὴ ζωὴ.

— Νὰ τὸν μεταμορφώσῃ δηλαδή σ' ἄλλο ;

— Ὁχι, νὰ τὸν ξαναοδηγήσῃ στὴν περὶ ἀπλότητα, τόσο στὴν ἔκφραση ὅσο καὶ στὴ σκέψη.

— Τί ἐννοεῖτε μ' αὐτὴ τὴν «περὶ ἀπλότητα» ;

— Τὸ φυσικὸ, τὸ ἀληθινὸ, τὸ ἀπλό. Αὐτὰ τὰ τρία μαζί εἶναι ἡ περὶ ἀπλότητα ποὺ ἐννοῶ καὶ πού, ξέρετέ το, εἶναι ἡ μοναδικὴ πηγὴ τῆς ἀληθινῆς Ποιήσεως, ἔτσι ποὺ τὴν καταλαβαίνουν οἱ καλύτεροὶ μας ποιητὲς σήμερον. Ὁ Ἐλυάρ, γιὰ νὰ μὴ ἀναφέρω παρὰ μόνον αὐτόν, ἐξακολουθεῖ νὰ μεταμορφώνει σὲ καθημερινότητα κάθε λυρικό του ἐρωτισμό.

— Σεῖς τέλος, κινεῖσθε μήπως γιὰ

τὴν ἐπανάκτηση τῶν συμβόλων ;

— Ναι, μὰ ὑψώνοντας τὴν ὕλη σὲ πνεῦμα. Γιὰ μένα, ἔξαφνα, τὸ κατ' ἐξοχὴν ποιητικὸ σύμβολο εἶναι ἐκεῖνο τοῦ ψωμοῦ. Τὸ ψωμὶ ποὺ ὑπάρχει σ' ὅλες τὶς μορφές τοῦ λόγου, ποὺ μπορεῖ τὸ ἴδιο νὰ σημαίνει μετάληψη καὶ τροφή. Μὰ γιὰ νὰ εἰσδύσομε σ' ὄλο τὸ μεγαλεῖο τῆς λέξης ψωμί, πρέπει νὰ ἐννοήσομε ὄλο αὐτὸ ποὺ ὑπονοεῖται καὶ μεσολαβεῖ ἀπὸ τὴ σπορά, τὸ δεμένο δεμάτι τοῦ θερισμοῦ, μέχρι τὴν ὄστια τοῦ ἱεροῦ ἄρτου.

— Ἔτσι λοιπὸν ἡ ἀποστολὴ τοῦ ποιητῆ θᾶναι...

— Νὰ ἐξοικειώνει τὸν ἀνθρώπον καὶ νὰ τὸν συνηθίσει στὴν πραγματικότητα τῆς καθημερινῆς ζωῆς.

— Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο θὰ ξεδιψάσομε στὶς αἰώνιες πηγές ;

— Ὁ μόνος τρόπος γιὰ νὰ ξαναβροῦμε μιὰ χαρὰ δυνατὴ, ἀρκετὴ νὰ ἐκμηδενίσει τὴν κίβδηλη μiasματικότητα τοῦ πνεύματος.

— Μήπως αὐτὸ θὰ ἦταν ἓνας συμβιβασμός ;

— Ὁχι. Θὰ ἦταν μιὰ συμφιλίωση τῆς φύσης μὲ τὴ χάρη. Οἱ ποιητὲς ποὺ ὀδηγοῦν τὸν κόσμον ἀνάλογα μὲ τὶς προσωπικὲς τους ὑποθέσεις, δὲν ξέρουν τί πάει νὰ πεῖ ζωὴ !

— Μήπως δὲν εἶχαν τὸν ἀπαιτούμενον χρόνο γιὰ νὰ τὸ μάθουν ;

— Δὲν εἶχαν τὴν ἀπαιτούμενη πειθαρχία γιὰ νὰ πλησιάσουν τὴ γαλήνη καὶ τὴν ἀνάπαυση. Γιὰ μένα ἡ τέχνη τῆς ζωῆς καὶ ἡ τέχνη τῆς ποιήσεως εἶναι ἀρρηκτα συνδεδεμένες.

— Ἔχετε σχέδια ἐξαορτημένα ἀπ' αὐτὲς σας τὶς πεποιθήσεις ;

— Ναι. Μὲ ἀπασχολεῖ πρόσφατα ἓνα μεγάλο συνθετικὸ ποίημα ἢ Β α β ἔ λ, ποὺ ἐκφράζει τὶς σχέσεις τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὸ δημιουργημένο κοινωνικὸ παγκόσμιο χῶρον. Σύντομα θὰ τὸ ἐκδόσω. Ἄγαπῶ, ξέρετε, τὴν ἱστορία ποὺ εἶναι μιὰ σατανικὴ ἐξαπάτηση μὰ καὶ σύγχρονα μιὰ θεία συνέχεια. Στὰ μάτια μου πρόοδος δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἱστορία κινεῖται ἐλικοειδῶς, ἀπὸ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ ἀνθρώπου,

πού βρίσκεται ακριβώς στο κέντρο του στροβίλου.

— Δεν σκεφτήκατε ποτέ να γράψετε στο πεζό;

— Ίσα Ίσα. Αυτή τη στιγμή γράφω ένα πεζογράφημα: Τ ἡ δ ο υ λ ε ι ἄ τ ἦ ς χ α ρ ἄ ς, γιατί πιστεύω ότι ἡ ἀρετὴ τῆς διείσδυσης στὴν ποίηση, περιορίζεται ἀπὸ τὸ συμβολισμό, ἀνάλογα μὲ τὴν αὔξηση ἢ ὄχι τῶν εἰκόνων. Ἡ ποιητικὴ εἰκόνα εἶναι μιὰ ἑλλειπτικότητα πού κρατᾷ ὅλο τὸν παγκόσμιό χώρο, μὰ δὲν εἶναι δυνατὸ

νὰ μεταβιβάζεται παρὰ σὲ μικρὸ ἀριθμὸ δεκτῶν, ἐνῶ ἡ πρόζα ἀναπτύσσει τὴν πεῖρα ἀντὶ νὰ τὴν κάνει μονάχα νὰ ἀκτινοβολεῖ.

— Βλέπετε μήπως τὴν πεζογραφία σὰν μορφὴ ὀριστικοῦ σας ἐγκλιματισμοῦ;

— Γιὰ μένα εἶναι ἕνας τρόπος νὰ ξαναβρῶ τὰ κοινά, τὰ καθαρὰ καὶ τὰ οὐσιαστικὰ στοιχεῖα, πού πρέπει νὰ εἶναι αὐτὴ ἡ ἴδια τροφή τῆς Ποιήσεως.

LOUIS DUBRAU

MAURICE MAETERLINCK

ΤΡΑΓΟΥΔΙ

J'ai cherché trente ans mes soeurs
où s'est-il caché? ...

Χρόνια τὸν ζητῶ ἀδελφές μου
ποῦ νάχει κρυφτεῖ,
Χρόνια περπατῶ ἀδελφές μου
καὶ δὲ λέει νὰ ρθεῖ ...

Χρόνια περπατῶ ἀδελφές μου
κι' ἔχω κουραστεῖ
Ἦτανε παντοῦ ἀδελφές μου
κι' ἔχει πειὰ χαθεῖ.

Ἀπελπίστηκα ἀδελφές μου
πάρτε τὰ προικιά
Βράδυασε πολὺ ἀδελφές μου
καὶ πονῶ βαθεῖα.

Στὸν ἀνθὸ εἶστε ἀδελφές μου
μιᾶς ζωῆς χρυσης.
Πάρτε τὸ στρατὶ ἀδελφές μου
ψάξτετε καὶ σεῖς ...

Μετάφρ. ΚΩΣΤΑΣ ΑΒΡΑΜΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ Π. ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗ

Ἀγαπητοὶ «Ν. Ρυθμοί»,

Εἶναι ἀλήθεια ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσουμε, ὅτι σὲ πολλὰ σημεία ἡ λογοτεχνικὴ μας ζωὴ ἔχει κάτι τὸ νοσηρὸ.

Ἡ νόσος, σκέφτομαι, εἶναι ἴσως ἠθικὴ καὶ καλλιτεχνικὴ. Δὲν ὑπάρχει ὅση πρέπει ἀναγνώριση τῆς ἱερότητος τοῦ πνευματικοῦ μόχθου καὶ πολλοὶ ἀδιαφοροῦν ἂν μὲ τὸ θόρυβο, πού κάνουν γύρω στ' ὄνομά τους, ἐμποδίζουσι ὅ,τι εἶναι ἔντιμο ν' ἀκούεται εὐκρινέστερα.

Καὶ πάλι, καλλιτεχνικὴ εἶναι ἡ ἀρρώστεια, ὅταν ἡ ροπὴ πρὸς τὸ ἐρμητικὸ — πού ἀντικατέστησε τὴν κλασικορομαντικὴ καθαρότητα καὶ τὸ συμβολιστικὸ μισόφωτο — εἶναι πάντα κάτι ἀντικρυσ ἀντίθετο πρὸς τὴν παράδοση τὴν Ἑλληνικὴ, τὴ μεσογειακὴ (μόνον ὁ Α. Πολίτης βρίσκει τὸ Σεφέρη, δηλ. τὸν Eliot, συνεχιστὴ τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Ἐρωτόκριτου, τοῦ Σολωμοῦ!) καὶ πρὸς τὴ φυσικὴ ἀπορροὴ μιᾶς πνευματικῆς ζωῆς τόσο καθυστερημένης, ὅσο ἡ δική μας. Ἐννοῶ μὲ τοῦτο, ὅτι ἂν ὁ Eliot εἶναι ὁ φυσικὸς καρπὸς ἐνὸς πολιτισμοῦ, πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ 1600 στὴν Ἀγγλία (καὶ φτάνει νὰ δώσει τὰ ἐξαισία ἀνθὸ τοῦ Shelley καὶ τοῦ Keats καὶ τὸ σατανικὸ δυναμισμὸ τοῦ Byron) γιὰ νὰ καταλήξει στὴν «παρακμὴ» τοῦ ἐρμητισμοῦ, τοῦ υπερρεαλισμοῦ, τοῦ Eliot, καὶ τῆς «ἀφηρημένης τέχνης», στὴ Νέα Ἑλλάδα, χώρα μὲ πολὺ φτωχὸ ἀκόμα πνευματικὸ δυναμισμὸ, αὐθόρμητη δημιουργικὴ πνοὴ καὶ πρωτοτυπία μορφῆς ζωῆς, εἶναι ἐντελῶς ὀθνεῖα, ξένη καὶ ἀφύσικη αὐτὴ ἡ ἀπαίτηση νὰ γίνουμε οἱ Σεφέρηδες ἄλλη μιὰ φορὰ Eliot, νὰ ξαναδώσουμε ἕναν Eliot, νὰ παρακμάσουμε δηλ. ὅταν ἀκόμα σὰν συνολικὴ αὐθόρμητη πνευματικὴ ζωὴ βρισκόμαστε στὰ πρῶτα δῆματα τῆς ἐσωτερικῆς μας πορείας. Ἡ «Κίχλη» τοῦ Σεφέρη πού μόλις δίνει ἐντυπωσιακὰ ὑποβλητικὰ εἰκόνες, ἔχει αὐτὴ τὴν ἰδιαίτερη ἐξαιρετικότητα ...

Γι' αὐτὸ πιστεύω, πὼς στὸ βάθος κχιμιά δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχει ἀνησυχία γιὰ αὐτὲς οἱ τεχνητὲς μεταφυτεύσεις δὲν πρόκειται νὰ εὐδοκίμησουν, νὰ δώσουν καρποὺς καὶ πὼς ἄργά ἢ γρήγορα εἶναι καταδικασμένες στὴν αὐτοεπανάληψη. Ὁ υπερρεαλισμὸς καὶ μαζὶ του ὁ κάθε ἐρμητισμὸς, στὴ χώρα μας θὰ πεθαίνει ἀπὸ ἔλλειψη ἐσωτερικῆς ἱκμάδας καὶ δικαίωσης.

Ὅμως ἐδῶ δὲν πρέπει νὰ γίνεται παρεξήγηση. Πιστεύω, ὅτι ὑπάρχει σήμερα μετὰ τὸ συμβολισμὸ — ἀπόρροια νέων ἀντιλήψεων (1890): ἐπιστημονικῶν, φιλοσοφικῶν, μεταφυσικῶν, μουσικῶν, ἠθικῶν ἀκόμα. — ἕνα κάτι καινούργιο στὴν τέχνη, ἕνα κάτι τεράστιο, μιὰ τρίτη κατάσταση, ἢ τρίτη αὐτὴ κατάσταση εἶναι ἡ μ ο ν τ ἔ ρ ν α τ ἔ χ ν η.

Ὅ,τι ὀνομάζουμε μ ο ν τ ἔ ρ ν ο ἔχει πειὰ κατακτήσει τὴν αὐτοτέλειά του, τὸν ἰδιαίτερο λόγο ὑπάρξεως καὶ θὰ ἐνισχυθεῖ ἀκόμα, δὲ θὰ πέσει. Εἶναι ἕνας νέος καλλιτεχνικὸς θεσμὸς τοῦ πνεύματος μετὰ τὸ «κλασσικὸ» καὶ τὸ «ρομαντικὸ». Καὶ ἂν ὁ κλασσικισμὸς καὶ ὁ ρομαντισμὸς συγγέουν κάποτε τὰ ὄριά τους μέσα στὴν ἀνάγκη τῆς τάξης καὶ τοῦ ἀπτοῦ, τὸ μ ο ν τ ἔ ρ ν ο εἶναι μιὰ καινούργια «μορφὴ», πού ἀνακάλυψε τὸν ἑαυτὸ της καὶ τώρα πειὰ πάει νὰ ἐνισχυθεῖ ἀπὸ μέσα, νὰ φτάσει στὴν ἀνθιση, δὲν πάει νὰ πέσει καὶ νὰ πεθάνει. Δὲν εἶναι τεχντροπία, δὲν εἶναι ἀπλῶς ἰδιοτροπία· εἶναι ἡ μορφοποίηση ἐνὸς κόσμου ἀντιλήψεων, σχέσεων, πού δὲ μποροῦν νὰ ὑπάρξουν ἢ μιὰ χωρὶς τὴν ἄλλη καὶ συνδέονται μὲ τὸν ἐσωτερικὸ λόγον, πού ἀκούει τὸ ὄνομα «σύγχρονη ζωὴ» εἶναι ἡ «μορφὴ» τοῦ 20οῦ αἰῶνα. (Ὁ υπερρεαλισμὸς δίνει μόνο τὴ γκριμάτσα τῆς μορφῆς αὐτῆς).

Καὶ ἡ βαθεῖα ψυχὴ τοῦ μ ο ν τ ἔ ρ ν ο υ θ' ἀναζητηθεῖ ἄργά ἢ γρήγορα ὅχι

στις έρμητικές και άζωες περιοχές, αλλά εκεί που λιγώτερο υποθέτουμε: στον Πόε με τη σεισμική άγωνία της ψυχής και στις ιδέες των γερμανών naturphilosophen και του γερμανικού ποιητικού ιδεαλισμού με τη μυστική, τη μουσική και τη μυθική του άγωνία.

Πόση προσπάθεια πρέπει να κάνουμε εμείς οι σύγχρονοι Έλληνες για να πετύχουμε ένα φυσικό ξεκίνημα και μια φυσική άνεση προς αυτή τη βαθεία ψυχή του μοντέρνου, προς την ουσία αυτού του τρίτου Όλυμπου, μετά το κλασικό, μετά το ρομαντικό. Ως τότε ή τέχνη μας θα είναι, υπό τις ευνοϊκότερες συνθήκες «φιλολογική» (όπως «φιλολογική» στα χρόνια της υπήρξε και ή τέχνη του Σολωμού, που λαλούσε διαρκώς, με τη φλογέρα του dolce stil nuovo ενός Cavalcanti και ενός Dante).

Γι' αυτά όλα ο «άγωνας» για την υπόθεση της ποίησης φαίνεται ως ένα μεγάλο μέρος μάταιος. Γιατί μόνο του θα μαραθεί, τι δεν έρχεται από μέσα. Η τέχνη δεν είναι μετάφραση ούτε παράφραση, είναι νέα δημιουργία. Και τα άθη της νέας δημιουργίας λάμπουν ώραία μόνον όταν ταναδώσει μακρός έσωτερικός προσωπικός πόνος.

Η τέχνη που έχασε την ψυχή της θα νικηθεί και θα ξαναβρεί πάλι τη λεπτή, άγνή, ευγενική έκφρασή του ο ιδεαλισμός, όμως ένας μοντέρνος μυθικός, μυστικός, συνειρμικός δηλ. μουσικός ιδεαλισμός, όπου ή ψυχή θα πάρει το θάρρος και πάλι να ξαναπεί τους καημούς και τις λαχτάρες της, τα δειρα και τις άγωνίες της και ο στοχασμός θα δέχεται και θα στέλνει τα μηνύματά του προς μια νέα ευγένεια προς ένα νέο ανθρωπισμό.

Έσείς μιλάτε για «συναισθηματισμό». Νομίζω, ότι ο «συναισθηματισμός» υπάρχει πριν γίνει σύνθημα' κάθε φορά που αναγνωρίζουμε στην ανθρώπινη ψυχή, την καρδιά, το στοχασμό τα δικαιώματά τους, με όποια γλώσσα και αν τμήσουμε να λαλήσουν. Μά ή απ' ευθείας, ή γνήσια, ή φυσική λυρική γλώσσα της σύγχρονης ψυχής—όχι της άφηρημένης και συμβατικής διάνοιας—είναι ή γλώσσα του μοντέρνου λυρικού λόγου.

Διαφωνούμε τόσο, ώστε να είμαστε σύμφωνοι.

Θεσσαλονίκη, 12-11-49

Με φιλικούς χαιρετισμούς

ΠΕΤΡΟΣ Σ. ΣΠΑΝΔΩΝΙΔΗΣ

Σημ. «N. P.» : Δημοσιεύουμε την παραπάνω έπιστολή του κ. Σπανδωνίδη, μολοντί έχουμε τη γνώμη πως στην τελευταία της παράγραφο κάμει κι' ο έκλεκτός διανοούμενος την ίδια παρανόηση που κάμουν και άλλοι για το συναισθηματισμό, γιατί εμείς καλλιεργούμε άπόλυτη έλευθερία της σκέψης στα πνευματικά ζητήματα. Σημειώνουμε μόνο για πολλοστή φορά πως ο συναισθηματισμός ο δικός μας, πέρνοντας την όνομασία του από το βασικό γνώρισμά του, το συναίσθημα, δεν είναι μόνο μια καλλιτεχνική επιδίωξη που σκοπό έχει την άπόδοση του συναίσθηματος (είναι βέβαια κι' αυτό) μά μια ολοκληρωμένη αίσθητική εκδήλωση, με άρχές, προϋποθέσεις, έκφραστικά μέσα και δική του αίσθητική, για τα όποια τόσες φορές γράψαμε και θα ξαναγράψουμε.

ΘΑΡΘΕΙ ΜΙΑ ΝΥΧΤΑ ...

... Θάρθει μια νύχτα
που θ' άκούσεις
χτύπους βαριούς.
Και θάν' οι άνθρωποι
που ήρθαν
με το πρόσωπό τους
το άληθινό.

Θ' άνοιξεις
—σά να το περίμενες,
σά να μην ήσουν
παιδάκι όχτώ χρονώ ...
Θά μπούν
και θάναι όλοι :
κι οι έχθροι
κ' οι ξένοι
κ' οι φίλοι.

Μάταια θά ψάξεις να διακρίνεις
Ίχνη τύφης
στα πρόσωπα.
Γι' αυτό και δέ θά ψάξεις.
Πρι μιλήσουν
θάχεις καταλάβει ...

Ήρεμα τότε
θα βγάλεις το σακάκι σου
και θα τους το δώσεις
θα βγάλεις το πουκάμισό σου
και θα τους το δώσεις.
Δέ θ' άφήσεις διόλου να κοπιάσουν :
Θά τους οδηγείς
να παίρνουν,
να παίρνουν,
να παίρνουν
καμιά ύποψία να μην τους άπομείνει
πως δεν τα πήραν όλα ...
Τίποτε να μην περιωθεϊ ...

Θά τελειώσουν,
κάποτε,
και θα φύγουν
ίκανοποιημένοι ...

Την ώρα εκείνη
πάλι έσύ θα κλάψεις ...

... Θάναι κάπου, κάποιαν ώρα,
κάποια μέρα ή κάποια νύχτα,
στο λιοπύρι ή στη βροχή,
ή στιγμή ή σημαδεμένη
που παραφυλοῦσε ...

Διασταυρώθηκα μαζί της
ἴσως ἑβδομήντα ἑφτά φορές
καί χαμογελοῦσε,
δίχως νά τό ξέρω ...

"Αλλοτε στέκονταν κρυμένη μέσ στο χῶμα,
γιομάτη πυκνὸ θάνατο,
κι' ἐγώ, βαδίζοντας τυφλὸ,
πάτησα δίπλα της —
χαμογελοῦσε !..

"Αλλοτε ἐγὼ στέκομουν
κι αὐτὴ προσπέρασε,
εἴτε με θόρυβο, εἴτε σιωπηλά,
καί χαμογελοῦσε ...

Θάναι κάπου, κάποιαν ώρα,
καί δὲ θά προσπεράσει :
Θάναι ή στιγμή ή σημαδεμένη,
ή στιγμή ή ἑβδομήντα Ὀχτώ,
— ή τελευταία ...

Τότε, σὲ χρόνο ἄχρονο, που θά διαρκέσει αἰῶνες
θά γονατίσω καί, πιάνοντάς τη
θά τὴν παρακαλέσω :

Θά τῆς πῶ γιά δυὸ μάτια που με ἀκολουθοῦν
κ' εἶναι καρφωμένα ἐδῶ, στὴν πλάτη μου,
καί με περιμένουν, κ' εἶναι πικραμένα ...

Θά τῆς πῶ γιά δυὸ γέροντες
που ἀνασαίνουν μόνο ἐλπίδα ...

Θά τῆς πῶ πῶς δὲν ἔζησα
καί πῶς οὔτε θέλησα νά ζήσω
— μόνο πῶς ἀγάπησα ...

καί πῶς δὲ μπορῶ νά πεθάνω !

... Θά στέκει ὀρθὴ κι' ἀλύγιστὴ ή ἑβδομηνταοχτῶ.

Ντυμένη ἀστραφερά, ὄλο λέπια καί πόρπες,
ὄλο ζῶνες μετάλλινες, σφιχτές,
ὄλο ἐλάσματα χάλκινα, λαμπερά !..

Δὲ θ' ἀποκρίνεται ...

Καί θά μείνει ἀμετάκλητὴ, ὡς τό τέλος ...

Τότε, μόνος θά ζητήσω,
τὴ λήξη τῆς διορίας γιά ἱκεσία ...

Θάναι μάταιο πιά ...

— κ' ἐκείνη,

θά με πάρει μαζί της ...

ΡΕΝΟΣ

ΥΜΝΟΣ ΣΤΟΥΣ ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΟΥΣ ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ

Εὔρε πηγὴν τῆς ζωῆς
καί θύραν παραδείσου

Ὀλοφυρμός, ὄλοφυρμός ὦ μελωδοὶ τοῦ κόσμου,
δασὺ τό φρύδι σας, ὄχυρὸ
στ' ἄγρια βλέμματα σας.
Ἔνας ἀχόρταστος Θεὸς
ἀπὸ κουρσάρα μιὰ φωτιὰ καί ἀπὸ αἷμα
σᾶς ἔπλασε,
τούτ' ή περήφανη γέννα που βογγάει,
λάγνο φιλι στο ξωτικό του ταῖρι,
σοδειά εὐτυχισμένη οἱ γιοὶ του !

Βαθὺ τό κύμα που πήρε
καί σέρνει τὰ καλούδια τ' οὐρανοῦ
στὴν ὁμορφὴ γῆ μας.
Τίμια ή γῆ μας, θά τὴ διαφεντέψουμε !
Ποῖός θά τολμήσει νά μᾶς τὴν πάρει !
Τώρα ψηλά σηκώσαμε τὰ μάτια μας,
τώρα ἐσένα κοιτάζουμε Ψέμα
καί με τό δόντια μας ἐσένα ρωτᾶμε :
ποῖός θά τολμήσει νά μᾶς τὴν πάρει ;
Τὸ Δέος εἶνε ζέφυρος ἀσίκης, μερακλῆς
κ' εἶν' ή δροσιὰ του που μαγεύει τὴν ὀρμὴ μας.

Εἴμαστ' οἱ φτεροῦγες ἑνὸς κόσμου που πετάει
λαβωμένος.

Βοήθα νά τὸν σώσουμε ἀγάπη πολεμόχαρη,

βοήθα ν' ἀποκρέψουμε τὴ μαύρη λεβεντιὰ !

Ἐμπρός μας ή πείνα σιρατηλάτισσα

ἡρωϊκὸ φιλι τοῦ χάρου δίνει,

ὁ Ντιστογιέφσκι ἀνεμίζει τό «Φτωχόκοσμο»
καί χύνονται στὸν κάμπο καταρράχτες.

Ἄντρίκιες ὄρες μυροφόρες,

ἀγέρας κλαδευτῆς, ἀπόστολος,

ἄνοιξαν διάπλατα τὴν καρδιά μας.

Ἄγνοι καί ξάστεροι περνᾶμ' ἐμπρός σου σήμερα

Μάννα· τὰ μάτια σου τὰ κρύψαμε στο στήθος χαίμαλιὰ.

Φέρ' τό ποτήρι τῆς ὑγείας στο τρυφερό σου στόμα,

γλέντα καί στήσου πολεμίστρα.

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΟΥΖΟΣ

Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ ΑΠΟΚΟΙΜΙΣΜΕΝΗ

Περιπέτεια χρωματιστή σὲ τρεῖς πράξεις
ἓνα προανόκρουσμα καὶ δυὸ διάμεσα

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενο)

Ἡ Γεροντοκόρη.—Εἶναι ἀλήθεια, αὐτὰ πὸν λέτε θεία. Ἦσυχάστε ... Τὴν ὕγεια σας χαλνᾶτε ...

Ἡ Γρηά.—Ἔσεῖς μοῦ τὴ χαλνᾶτε, ἔσεῖς ! Ἀδελφὸς καὶ ἀδελφὴ θαλθήκατε νὰ μὲ πεθάνετε. Νὰ χορτάσετε μὲ τὰ χρήματά μου. Νὰ τᾶκαιγα. Νὰ τᾶσχίζα. Ὅχι, στήν ἐκκλησία, στήν ἐκκλησία θὰ τὰ δόσω ...

Ἡ Γεροντοκόρη.—Ἀφήστε με νὰ πῶ ... Τὸ λέτε καὶ τὸ ξαναλέτε. Ἐμεῖς σὰς ἀγαπάμε, εἶμαστε ἐδῶ καὶ σὰς φροντίζουμε ... Πρῶτα ἄς πεθάνουμε ἔμεῖς, παρὰ νὰ σὰς δοῦμε ... χάμου ... Ὅχι : τὸ χρήμα, δὲν τὸ θέλουμε. Τόσο κουρασθήκαμε πὸν ζοῦμε. Τὶ νὰ τὸ κάνουμε ἔμεῖς ; Ὅπου φρονεῖτε, δῶστε ...

Ἡ Γρηά.—Ναί ! Ναί ! Σαράντα χρόνια πιδ γρηά ! Πρῶτη ἐγὼ θὰ πάω ! Κι ἔσεῖς θὰ ζῆτε ἀκόμα ! Καὶ πᾶνω στὸν τάφο θὰ γελάτε ! Μῆτε νεκρὴ δὲ θὰ χω ἡσυχία ! Θὰ βλέπω πὼς γελάτε. Θεέ ! Τὶ ἀδικίες εἶναι αὐτές ; Πὼς γίνονται αὐτά ; (διακόπτοντας καὶ σὰν τρομαγμένη). Ποιὸς εἶναι ἐκεῖ ; Ἄνθρωποι. Ποιὰ φέρνει πάλι ἐδῶ ἐκεῖνο τὸ σκουληκι, ὁ βοηθὸς σου ;

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Ἡ Συμβολαιογράφος—Ἡ Γρηά—Ἡ Γεροντοκόρη—Ὁ Μαῦρος τοῦ θειαφορχείου—Ἡ Πεντάμορφη—Ὁ Βοηθὸς πὸν φεύγει σχεδὸν ἀμέσως).
Ὁ Βοηθὸς (ἔρχεται ἀπὸ τὰ δεξιά). Εἶ-

ναι ... Λένε πὼς πρέπει νὰ σὰς πῶνε ...

Ὁ Συμβολαιογράφος (μὲ φοβισμένο θυμὸ). Σοῦ εἶπα πὼς δὲ δέχομαι, κανένα σήμερα. Σοῦ τόπα ἢ ὄχι ; Τοῦ τόπα θεία, στήν τιμὴ μου.

Ὁ Βοηθὸς.—Ναί, μάλιστα μοῦ τό πε. Ἦμουν ἔτοιμος νὰ βγῶ. Ἀλλὰ βρισκω στήν εἴσοδο τούτους τοὺς δυὸ. Δὲ θέλουν τίποτε ν' ἀκούσουν. Τὶ ἔπρεπε νὰ κάνω ; Πηγαίνω γιὰ τὴν παραγγελία, τώρα.

(Ἐρχεται ὁ Μαῦρος, πὸν κάνει τόπο νὰ περάσει στήν Πεντάμορφη. Ὁ Μαῦρος ὑποκλίνεται βαθειὰ καὶ στέκεται ἀκίνητος μ' ἓνα μειδίαμα εἰρωνικό, ἀνάκατο μὲ οἶκτο. Ἡ Πεντάμορφη, λὲς εἶναι σφίγγα).

Ἡ Γρηά (ἀφοῦ πρῶτα, σὲ τοῦτο τὸ ἀντίκρουσμα, πειχτήκη τρέμοντας ἀπὸ θυμὸ, δίχως ν' ἀρθρώσει λέξη, νικάει τώρα τὴν ταραχὴ καὶ τὴν ὀργὴ της, πὸν τὴν παραλοῦν καὶ φωνάζει).—Μὰ ποιοὶ εἶναι ; Ποιοί ; Τὶ βλέπουνε τὰ μάτια μου ; Ἀλήθεια εἶναι αὐτά ; Νὰ μὲ σκοτώστε, θέλετε ; Σήμερα ; Τὶ γίνεται λοιπόν ; Μάγια μοῦ κάνετε ; (ὀρμάει πάνω στὸ Συμβολαιογράφο). Δειλέ, μὲ τὸ σατανᾶ συμφώνησες ; Στάχτη νὰ γίνεις ! Στὴν κόλαση νὰ πέσεις νὰ καεῖς. Ποιοὶ εἶναι ; Ποιοὶ εἶναι ;

Ὁ Συμβολαιογράφος (τρέμοντας τόσο, πὸν λὲς σιγμὴ μὲ τὴ σιγμὴ, θὰ σπάσει).—Δὲν ξαίρω ... τ' ὀρκίζομαι ... δὲν ξαίρω ...

Ἡ Γεροντοκόρη (προσπαθεῖ νὰ στηρίξει ὀπως πρῶτα τὴ γομᾶ, πὸν κινδυνεύει νὰ πέσει καταγῆς). Θεία. Σὰς

παρακαλῶ Θεία. Σὰς ἱκετεύω ... Ἐδῶ ... Ἐδῶ ... Καθεῖστε ... Τώρα θ' ἀκούσουμε ... θὰ δοῦμε ...

Ὁ Μαῦρος (προχωρώντας).—Συγγνώμην ἐξοχότητα ...

Ἡ Γρηά.—Ἐγὼ ; Ἐγὼ ;

Ἄ Μαῦρος.—Μάλιστα, ἐξοχότητα, ἔσεῖς. Λίγη ὑπομνή, ἐξοχότητα. Γιουμάτη ἀπὸ ἀγκάθια, εἶναι ἢ ζωὴ, εἶναι γνωστό. Κι ἔγὼ δὲ θέλω νὰ κατακρίνω τὴν ἐξοχότητά σου γιὰ κακὴ συμπεριφορά ... Γιατὶ ἀλήθεια : πὼς εἶναι δυνατὸ νὰ φωνάζει κανεὶς μπρὸς σὲ δυὸ ἀγνωστούς. Κι ὁμοῦ αὐτοὶ ἔρχονται νὰ χαιρετήσουν τὴν ἀφεντιά σας ...

(Ἡ Γρηά εἶναι τώρα λιγώτερο ταραγμένη. Ὁ Μαῦρος μὲ καλὸν τρόπο). Ὅριστε : ἂν ἢ ἀφεντιά σας ἔχει τὴν καλωσύνη νὰ μ' ἀφήσει, θὰ ἐξηγηθῶ. Θὰ δεῖτε σὲ λίγο τὶ συμβαίνει.

Ἡ Γεροντοκόρη (ἔτσι, γιὰ νὰ ἡσυχάσει τὴ θεία της).—Εἶναι ἄνθρωπος καθὼς πρέπει. Ἄς μιλήσει.

Ἡ Γρηά.—Καὶ βέβαια ! Κουτὴ δὲν εἶμαι ! Καθὼς πρέπει εἶναι, ἀφοῦ μιλάει σὲ μένα.

Ὁ Μαῦρος.—Κι ὄχι μονάχα αὐτό ! Ἄν θέτε νὰ μοῦ κάνετε τὴ χάρη καὶ δῶστε προσοχή, ἔχω τὸ θάρρος νὰ σὰς βεβαιώσω πὼς θὰ ἐξηγήσω, ἐγὼ, τὸ δίκιο σας παράπονο. (μικρὴ παύση). Ὁ κόσμος ἀπὸ καιρὸ δὲν πᾶει ἀπ' τὴν ὀρθή. Παντοῦ συνωμοτοῦν καὶ παντοῦ εἶναι προδοσία. Τίποτε δὲ γίνεται δίχως τὸ συμφέρο. Μῆτε φίλοι ὑπάρχουν πιά καὶ μῆτε συγγενεῖς. Καὶ μᾶς ἔρχεται συχνὰ μιὰ μαχαιριά ἀπὸ πίσω. Ἀπὸ ποιούς ; Ἀπ' ἐκείνους πὸν μᾶς χρωστᾶν ἀγάπη, μαζὶ κι' εὐγνωμοσύνη.

Ἡ Γρηά.—Μὰ ποιὸς εἶστε ; Μιλάτε σωστά, μὰ δὲ σὰς ξαίρω ! πὼς νὰ πιστέψω ;

Ὁ Μαῦρος.—Ὄνομα κι' ἐπώνυμο ; Τὰ θέλει αὐτὰ ἢ ἀστυνομία. Ἄνθρωπος, εἶμαι. Δὲ φτάνει στήν ἐξοχότητά σας νὰ ξαίρετε πὼς εἶμαι ἓνας ἄνθρωπος ; Ταυτότητα ; Τοῦ Φίλιπ-

που, γιου τοῦ μακαρίτη Μιχαήλ ; Γεννήθηκα στὰ ... τὶ βγαίνει ; Λεπτομέρειες. Μιὰ καταδίκη γιὰ τραύματα ... Ἀπόπειρα ἀναιρέσης ... Ἡ ἀφεντιά σας θὰ λεγε τότε πὼς βγήκα ἀπὸ τὴς φυλακῆς ...

Ἡ Γρηά.—Ἄ, ἔτσι ! Ἐξω ἀπ' ἐδῶ !

Ὁ Μαῦρος.—Μιὰ στιγμὴ ! Ἡ ἀφεντιά σας, μοιάζει λοιπὸν τοὺς ἄλλους ; Μοιάζει τὸν ἀνεψιό, ἄνθρωπο καθὼς πρέπει ἀνάμεσα σ' ἄνθρώπους καθὼς πρέπει τοῦ χωριοῦ ; Ἡ ἀφεντιά σας, βλέπει τὴς ἀτιμίες καὶ νοιώθει τὴν κακία τοῦ κόσμου. Ἡ ἀφεντιά σας, θὰ κρίνει ἐπιπόλαια λοιπόν !

Ἡ Γρηά.—Ναί ! Ναί ! Ἀληθινοὶ παληοὶ ἄνθρωποι εἶναι ἐκεῖνοι πὸν τοὺς λένε τίμιους.

Ὁ Μαῦρος.—Τώρα βρισκόμαστε στὸν ἕσιο δρόμο ! Ἄν κάποιος κάνει μιὰν ἀτιμία, καὶ τοῦ χαρίζω ἐγὼ τέσσαρα δάχτυλα μαχαίρι στὸ πλευρό, ποιὸς εἶναι ὁ κακούργος ;

Ἡ Γρηά.—Δίκιο ἔχετε ! Θεέ μου ! ἄκουσέ τον ! Κακούργημα εἶναι, ὅταν μιὰ δύστυχη γρηά ὀπως εἶμαι ἐγὼ, δὲν μπορεῖ πιά ν' ἀμυνθεῖ !.

Ὁ Μαῦρος.—Ἐξοχότητα : πάντοτε κάποιος βρίσκεται νὰ ξεσκεπάσει τὴς βρωμιές. Ἀλλὰ χρειάζεται ἡσυχία. Χρειάζεται ὑπομονή. Ἡ ἀφεντιά σας, φωνάζετε πολὺ. Κι ὅταν κανεὶς φωνάζει, πρασινίζει, γίνεται τὸ αἷμα τοῦ φαρμάκι. Δὲν ξεσκεπάζει τὴς βρωμιές ἐκείνων πὸν τὸν μισοῦν. Δίνει μάλιστα χέρι στὸ παιχνίδι τοὺς : ἀρρωσταίνει καὶ πεθαίνει. (Μικρὴ σιωπή). Ἄν ἢ ἀφεντιά σας εἴσατε πιδ ἡσυχῆ ὅταν ἐγὼ ἦρθα μὲ αὐτὴν ἐδῶ τὴν καῦμενούλα, θὰ ξεσκεπάζατε, δίχως νὰ μιλήσω, μιὰ βρωμιά. (Μικρὴ σιωπή). Ἐπειτα στρέφεται πρὸς τὴν Πεντάμορφη). Πλάσμα τοῦ Θεοῦ, προχώρησε. Τούτη, ἢ κυρία εἶναι εὐγενικὰ καὶ μεγαλόψυχη. Δὲ θὰ κλείσει τ' αὐτιά στὴ δυστυχία σας ...

Ἡ Γρηά.—Ἄ ! Ὅχι ! Δὲ θέλω νὰ τὴ δῶ ! Πὼς εἶναι ντυμένη, κάτω ἀπ'

τὸ σάλι τῆς ; Κι' ἔχει μιὰ μυρμι-
διὰ πού ἀνακατώνει

Ὁ Μαῦρος.— Τίποτε λοιπὸν δὲν εἶπα ἐ-
ξοχότητα ; Ἡ ἀφεντιά σας ἐπιμένε-
τε στὸ πῶς φαίνονται τὰ πράγμα-
τα. (Στὴν Πεντάμορφη). Ἐμπρός,
πλάσμα τοῦ Θεοῦ : ἀφήστε νὰ σὰς
δοῦνε. Ἄπ' ὅταν γεννηθήκατε, πάνω
στὴ γῆ θρῖσκόσαστε. Μπορεῖ ἡ ἀφεν-
τιά τῆς νὰ σὰς ἔχει δεῖ κάποτε καὶ
νὰ σὰς ἀναγνωρίσει. (Παίρνει ἀπ'
τὸ χέρι τὴν πεντάμορφη πού χει τὸ
πρόσωπο σκεπασμένο σχεδὸν ὅλο
ἀπὸ τὸ σάλι. Τὴν ὀδηγεῖ μπρὸς στὴ
γορή. Τῆς ἐλευθερώνει τὸ κεφάλι
κι' ἔπειτα τῆς βγάζει ἐντελῶς τὸ
σάλι, πού θὰ κρατήσῃ στὸ βραχί-
ονά του. Ἡ πεντάμορφη μένει σὰν
ἄγαλμα κερένιο, πού λάμπει μὲ τὰ
χρώματά του, μέσα στὴ μαυροῖλα
τοῦ δοματίου).

Ἡ Γρηά.— Ἄϊ ! Μιὰ χαμένη !

Ὁ Συμβολαιογράφος.— Ἄ ! (Πέφτει σ'
ἓνα κάθισμα σὰν κεραυνωμένος).

Ἡ Γρηά.— Τὴ γνωρίζεις ! Τὴ γνωρίζεις !
Δίκησέ ἔχει ὁ ἄνθρωπος ! Ξεσκεπά-
ζονται θρωμίες ! Ἄ ! τέλος πάν-
των. Νὰ μάθω ! Νὰ ἢ ἀπόδειξη !
Μιλήστε, μιλήστε μου καλὴ μου !
Πλούσια θὰ σὲ κάνω. Ὅλα θὰ στ'
ἀφήσω ! Πέστε τί ἔχετε νὰ πῆτε !

Ἡ Γερωντοκόρη.— Θεέ μου !.. Πῶς εἶναι
δυνατόν ...

Ἡ Γρηά.— Καὶ σὺ ! Μά ... μὰ ... (Κοι-
τάζοντας ἐπίμονα τὴν Πεντάμορφη).
Μὰ ἐσὺ ... ἐσὺ ... δὲν εἶσαι ἡ Καρ-
μελίνα ;

Ὁ Μαῦρος.— Βλέπετε, ἐξοχότητα, πού
δὲν σὰς ἔφερα μιὰν ἄγνωστη στὸ
σπίτι. Πρὶν ἀπὸ τρία χρόνια, σὲ
σὰς ὑπηρετοῦσε. Καὶ πάντα θυμά-
ται τὴν καλὴ τῆς τὴν κυρά. Ποτὲ
δὲ θὰ σὰς ἄφηγε, ποτέ, ἂν δὲ γι-
νότανε ...

Ὁ Συμβολαιογράφος.— Μὴν τὸν ἀκοῦτε
θεῖα ... Εἶναι ἀτιμία ... Ποιὸς ξαί-
ρει τί θὰ παῖ !

Ἡ Γρηά.— Ἔτσι λοιπὸν ; Σωπάστε ὁ-
λοὶ ! Μῆτε λέξη ! Τώρα μιλάει ἡ
ἀλήθεια. Πέστε καλὴ μου !

Ἡ Πεντάμορφη.— Μὲ λέγαν Καρμελίνα
ὅταν ἔμεγα ἐδῶ (μικρὴ σιωπὴ. Χα-

μογελαίει). Τώρα μὲ λένε ἡ πεντά-
μορφη ἡ ἀποκοιμισμένη γιατί πάν-
τα ἀποκοιμιέμαι. Ἐγὼ ... γιὰ μέ-
να ... Τί μ' ἔνοιαζε ; Σὲ κάθε χώρα
τὸ ἴδιο ὅπως παντοῦ ... Σὲ κάθε
τόπο ... Δὲ μ' ἔνοιαζε τίποτε γιὰ
μένα. Γι' αὐτὸ δὲ θέλησα ποτὲ νὰ
ἐνοχλήσω. Ὅυτε τὴν ἀφεντιά σας,
οὔτε τὸν κύριο συμβολαιογράφο.
Τίποτε δὲν εἶχα ἐνάντια του. Καὶ
μῆτε ἔχω. Ἀλλὰ τώρα ... Πῶς νὰ
μείνω ἐκεῖ ... ἔτσι πού εἶμαι !

(Χειρονομία).

Ὁ Συμβολαιογράφος.— Κι' ἐγὼ τί φταίω ;

Ἡ Πεντάμορφη (μειδιάμα).— Τὸ ξαίρω.

Καὶ δὲ λέω πῶς τὸ παιδί εἶναι δι-
κό σας ! Μὰ κανέναν ἄλλον δὲ γνω-
ρίζω. Ὅστε, εἶστε σεῖς : ἐγὼ ἐσὰς
γνωρίζω. Ἄν δὲν ἦταν τότε γιὰ
σὰς, πρῶτα ἀπ' ἔλους, δὲ θάμουν ἡ
Πεντάμορφη κι' οὔτε παιδί θὰ εἶχα
τώρα.

Ὁ Συμβολαιογράφος.— Μὰ ἐγὼ, θεῖα,
δὲν ξαίρω τίποτε ! Δὲν ξαίρω τί-
ποτε ! Ἐπειτα ἀπὸ τρία χρόνια !
Κι' ἐξάλλου, τί φταίω ἐγὼ ...

Ἡ Γρηά.— Στὸ σπῆτι μου ! Πρόστυχε !
Ἄ ! τώρα θὰ δοῦμε ! Σιωπὴ ! Σι-
ωπὴ ! Ἐξηγήσου, Καρμελίνα !

Ἡ Πεντάμορφη (μειδιάμα).— Δὲ θέλω
ἐξ αἰτίας μου νὰ λυπηθῆτε. Ἡρθα
γιατί δὲν πάει νὰ μείνω ἐκεῖ ὅπου
εἶμαι. Ὁ κύριος συμβολαιογράφος
διασκέδασε μαζί μου. Δὲν εἶπα τότε
τίποτε. Τί μ' ἔνοιαζε ; Μὰ τώρα
δὲν εἶμαι ἐγὼ, πού ἔρχομαι : Εἶ-
ναι ... Ἡ ἀφεντιά σας πρέπει νὰ
τὸ συγχωρέσει. Καὶ πατέρας εἶναι
ὁ κύριος συμβολαιογράφος ...

Ὁ Συμβολαιογράφος.— Θεῖα ! Τὸ βλέπε-
τε ; εἶναι τρελλή ! Ἐπειτα ἀπὸ
τρία χρόνια, πῶς εἶναι δυνατό ;

Ἡ Πεντάμορφη (μειδιάμα).— Ναί, εἶναι
δυνατό. Μάλιστα εἶναι δικό σας.
Εἰδάλλως ποιὸς εἶναι ὁ πατέρας ;

Ἡ Γρηά.— Σωστό ! Ναί σωστό μπρὸς
στὸ Θεό ! Κατάλαβα.

Ὁ Μαῦρος (μειδιώντας κι' αὐτὸς μὲ οἰ-
κειότητα).— Βέβαιος ἦμουν πῶς ἡ
ἀρχοντιά σας θὰ τὸ καταλάβαινε.
Ἡ ἀρχοντιά σας, γνωρίσατε τὴν
Καρμελίνα καὶ τώρα βλέπετε τὴν

πεντάμορφη τὴν ἀποκοιμισμένη. Ἡ
Καρμελίνα ἦταν λιγνὴ καὶ ψηλή.
Τώρα πάχυνε λίγο. Ἐχει στὸ πρό-
σωπό τῆς κοκκινάδι, γελάει κι' εἶ-
ναι ντυμένη μὲ ρόδινα καὶ πράσινα.
Ποιὸς τὴν ἔκανε ἔτσι ; Ὁ συμβο-
λαιογράφος ... Ἡ πεντάμορφη θὰ
γίνει καὶ μητέρα. Ποιὸς ὁ πατέ-
ρας ; Κανείς δὲν ξαίρει. Μῆτε μὰς
νοιιάζει. Μὰ ποιὸς τὴν ἔκανε ἔτσι ;
Ὁ συμβολαιογράφος ... Γιατί στ' ἀ-
λήθεια, δὲν τρέχει νερὸ σ' ἓνα πο-
τάμι, ἂν δὲν ὑπάρχει ἡ πηγὴ ἀπ'
ὅπου θὰ πηγάζει. Συμβαίνει κάποτε
νὰ πλημμυρίσει τὸ θειαφορυχεῖο,
δίχως νὰ ξαίρει κανείς τὸ πῶς καὶ
τὸ γιατί. Μὰ ἀφοῦ πνιγοῦν, τὰ παλ-
ληκάρια, θρῖσκουν οἱ ἄλλοι πῶς ἔ-
να χτύπημα μ' ἀξίνα ἀνοίξε τὴν
πηγὴ στὸ θάνατο. (Μικρὴ σιωπὴ.
Δείχνει τὴν Πεντάμορφη). Κοι-
τάξτε τὴν στὸ πρόσωπο. Μοιάζει οὐ-
ρανὸ γαληνεμένο μὲ χρώματα ἡ-
λιου, πού βασίλευει ... Ἐκεῖνος ;
(δείχνει τὸ Συμβολαιογράφο). Πρά-
σινος εἶναι καὶ τρέμει σὰν καλάμι
τῆς λιμνοθάλασσας, μέσα στὴ νύ-
χτα ... Ἡ ἀρχοντιά σας, μὴν πι-
στέψετε ἔμένα. Πιστέψτε τὰ δυὸ
πρόσωπα αὐτὰ πού σὰς μιλάνε.

Ἡ Γρηά.— Ἀλήθεια εἶναι ! Ἀλήθεια
εἶναι ! (παρμένη ἀπὸ κρίση, γλυ-
στοραεῖ ἀπ' τὴν πολυθρόνα ὅπου
κάθεται, πέφτει γονατιστὴ καὶ σκύ-
βει νὰ φιλήσῃ χάμου). Θεέ σ' εὐ-
χαριστῶ.

Θέλησε ὁ Θεὸς νὰ μοῦ χαρίσει τούτη τὴν
ἐκανοποίηση προτοῦ κλείσουν τὰ
μάτια μου. Τὸ ψέμμα ξεσκεπάστη-
κε, καὶ τώρα βλέπω ποιὸς εἶναι αὐ-
τὸ τὸ φίδι ! Δηλητηρίασαν τὴ ζωὴ
μου, αὐτὸς κι' ἡ ἀδελφή του ! Θεέ,
σ' εὐχαριστῶ !

Ἡ Γερωντοκόρη (κρατώντας, σκυφτὴ, τὴ
γορή).— Ναί, ναί ! Ὁ Θεὸς βλέ-
πει. Βλέπει καὶ ξαίρει. Ἄν ὁ συμ-
βολαιογράφος ἀμάρτησε, θὰ κριθεῖ
γι' αὐτό. Μὰ ποιὸς σὰς ἔκανε κα-
κό ; Πάντα τὸ καλὸ σας θέλαμε.

Ἡ Γρηά (μὲ τὴ βοήθεια τῆς γερωντοκό-
ρης σηκώνεται). Ἄ ! Σ' ἔχω δε-

μένο. Ἐγὼ φεύγω, ναί, ἀλλὰ σοῦ
ἀφήνω ἀλυσίδες. Ὁ συμβολαιογρά-
φος, ὁ ἐντιμος, θὰ πάρει τὴν πεν-
τάμορφη τὴν ἀποκοιμισμένη ... Εἶ-
ναι δίκη.

Ἡ Γερωντοκόρη (μὲ παραγμὸ).— Ἄ,
Ὁ Συμβολαιογράφος (μὲ ἀπελπισία).—
Θεέ μου ! Θεέ μου !

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

Οἱ ἴδιοι, ὁ παχὺς ἐφημέριος).

Ὁ Ἐφημέριος (ἔρχεται βιαστικός, ἀνήσυ-
χος, στὴ σκηνή).— Τί συμβαίνει ;
τί συμβαίνει ; τί συμβαίνει ; Γιαὶ ὁ
νομα τοῦ παντοδύναμου !

Ἡ Γερωντοκόρη.— Σεβάσμιε, ναί, γιὰ ὁ-
νομα τοῦ παντοδύναμου φέρτε τὴν
στὰ συγκαλὰ τῆς. Μὰς μισεῖ δίχως
αἰτία. Θέλει νὰ μὰς κολάσει. Δὲ
μὰς ἔλειπε παρὰ τούτη ἡ γυναίκα !
Δὲ μὰς ἔλειπε παρὰ τοῦτος ὁ ἐρ-
γάτης. Στὸν γκρεμνὸ μὰς σπρώ-
χουν.

Ὁ Ἐφημέριος (περιποιητικός, πλάϊ στὴ
γορή).— Κυρία μου, Κυρία μου, ἐμ-
πιστευθῆτε σ' ἔμένα. Πέστε μου
τὴν ταραχὴ σας. Τὴν αἰτία. Δὲν ἐ-
πιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ γίνονται τὰ
πλάσματά του ἔτσι. Κίτρινα, πού
δὲ γνωρίζονται ... Σὰν τὸν κύριο
συμβολαιογράφο, τὴν ἀνεψιά σας
καὶ σὰς Κυρία μου τὴν ἴδια.

Ἡ Γρηά.— Ναί, ναί, νὰ ἡσυχάσω, πρέ-
πει. Ὁ λόγος σας εἶναι ἅγιος. Σεῖς
ξαίρετε πῶς ἄλλο στόμα δὲν ἀ-
κούω. Πῶς θὰ τ' ἀφηγα στὴν ἐκ-
κλησία ... Τὰ περισσότερα ... ὄχι
πιὰ ὅλα ... Ναί ... Πρέπει τώρα νὰ
σκεφτῶ τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀνεψιοῦ
μου, τὰ παιδιὰ του ...

Ὁ Ἐφημέριος.— Πῶς ; Ὁ κύριος συμ-
βολαιογράφος, στὴν ἡλικία του ;

Ἡ Γρηά.— Ἄϊ ! Φυσικά ! Ὅταν κανείς
φταίει αὐτὸ συμβαίνει ... Καὶ τώρα
μάθετε πῶς τούτη ἐδῶ ἡ γυναίκα
ντυμένη ὅπως τὴ βλέπετε μὲ ρόδινα
καὶ πράσινα, κι' ὄλη θαμμένη, αὐ-
τὸς τὴν ἔκανε ἔτσι. Αὐτὸς ἦταν ἡ
ἀρχὴ !

Ὁ Ἐφημέριος.— Ἄ ! εἶναι σοβαρό !

- Ἡ Γρηά.— Ὅπως σὰς λέω ... Καὶ πρέπει νὰ διορθωθεῖ, τὸ πρᾶγμα.
- Ὁ Ἐφημέριος.— Βέβαια.
- Ἡ Γρηά.— Ἄφου πρόκειται νὰ γίνῃ μάλιστα μητέρα.
- Ὁ Ἐφημέριος.— Ἄπ' αὐτόν!
- Ἡ Γρηά.— Ἄγνωστο μὲ ποῖόν ... Ἄλλὰ τὸ ἴδιο κάνει ... Ἡ πρώτη αἰτία.
- Ὁ Ἐφημέριος (σασιτισμένος).— Πῶς; Πῶς;
- Ἡ Γρηά.— Ἐσεῖς εἶστε ἕνας ἄγγελος. Δύσκολο νὰ καταλάβετε.
- Ὁ Μαῦρος.— Ἀσπιδε, σεβάσμιε: μήπως ζητάτε νὰ μετρήσετε τὴν εὐθύνη, ὅπως μετρᾶνε τὸ λυωμένο θεῖαφι;
- Ὁ Ἐφημέριος.— Μά ... τοῦτος ἐδῶ, ποῖος εἶναι;
- Ὁ Μαῦρος.— Ἄνθρωπος, εἶναι.
- Ὁ Ἐφημέριος.— Νόημα δὲ θγάζω ἀκόμα.
- Ὁ Συμβολαιογράφος (ψελίζοντας καθὼς τρέμει).— Σεβασμιώτατε, δυὸ λόγια, —χώρια— νὰ σὰς πῶ ...
- Ἡ Γρηά.— Ὅχι: δὲ χρειάζεται. Δὲ χωροῦνε ἐξηγήσεις. Ὁ συμβολαιογράφος, ὁ ἀνηψιός μου, θὰ πάρῃ τὴν πεντάμορφη. Δίχρη εἶναι, μπρὸς στὸ Θεό!
- Ὁ Ἐφημέριος (σκέφτεται).— Ἄ! Νομίζω πὼς καταλαβαίνω.
- Ἡ Γρηά.— Δὲν εἶναι ὅπως τὰ λέω;
- Ὁ Ἐφημέριος.— Ὅριστε ... Πρέπει νὰ δοῦμε ... Ἡ περίπτωση εἶναι σοβαρή ... Ἐξ ἄλλου ... (Κοιτάζει τὴν πεντάμορφη καὶ σκεπάζεται ἀμέσως τὰ μάτια μὲ τὰ χέρια του).
- Ὁ Μαῦρος.— Ὁ σεβασμιώτατος λὲς πὼς εἶδε τὸ σατανᾶ. Ἄρκει μὲ τὶς ψευ-

τιές. Γιατὶ ἔχει κοκκινάδι; Γιατὶ τὰ χεῖλια εἶναι θαμμένα; Καὶ τὰ μαλλιά της εἶναι ἔτσι; Κι' εἶναι ντυμένη μὲ ρόδινα καὶ πράσινα; Τίποτε, ὄλ' αὐτά. Ὅριστε. (Βγάζει ἕνα κόκκινο μαντήλι, τὸ βρέχει μὲ νερὸ ἀπ' τὴ φιάλη καὶ πλένει τὸ πρόσωπο τῆς πεντάμορφης. Μετὰ τῆς κατεβάσει τὶς πλεξούδες, ἀπαλά, τῆς παίρνει τὸ πορταῖο μαντήλι, τῆς ξεκουμπώνει τὸ ρόδινο φουστάνι καὶ τῆς τὸ βγάζει ὥστε μένει αὐτὴ μὲ μεσοφόρι ἄσπρο. Τὴν τυλίγει ἔπειτα ὅλη μὲ τὸ μαῦρο σάλι. Στὸ μεταξὺ, μιλάει). Ἄπλὸ νερὸ ἀπ' τὴ φιάλη γιὰ τέτοιο λεπτὸ πρόσωπο καλλίτερο θὰ ἦταν ἀπὸ πηγῆ. Φεύγουν μὲ τὸ τίποτε, οἱ μπογιές. Πῶς νὰ κάνει, τὸ ἴδιο ὁ συμβολαιογράφος στὴ συνείδησή του; Οἱ ἄμορφες πλεξούδες βάλθηκαν ἔτσι γιὰ νὰ ξαφνιάζουν ἐκείνους ποὺ πᾶνε στὰ πανηγύρια. Ἐνα ξεκάρφωμα καὶ τέλειωσε: πᾶνε τὰ μάγια: μαζεύονται μὲ τὰ δυὸ χέρια, ἄσπιδε καὶ πᾶνε ἐδῶ κι' ἐκεῖ. Τὸ πράσινο μαντήλι μπορεῖ νὰ χρησιμεύει στὸ σεβασμιώτατο, σὰν ἀμπαζοῦρ ὅταν διαβάσει τὶς γραφές. Ὅριστε. Μποροῦμε νὰ τὴ δοῦμε μὲ τὸ μεσοφόρι, μὲ πού εἴμαστε ὅλοι ἄνθρωποι ἡλικίας. Τώρα τὸ σάλι. Νὰ τὴν τυλίξουμε ἔτσι. Σεβασμιώτατε πέστε: σὰν ἄγια μοιάζει. (Σιωπὴ ἢ πεντάμορφη χαμογελάει).

(Συνεχίζεται)

Μεταφρ. ΑΛΚ. ΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ

Γιορτάστηκε κι' ἐφέτος μὲ μεγάλη ἐπισημότητα καὶ ἀθρόα προσέλευση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ μεγαλύτερη ἱστορική ἐπέτειος τῆς πρόσφατης ἱστορίας μας: ἡ 28ῆ Ὀκτωβρίου. Μιὰ χρονολογία τόσο χαρακτηριστικὴ καὶ μεγάλη ἀνοιξε τὶς πόρτες τῆς ἱστορίας μας τὸ πρωὶ τῆς ἡμέρας ἐκείνης πάνω στὰ Βορειοηπειρωτικὰ βουνὰ μὲ τὸ πρῶτο περὶφανο «Ὅχι» καὶ κἀθησε πάνω στὸ μέλλον τῆς φυλῆς μας σὰ μεγάλο διάδημα.

Ἡ πολλαπλὴ σημασία τῆς 20ῆς Ὀκτωβρίου βρῆκε φέτος τὴν πατρίδα μας στὸ τέλος τῶν πολεμικῶν δεινῶν της καὶ στὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας ἡσυχῆς κι' ὁμαλῆς ζωῆς, ποὺ ἔρχεται ὕστερα ἀπὸ τόσες τρομερὲς δυστυχίες τοῦ λαοῦ μας. Αὐτὸς ὁ χαρμόσυνος προάγγελος, αὐτὴ ἡ διαχύτη διαβεβαίωση ποὺ ἦταν σ' ὅλους τοὺς δρόμους τῆς Ἀθῆνας ὕστερα ἀπὸ τὶς ὀριστικὲς νίκες τοῦ στρατοῦ μας, ἔδινε στὴ φεικτὴ γιορτὴ τὸν πιὸ ἀνθρώπινο τόνο. Γιατὶ οἱ ἱστορικὲς ἡμερομηνίες τοῦ ἔθνους μας στέκονται ἀκλόνητα σύμβολα μέσα στὴν ἱστορία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ δίνουν στὸν ἡρωϊκὸ λαὸ μας τὸ δικαίωμα νὰ ζητάει πιά κι' αὐτὸς νὰ αἰσθανθεῖ, νὰ γιορτάσει καὶ μεταλάβει τῶν ἀχράντων νοσημάτων τῶν ἐθνικῶν του συμβόλων, ἡσυχος κι' εἰρηνικός, μέσα στὴν οἰκογενειακὴ του ἐστία, ποὺ τὴν ἀποχωρίστηκε τόσα χρόνια τώρα, ἀπὸ τὴν ἡμέρα ἐκείνη ποὺ βροντοφώνησε τὸ μεγάλο «Ὅχι» τῆς μακροαίωνης ζωῆς του. Μὲ τὴν ὑπερηφάνεια τῆς νίκης τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ποὺ ἀγωνίστηκε τόσο σκληρὰ τὰ τελευταῖα χρόνια κι' ἐπέβαλε τὴν ἀδάμαστη θέλησή του κατὰ τῆς ἀνταρσίας, περισσότερο ἀπὸ τοὺς πανηγυρισμοὺς καὶ τὶς ἀφιερώσεις καὶ τὴν κενότητα τῶν λόγων, ὡς πνευματικοὶ ἄνθρωποι τῆς Ἑλλάδος, χαίρομε τὴν ἔνδοξη ἐπέτειο καὶ τὰ ἔνοπλα ἀδελφία μας πάνω στὰ σύνορα

Ο ΜΗΝΑΣ

καὶ στὶς προφυλακὲς τῆς φυλῆς μας, μαὐτὴ ἀκριβῶς τὴν ἰδιαίτερη ἀγαλλίασή μας. Τῆς εἰρηνικῆς καὶ γαλήνιας περιόδου ποὺ ἀνοίγουν πιά στὸν τόπο μας οἱ νίκες τοῦ στρατοῦ μας καὶ ποὺ τόσο μεγάλη ἀνάγκη ἔχει ὁ ματοβρεγμένος κι' ἀπαράμιλλος τοῦτος τόπος.

Σὲ δυὸ ἐπιθεωρήσεις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔχουν σταλεῖ μελέτες γιὰ τὸ συναισθηματισμὸ καὶ τὴν ἐπίδρασή του, ἀπὸ τὸν κ. Νίκο Παππᾶ. Στὶς μελέτες αὐτὲς ἡ καλλιτεχνικὴ προσωπικότητα τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ Συναισθηματισμοῦ ζωγράφου Βαλσάμ, ὑπογραμμίζεται μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ καὶ δικαιοσύνη. Γιατὶ πραγματικὰ μέσα στὴ νεώτερη ἱστορία τῆς καλλιτεχνικῆς δημιουργίας, ὁ συναισθηματισμὸς καὶ τὸ ἔργο τοῦ Βαλσάμ, στερεώνουν προϋποθέσεις τόσο γιὰ τὴν ἐξυγίανση τῆς τέχνης, ὅσο καὶ γιὰ τὴ βέβαιη μελλοντικὴ τῆς πορεία.

Στὸ ἐξωτερικὸ ὁ συναισθηματισμὸς εἶναι κι' ὅλας γνωστὸς σὰν αἰσθητικὸ κίνημα καὶ ἀξίζει νὰ σημειώσουμε μὲ ἰδιαίτερη προσοχὴ τὸ γεγονός. Στὶς ζυμώσεις ποὺ γίνονται τελευταῖα ἀπὸ ποιητὲς τῶν πλέον σημαντικῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπιση, τῶν σύγχρονων τάσεων τοῦ λυρισμοῦ καὶ τὴν κοινὴ στάση ἀπέναντί τους, καὶ στὴν ὁποία κίνηση τιμητικὴ συμμετοχὴ ἔχει ἡ νέα ἑλληνικὴ ποίηση, σὰν μόνη αἰσθητικὴ κατάσταση ἀναγνωρίζεται ὁ συναισθηματισμὸς.

Στοὺς συναισθηματιστὲς ἀπευθύνθηκαν γνωστὰ λυρικά ὄνόματα τῆς Εὐρώπης, γιὰ ν' ἀντιπροσωπεύσουν τὴν ἑλληνικὴ ποιητικὴ ἀποψη. Καὶ στὸ κοινὸ μανιφέστο ποὺ προετοιμάζεται γιὰ νὰ κοινοποιηθεῖ ταυτόχρονα σὲ πέντε εὐρωπαϊκὲς πρωτεύουσες στὶς ἀρχὲς τοῦ 1950, ἡ ὄνο-

μασία τῆς κοινῆς αἰσθητικῆς στάσεως συζητεῖται ἀνάμεσα σὲ τρεῖς ὁρολογίες, μιὰ ἀπὸ τίς ὁποῖες εἶναι καὶ ὁ συναισθηματισμός.

Ἔτσι ἡ ἀναμφισβήτητη δικαίωση τοῦ συναισθηματισμοῦ, πού ἀντιπροσωπεύει τὸ καθαρότερο αἰσθητικὸ αἶτημα σήμερα, τοποθετεῖται κι' ὅλας παράπλευρα σὲ ἄλλες τάσεις τῆς Εὐρώπης καὶ μάλιστα τόσο τιμητικά, ὥστε στὴν Ἑλλάδα μὲν, νὰ μὴν ἀναγνωρίζεται καμμιά ἄλλη αἰσθητικὴ πού ν' ἀντιπροσωπεύει τὰ νέα αἰτήματα, ἔξω ἀπ' τὸ συναισθηματισμό, πιδ γενικά δέ, νὰ τοποθετεῖται σὲ μοῖρα εὐρύτατης ἀποδοχῆς.

Τὴν ὥρα πού ἔντρομοι οἱ ὑπεύθυνοι παραχαράκτες τῆς ζωῆς καὶ τῆς τέχνης ντρέπονται καὶ ν' ἀναφέρουν τὸνομα τοῦ συρρεαλισμοῦ καὶ μετονομάστηκαν (οἱ ἐλάχιστοι ἀνευλαβεῖς νευροφυτικοὶ λιγοπολὺ τῶν λόγων καὶ τοῦ σχεδίου) σὲ «ἀφηρημένους», ἤγουν σὲ ὀπαδοὺς τῆς «ἀφ η ρ η μ ε ν η ς» Τέχνης, ἐδῶ στὴν Ἑλλάδα ἐξακολουθοῦν μερικὰ οἰκτρὰ ὑπόλοιπα τῆς διαλύσεως καὶ τῆς ἐξαρθρώσεως νὰ σηκώνουν κάθε τόσο τὸ κεφάλι τους καὶ τὸ χειρότερο, νὰ βρίσκουν πάντα πρόθυμους νὰ τοὺς ἐξυπηρετήσουν τὰ πιδ ἀπίστευτα βήματα καὶ τοὺς πιδ ἀσυμβίβαστους ἀνθρώπους. Εἶχαμε τὸν τελευταῖο καιρὸ μιὰ ἐκθεση ζωγραφικῆς κάποιου κυρίου Μπουζιάνη, πού ὑποθέτομε πὼς ἐπαγγέλλεται τὸν ... ζωγράφο. Δὲν τὸ πιστεύετε; Ἡ ἀπανθρωπία τῶν ἀνθρώπων τοῦ Παρισιοῦ, πού ὑποτίθεται ὅτι θὰ εἶδαν προηγουμένως τοὺς πολτοὺς μερικῶν χρωμάτων ἐπικολημένων «ἐν θ υ μ ῶ» καὶ «ἐ ν κ ρ α ι π ἄ λ η» προφανέστατα πάνω στοὺς ἄκακους μουσαμάδες, καὶ ὅμως τοῦ ἐπέτρεψαν νὰ τὰ ... κρεμάσει στὴν αἶθουσα τοῦ ἰδρύματος, εἶναι ἄνευ προηγουμένου. Τὸ θάρρος τοῦ ἀπίστευτου αὐτοῦ χρωματομίκτη, πού δὲν διατάζει σαυτὴ τὴν ηλικία, ἀφοῦ λέει πέρασε κι' ἀπὸ τὸν κλασικισμό καὶ τὸ ρεαλισμό, νὰ κάμει αὐτὰ τὰπάνθρωπα μεγαθήρια, ἔχει γιὰ νόμιμη δικαιολογία: Νὰ διασῶρει πιδ πολὺ τὴν κοινὴ καλλιτεχνικὴ ἀντίληψη, καὶ τοὺς ἀνθρώπους πού

ἀσχολοῦνται μὲ τὴν Τέχνη. Ἔτσι σὰν πρῶτο ἀποτέλεσμα (πέρνομε τὸ σοβαρότερο ἀπ' ὅλους) ὁ φίλος μας κ. Ἀγγελος Προκοπίου κατέβηκε ἀπὸ τὴν «Καθημερινή», νὰ θριαμβολογήσει γιὰ τὰ σπουδαῖα τοῦτα δημιουργήματα ἀνυμνώντας τὴν καταστροφή, τὴν ἐχθρότητα πρὸς κάθε ἀνθρώπινο τόνο, τὴν ἀναρχία, τὴ διαστροφή. Ὡς πότε τέλος πάντων ὁ κ. Προκοπίου, πού ξέρομε πὼς ἔχει καὶ καλὲς προθέσεις καὶ μιὰ γνώση τῶν καλλιτεχνικῶν προβλημάτων, θ' ἀντιμετωπίζει ἔτσι ἀβασάνιστα, χωρὶς μιὰ πίστη, τὸ πρόβλημα τῆς δημιουργίας; Δὲν μπορούμε σήμερα πού σφαδάζει ἡ ἀνθρωπινὴ περιπέτεια νὰ κρίνουμε μὲ βάση τὸ μετιέ, τὴν τεχνικὴ καὶ τὴν λανθάνουσα ἀπόπειρα μιᾶς ἔκφρασης πού ποτὲ δὲν μπορεῖ νὰ πάρε συγκεκριμένη μορφή. Δὲν μπορούμε νὰ στεκόμαστε διστακτικοί, ἐκλεκτικοί, ὅπου φυσάει ὁ ἀγέρας, χωρὶς ρίζες καὶ πίστη αἰσθητικὴ, συγχωρώντας ὅλες τίς ἀηδίες, συμβιβάζοντας τίς ἀπόψεις μας μὲ τίς καταστάσεις πού κρατοῦν, γιὰ νὰ μᾶς ἀναφέρουν μὲ συγκατάβαση τὸ μικρὸ τὸνομά μας. Ὁ συναισθηματισμὸς χάραξε στὴν Ἑλλάδα μιὰ γερὴ ἀφειτηρία πού μπορούν μασφάλεια ὅλοι οἱ καθαροὶ νὰ τὴν ἀκολουθήσουν. Τὶ διαφέρετε τότε κ. Προκοπίου ἀπὸ τὸν Ἐγγονόπουλο ἢ τὸν κ. Δ. Εὐαγγελίδη; Ὁ τραγελαφικὸς τόνος τῆς ζωῆς μας εἶναι πιδ ἕνα ἀπροχώρητο φράγμα συσσωρευμένων ἀηδῶν συμβάσεων. Ἀνθρώποι τῆς στιγμῆς καὶ πνευματικὰ ἀφερέγγυοι, πνευματικοὶ ἀνεμοδείκτες, κατέλαβαν θέσεις πού νομίζουν οἱ ἀνθρώποι ὡς ἐπικαιρες, ἀπ' ὅπου ὡς σελίμηδες ἀπὸ μιναρέδες ψάλλουν κι' ἀπὸ ἕναν ἄμανέ. Ἀπὸ τίς πιδ συντηρητικὲς κ' ὀρθολογιστικὲς ἐφημερίδες («Νέα», «Καθημερινή») ἀκούονται οἱ διαλύσεις τῆς λογικῆς καὶ κάθε μορφῆς ἐξωφρενισμοί. Σ' ἐπιτροπὲς συνεργάζονται ὁ Ἀντρέας Καραντώνης (ὑβριστὴς τους καὶ περιφρονητὴς τους) μὲ τὸ Σωτήρη Σκίπη καὶ ἄλλους (Βραβεῖο Παλαμά), στίς ἱστορίες τῆς λογοτεχνίας μας πού γράφουν οἱ Ντινιῆδες γίνονται ἔρμαια τῆς ἀτομικῆς ὑποθερμίας τους τὰ πιδ τίμια καὶ γνησίως φημισμένα ὀνόματα τῆς λογοτεχνίας μας. Ἄλλοῦ καταρτίζουν ποι-

ητικὰ προγράμματα ὁ Γ. Ροῦσσοσ ἀπὸ κοινοῦ μὲ τὸ ... Γκάτσο, ὁ ἀνθυπολοχαγὸς τῆς ... Ἑλβετίας μὲ τὸ Σολωμό. Μὰ τί θὰ γίνεῖ τέλος πάντων κύριοι αὐτὸς ὁ τόπος;

Ἀπὸ τίς στήλες ἀθηναϊκῆς ἐφημερίδος, δῶ καὶ λίγους μῆνες, ἕνα συμπαθητικὸ ζευγάρι καλλιτεχνῶν, καταπιάστηκε νὰ μῆσει τὸ ἑλληνικὸ κοινὸ στὰ μυστήρια τῆς «ἀφηρημένης» τέχνης. Ἀποφεύγοντας μὲ ἀρκετὴ σύνεση τὴ λέξη «συρρεαλισμός, πού τόσο οἰκτρὰ χρεωκόπησε στὴν Ἑλλάδα καὶ στὴν Εὐρώπη, ὥστε ἡ σημασία της νάναυ ταυτῶση μὲ τὸ ἐξωφρενικὸ καὶ τὸ γελοῖο, οἱ συγγραφεῖς κατέφυγαν στὴ λέξη «ἀφηρημένη», πού δὲν ἔχει ἀκόμα φθαρεῖ σταυτιά τοῦ πυκνοῦ κοινοῦ, καὶ μπορεῖ νὰ τὸ ξεγελάσει. Παρακολουθώντας λοιπὸν τοὺς δυὸ Ἕλληνες «ἀφηρημένους» στὸ δαίδαλο καὶ σταδιέξοδα τῆς ἀναλυτικῆς τους προσπάθειας, δίχως τὴν ὁποία ποιὸς ξέρει τί κινδύνους ἀγραμματοσύνης θὰ διατρέχαμε ὅλοι μας, πληροφορηθήκαμε εὐτυχῶς ἔγκαιρα, ὅτι ὁ «μεγαλύτερος γλύπτης τῆς σημερινῆς Εὐρώπης, εἶναι ὁ γάλλος Λωράνς. Ὁ καλλιτέχνης αὐτός—γράφουν οἱ Ἕλληνες θαυμαστές του—σκάβει τίς ἐπιφάνειες γιὰ νὰ βρεῖ τὸ σκελετὸ καὶ στηρίζει τὸ ἔργο του στὴν ἐσωτερικὴ διάφθορα τοῦ σώματος. Ἡ διάλυση καὶ ὄχι ἡ σύνθεση εἶναι δουλειά του». Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ γάλλου γλύπτη τὸ εἶδαμε παράπλευρα στὸ δίστηλο ἔρθρο τῶν ἑλλήνων καλλιτεχνῶν, καὶ εἶναι κρίμα πού δὲ δημοσιεύομε εἰκόνες γιὰ νὰ τὸ ἀναδημοσιεύσομε πρὸς χάρη τῶν ἀναγνωστῶν μας, πού μπορούν ὅμως, ἀγοράζοντας τὰ «Νέα» τῆς 29 Ὀκτωβρίου, νὰ τὸ ἀποθανμάσουν. Πρόκειται γιὰ ἕνα τέρας ἀπὸ μάρμαρο, (μικρὸ παιδί εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸ ἀντικρύσει δίχως φόβο καὶ φρίκη), κάτι μεταξύ ἀρχαίας περικεφαλαίας, προσώπιδας Κού Κούξ Κλάν καὶ νεκροτομημένου ἀνθρώπινου θώρακα.

Φυσικά, δὲν περιμένει κανένας περισσότερα ἀπὸ μιὰ τέχνη πού ἔχει σκοπὸ τὴν διάλυση, ἀπὸ μιὰ ἐφημερίδα ὅμως πού πολεμᾷ τοὺς δυναμιστὲς καὶ ἀγωνί-

ζεται γιὰ τὴν ἀνασυγκρότηση τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, κάτι μὲ τὸ δίκιο του περιμένει ὁ τόσο ταλαιπωρημένος αὐτὸς τόπος. Ἄλλοιῶς ν' ἀναστήσομε τὸ Χίτλερ, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ξανακλείσει μερικὸς «μεγάλους» στὰ φρενοκομεῖα...

Μιὰ ἰδέα πούχε ριχτεῖ ἐδῶ καὶ καιρὸ ἀπ' τοὺς ποιητὲς τῆς ομάδας μας, βλέπομε μὲ μεγάλη χαρὰ μας πὼς παίρνει σάρκα καὶ ὀστά. Ὁ λόγος εἶναι σπόρος. Πρόκειται γιὰ τίς ἀπαγγελίες ποιημάτων πού θέσπισαν κιόλας δυὸ θεατράμας, σὲ εἰδικὰ «καλλιτεχνικὰ ἀπογεύματα». Ἐπειδὴ ἔχομε ἀπὸ χρόνια μελετήσει αὐτὸ τὸ ζήτημα, ἔτσι πού νὰ παγιώσομε κάπως ὅριμες καὶ ὠφελμιστικὲς γιὰ τὸν ποιητὴ ἀπόψεις, θὰ συμβουλεύαμε τοὺς θιασάρχες μας νὰ σχηματίζαν μιὰ ὀλιγάριθμη ἐπιτροπή, πού σοβαρὰ, μὲ ἀγάπη κι' ἀμεροληψία, νὰ μελετοῦσε τὸ σπουδαῖο πρόβλημα τῆς ἐκλαίκευσης τοῦ νεοελληνικοῦ ποιήματος καὶ τῆς ἀμεσης ἐπαφῆς τοῦ ποιητῆ μὲ τὸ πλατὺ κοινὸ, κατὰ ἕνα τρόπο, πού δὲ θὰ τσαλακῶνεται ἡ Ποίηση καὶ ἡ σοβαρότητά της.

Σὲ μιὰ τέτοια ἐπιτροπὴ δὲ θ' ἄπρεπε ν' ἄλειπαν οἱ γνήσιοι ἔραστες τῆς ποιήσεως, οἱ Ἀνθολόγοι μας καὶ τελευταῖοι νὰ ἦσαν οἱ ποιητὲς μὲ τίς ἀδυναμίες τους. Πρὶν ἀπὸ κάθε ἀπαγγελία, νὰ γινόταν, καὶ ἂν ἦταν δυνατὸ ἀπ' τὸν ἴδιο τὸν ποιητὴ, σύντομη εἰσαγωγικὴ ἀνάλυση, ἱστορικὴ προέλευση τοῦ τραγουδιοῦ, κλπ. ἔτσι πού νὰ σχηματίζοταν ἡ κατάλληλη γιὰ τὸ κάθε ποίημα ἀτιμόσφαιρα, δίχως τὴν ὁποία καὶ ἡ πιδ καλὴ ἀπαγγελία, ἔρχεται σὰν ἀπὸ ἄλλο κόσμος...

Κι' ἀκόμα, θὰ μπορούσε νὰ ἐπιβαρυνθεῖ καὶ τὸ εἰσιτήριο μὲ λίγες ψωροδραχμὲς, —γιατὶ οἱ ποιητὲς εἶναι ἀνθρώποι καὶ οἱ Ἕλληνες ποιητὲς κατὰ κανόνα φτωχοὶ— ἔτσι πού, νὰ μπορούσε ὁ ποιητὴς, μαζὶ μὲ τὴν ἠθικὴ ἱκανοποίηση, νὰ συγκόμιζε καὶ κάποια ὑλική, ἱκανὴ νὰ τοῦ λιγοστέψει τίς ἀπαγοητεύσεις καὶ νὰ τοῦ διαισθάνει τίς ἀμφιβολίες του, σὲ ὅτι ἀφορᾷ τὴν ἱερότητα τῆς ἀποστολῆς του καὶ τὴν οὐσιαστικώτερη κοινωνικὴ τῆς χρησιμότητά.

Τὸ πείραμα ἔχει δοκιμαστῆι στίς ἐπαρχίαις προπολεμικά μὲ ἐπιτυχία. Πιστεύομε πὼς καὶ τὸ κοινὸ τῆς πρωτεύουσας δὲ θὰ ὑστερήσει σὲ ἀνταπόκριση. Φτάνει νὰ μὴν εἰσχωρήσουν κι' αὐτοῦ, οἱ κλίμας, οἱ σνόμπ τῶν Γραμμάτων μας καὶ ὄλοι ἐκεῖνοι' οἱ λιπαροὶ τύποι ...

Υστερα ἀπ' τὸ λογιωτατισμὸν, μιὰ φανερὴ καὶ τίς περισσότερες φορὲς «ὑποφώσκουσα» ἀρρώστια, πού δηλητηριάζει ἀργὰ σίγουρα κι' ἐπικίνδυνα τὴν ἑλληνικὴ ζωὴ σ' ὅλες τῆς τίς ἐκφράσεις, εἶναι ὁ φραγκολεβαντισμὸς. Σπεύδομε νὰ πληροφορήσομε τοὺς ἀναγνώστες μας, ὅτι δὲν ἀνακαλύπτουμε τὴν ... Ἀμερικὴν, καὶ ὅτι ἄλλοι πρὶν ἀπὸ μᾶς τὸ εἶπαν πολλὲς φορὲς καὶ ὅτι κι' ἄλλοι ἀγωνίζονται σήμερον γιὰ νὰ βάλουν ἓνα κάποιο φρένο στὴν δολοένα ἐξάπλωσίν του, στὴν πνευματικὴ ἰδίως ἑλληνικὴ ζωὴ. Ἐπειδὴ τὸ ἀναγνωστικὸν μας κοινὸ ἀπαρτίζεται κυρίως ἀπὸ νέους, σαυτοὺς καὶ μόνον θὰ θέλαμε νὰ ὑποδείξομε τὰ χαρακτηριστικὰ του γιὰ νὰ προφυλαχθοῦν. Ὁ φραγκολεβαντισμὸς, πού μᾶς πρωτοπαρουσιάζεται μ' ἓνα εἶδος ὑπεροχῆς, μὲ ὄπλα του τὰ ψιμύθια τῆς χειρότερης πάσας τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολιτισμοῦ, εἰσχωρεῖ στὴν ἀπλοϊκὴ συνείδηση, γιὰ νὰ χαλαρώσει τοὺς δεσμοὺς τοῦ ἀγνοῦ μὲ ὅ,τι ὑπάρχει ζωντανὸ καὶ ἱστορικὰ ἀληθινὸ, πᾶνω στὸν πικρὸν αὐτὸ καὶ πολυαγάπητο τόπο. Σύγχρονα τοῦ προβάλλει τὸ θῆλυτρο ἐνὸς διεθνισμοῦ, ψεύτικον ἐντελῶς καὶ ἀόριστον, γιὰ τὸ φραγκολεβαντισμὸς, πρέπει νὰ ξέρουν οἱ νέοι, εἶναι ἀντιδραστικὴ κατάσταση, κι' ὁ διεθνισμὸς του εἶναι τὸ ἀναγκαστικὸν του καταφύγιον, γιὰ τὸ αὐτὸς ποτέ του δὲν εἶχε μιὰ πατρίδα.

Αὐτὸ τὸ ἀσκέρι, οἱ φραγκολεβαντινοὶ, ληλατοῦν τὸν ἠθικὸν πλοῦτον στίς χώρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τῆς Νοτιοανατολικῆς Εὐρώπης ἐδῶ καὶ διακόσια χρόνια, σταλμένοι ἀρχικὰ ἐπίτηδες, γιὰ νὰ δημιουργήσουν μιὰ σύγχυση μέσα στοὺς λαοὺς καὶ τίς παραδόσεις τους, ν' ἀμυδρώσουν τὸ ἐντονον χρῶμα τῆς φυλετικῆς τους προσωπικότητος καὶ ν' ἀφομώσουν κατὰ τὸ δυνατόν στὴν ἀχρωμὴ καὶ νόθη τους συνεί-

δηση, παρθένους λαοὺς, μὲ τὸ πρόσχημα τοῦ ἐκπολιτισμοῦ. Ὁ φραγκολεβαντισμὸς ξεφεύγοντας σιγὰ σιγὰ, ὡς ἦταν μοιραῖον, ἀπ' τὸν κεντρικὸν τοῦ ἠνίοχου, ἔγινε περισσότερον ἐπικίνδυνον, γιὰ τὴν αὐτονομίαν πού διαμόρφωσε καὶ τὴν χαρακτηριστικὴν του ὑπόστασιν, ἔγινε πᾶν μιὰ πραγματικότητᾴ στὰ ξένα ἐδάφη καὶ εἰσχώρησε βαθιὰ μέσα στὴν ἐθνικὴ ζωὴ τῶν διαφόρων λαῶν, ἀνακατεῦθηκε, παλιτογραφῆθηκε, καὶ δὲν τολμᾷ πᾶν κανεὶς νὰ τοῦ πεί: εἶσαι ξένος.

Αὐτὸ τὸν πολιτογραφημένον ξένον, πού διαπεραιώθηκε καὶ στὴν Ἑλλάδα ἀπ' τίς ἀνατολικὰς τῆς θαλάσσης, ὅχι μόνον δὲν καταφέραμε νὰφομοιώσομε, ἀλλὰ (καὶ σ' αὐτὸ φταίνει τὰ εὐάλωτα ἀστικά κέντρα μας) τοῦ ἀναγνωρίσαμε καὶ τὴν ἰκανότητᾴ νὰ «ἐξευρωπαΐσει» καὶ τὴ δικήν μας ζωὴ. Ἔτσι σιγὰ σιγὰ φτάσαμε στὸ σημεῖον νὰ δυσπιστήσομε στὸ Θεὸ τῶν πατέρων μας, νὰ περιφρονήσομε τὴ μητρικὴν μας γλῶσσαν καὶ νὰ περιγελάσομε τὰ ἔθιμα τοῦ λαοῦ μας.

Τὸ αἷμα τοῦ φραγκολεβαντισμοῦ εἶναι πού ρέει στίς σελίδες πολλῶν σημερινῶν λογοτεχνῶν, γιὰ νὰ περιοριστοῦμε εἰδικὰ στὸ χῶρον μας. Ἀπ' αὐτοὺς οἱ περισσότεροὶ εἶναι «φράγκοι» δίχως νὰ τὸ ξέρουν. Αὐτοὶ καλλιεργοῦν τὴν ἀνεδαφικότητα στὴν τέχνην μας, αὐτοὶ ἐκμαλίζουν τοὺς ἀπειρους μὲ χρωματιστὲς φουσκες καὶ φραστικὰ βεγγαλικά, αὐτοὶ εἰσάγουν ξένες συνήθειες, αὐτοὶ διδάσκουν τὸ χειρότερον διεθνισμὸν, αὐτοὶ συγκινοῦνται μὲ γεγονότα ξένα, ὅταν δὲν χύνουν ἓνα δάκρυ γιὰ τὴ μοῖραν αὐτῆς τῆς γῆς, πού ἐν τούτοις τοὺς καλοτρέφει, αὐτοὶ ἐν ὀνόματι τοῦ «εὐρωπαϊκοῦ» πνεύματος ρίχνουν στὴ φωτιὰ τῆς εὐρωπομανίας τους τὴ σφραγίδα τῆς ρωμιοσύνης, σάμπως τοῦτο τὸ χῶμα, νὰ μὴν ἦτανε περισσότερον κι' ἀπὸ Εὐρώπη: Ἑλλάδα.

Ἀπ' αὐτοὺς τοὺς φραγκολεβαντινοὺς «λογίους», πού ἔχουν τραπῶσει ὅλες τίς ἐπικαίρας θέσεις, εἶδαμε τελευταῖα νὰ γραμματολογεῖται σὰν ἀσήμαντος λογοτέχνης ὁ Παπαδιαμάντης καὶ ν' ἀνυμνοῦνται παράπλευρα ἀσήμαντοι τῆς φάρας τους.

Αὐτὰ συμβαίνουν ὅπου ἐλευθερία σημαίνει ἀμπέλι ξέφραγον καὶ διαστρεβλωτὲς

ἀσχοῦν ἀνεμπόδιστα τὸ ἐπάγγελμα τοῦ ὀρθοπαίδιστή ...

Ἐν εἶναι μόνον πού κανένας λογοτεχνικὸς ὀργανισμὸς, ἢ ὄργανον, ἢ μεμονωμένος λογοτέχνης δὲν κινεῖ καὶ δὲν προωθεῖ γιὰ ν' ἀναπτύξει ἓνα σοβαρὸ πνευματικὸν τρέχον ζήτημα, ἀπὸ τὰ τόσα πού ἀφοροῦν τὴ ζωὴ τῶν Γραμμάτων μας, μὰ καὶ ὅταν συμβεῖ κάποτε νὰ κινήθῃ κανένα, ἀπὸ κάποιον «ἀπὸ μηχανῆς θεόν», καὶ πέρνει μορφὴ γενικώτερον καὶ ἄμεσον ἐνδιαφέροντος, ἀκόμα καὶ τότε ὁ πάγος τῆς σιωπῆς, πού ἰσοδυναμεῖ μὲ τὴ συνωμοσίαν, δὲν σπάζει.

Πότε εἶδαμε νὰ πέρνουν θέση τὰ πνευματικὰ σωματεῖα, τὰ περιοδικά, οἱ κορυφαῖοι μας λόγοι σ' ἓνα ζήτημα πού ἐγέρθηκε καὶ κοχλάζει μὲς στίς καρδιὰς μας; Πότε τοὺς εἶδαμε σὲ μιὰ μονομαχίαν ἰδεῶν μάρτυρες; Σὲ μιὰ ἀδικὴ μεταχείριση, καὶ τὸ χειρότερον, σὲ μιὰ κακὴ μεταχείριση τῆς λογοτεχνίας μας, πότε ἀκούστηκε νὰ διαμαρτυρηθοῦν; Τὸ πολὺ πολὺ, νὰ τὰ ποῦν παρασκηνακὰ καὶ νὰ μοιράσουν τὸ δίκηον μεταξὺ ἐνὸς καφῆ καὶ μιᾶς τυρόπητας. Μὰ σὰν πρόκειται ἢ γνῶμη τους, νὰ ντυθῆ τὸ τυπογραφικὸν μελάνιν, νὰ βγεῖ νὰ φωνάξῃ δίχως ἐπιφύλαξιν μιὰν ἀλήθειαν, μιὰ πίστην, μιὰ πεποίθησιν, ἢ νὰ καταδικάσῃ μιὰν ἀντινομίαν κι' ἓναν τσαρλατανισμὸν ἀπ' αὐτοὺς πού περισφίγγουν τὴν πνευματικὴν μας ζωὴν, τότε προσπαθοῦν νὰναβάλουν τὰ σπουδαῖα γιὰ αὔριον, νὰ καιροσκοπήσουν, ζητῶντας νὰ ξεφλήσουν τὸ μεγάλο τους χρέος πρὸς τὴν πνευματικὴν συνείδησιν τοῦ τόπου, μὲ πράξεις καὶ πρωτοβουλίας, πού ἂν καὶ συχνὰ ἐντὸς τόπου, εἶναι ὅμως πάντοτε ἐκτὸς χρόνου. Ἔτσι θ' αὐξάνουν καὶ θὰ πληθύνονται οἱ κατεργαροὶ στὰ Γράμματά μας, καὶ μὲ τὴν ἀνοχὴν μας θὰ γίνονται ὄλο καὶ πῖο θρασύτεροι. Ὅμως, ἂς μὴ γελιοῦνται οἱ τελευταῖοι. Ὁ χρόνος καὶ μάλιστα ὁ ἐγγύς, εἶναι μαραγκὸς πολλὴ σβέλτος. Καὶ ἀπὸ τῶρα κιάλας ἐτοιμάζει γιὰ ὄλους αὐτοὺς, κι' ἀπὸ ἓναν πάγκον ...

Ἄθλος μπορεῖ νὰ ὀνομαστῆι ἢ Ἀνθολογία τῆς ἑλληνοαμερικανίδας κ. Ρέας Ντάλβεν, πού κυκλοφορεῖ στὴν Ἀ-

μερικὴν τὴν 1ην Δεκεμβρίου σὲ μιὰ ἐκδοσὴ εἴκοσι τυπογραφικῶν μὲ τὴν περιόληψιν πενήντα πέντε ἑλλήνων ποιητῶν. Ἡ ἑλληνοαμερικανίδα αὐτὴ φιλόλογος πού ἔμαθε ἀκουστικὰ τὰ ἑλληνικά ἀπ' τὴν ἡπειρωτίσσαν μάνα τῆς, κι' ἀκούσε ἀπ' τὸ στόμα τῆς τὸ πρῶτον ἑλληνικὸν νανούρισμα, τὸ πρῶτον δημοτικὸν τραγοῦδι, λογάριάζε ἀπὸ μαθήτρια ἀκόμα τοῦ Γυμνασίου, νὰ καταπιαστῆι κάποτε μὲνα τέτοιο μεταφραστικὸν ἔργον. Οἱ συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ μας πού εἶναι ἀπὸ τρία χρόνια σὲ στενὴν ἐπαφὴν μὲ τὴν ἀκούραστην μεταφράστριαν, μποροῦν νὰ ξέρουν σὲ τί κόπους καὶ σὲ τί θυσίας ὑποβλήθηκε ἢ λαμπρὴ αὐτὴ κοπέλα γιὰ νὰ δεῖ τῶνειρό τῆς πραγματοποιημένον. Συγγραφέας κι' ἡ ἴδια, (εἶναι γνωστὸ πὼς τὸ θεατρικὸν τῆς ἔργον «Μιὰ ἐποχὴ στὴν κόλασιν», (βιογραφία τοῦ Ἀρθούρου Ρεμπώ, ἔκανε μεγάλη ἐντύπωσιν προπερὶ στὸν Ἀραγκόν, στὸν ὁποῖον τὸ διάβασε ἢ ἴδια στὸ Παρίσι), μὲ πάθος ἀκοίμητο γιὰ τὴν ποίησιν καὶ ἀληθινὸν ἔρωτα γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἢ κυρία Ντάλβεν ἔχτισε ἓνα μνημεῖον γιὰ τὴ Νεοελληνικὴν Ποίησιν, πέτρα μὲ πέτρα. Στὸ ἔργον προτάσσεται εἰσαγωγὴ τῆς ἴδιας καθὼς καὶ πρόλογος ἀπὸ δυὸ διακεκριμένους ἀμερικανοὺς ποιητῆς καὶ κριτικούς, τὸν Ρόζε Μπένετ καὶ τὸν Μάρκ Βαν Ντόρρεν, πού πρῶτον ἐξέφρασαν τὴν ἐκπληξὴν τους καὶ τὸ θαυμασμὸν τους γιὰ τὴν νεοελληνικὴν ποίησιν, διαβάζοντας τίς μεταφράσεις τῆς Ντάλβεν. Ἡ διάδοσιν τῶν ποιητῶν μας προμηνύεται πλατεῖαν στὴν Ἀμερικὴν, ὅπου ἄρχισε κιάλας νὰ διαφημίζεται ἢ τόσο σπουδαῖα αὐτὴ ἐκδοσὴ, καὶ ἀπ' ὅσα λέγονται, γρήγορα πολὺ θὰ ἐξαντληθῆ. Καὶ τώρα ρωτοῦμε τὰ ἀρμόδια ὑπουργεῖα, τίς ἀκαδημίας, τὰ σωματεῖα, τὸ λογοτεχνικὸν τύπον, ἂν παραστήθη κοντὰ στὴν μεταφράστριαν ἐνὸς τόσο σημαντικοῦ ἐθνικοῦ πνευματικοῦ ἔργου, καὶ μὲ τί τρόπο ἐνεθάρρυνε καὶ βράβευσε μιὰ τέτοια ἀποτελεσματικὴν γιὰ τὴν Ἑλλάδα προσπάθειαν.

Ἡ τελευταῖα ἀπόπειρα τῶν σουρεαλιστῶν νὰ χρησιμοποιήσουν ἓνα σχολαστικὸν καὶ ἰσχνὸν διανοούμενον στὴν

Ἰταλία, με τὴ διπλὴ ἐλπίδα, πρῶτα νὰ γνωρίσουν μεταμφιεσμένο τὸ ἔργο τους καὶ στὴ χώρα ἐκείνη, κι ὕστερα νὰ χτυπήσουν τὴν ομάδα τῶν συναισθηματιστῶν, πού μαζί με μερικούς ἄλλους νεώτερους ἀποτελοῦν τὴν καλλίτερη λυρική ποιότητα τοῦ τόπου, μᾶς ἔδωσε τὴν εὐκαιρία νὰ δοῦμε πολλά. Ἐκτός ἀπὸ τὴν καινούργια διαπίστωση τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τῶν σουρεαλιστῶν, πού αὐτὴ τὴ φορὰ δὲν τόλμησαν ν' ἀνοίξουν τὸ στόμα τους στὶς καφετερές καὶ συγκεκριμένες καταγγελίες τοῦ Νίκου Παπᾶ, ἐκτός ἀπὸ τὴ χαμηλὴ εὐκαμψία τοῦ πρόθυμου κ. Ποντάνι, ζήσαμε με συγκίνηση, ἀληθινὰ αὐθόγητες ἐκδηλώσεις ἀνθρώπων τοῦ πνεύματος πού ἀγανακτισμένοι ἀπ' τὴν μιὰ μεριά κι ἐνθουσιασμένοι ἀπ' τὴν ἄλλη γιὰ τὴ σθεναρὴ καὶ ἀκλόνητη στάση τοῦ περιοδικοῦ καὶ τῶν συνεργατῶν μας, ἐκφράζονται με ἀλληλεγγύη καὶ ἀπόλυτη ἱκανοποίηση.

Ἐχομε πραγματικὲς στὰ χέρια μας καὶ ὄχι φανταστικὲς σὰν τοῦ κ. Ποντάνι ἐπιστολὲς ἀγανακτικῆς ἐναντίον τοῦ ὄργανέττου τῶν ἐλλήνων σουρεαλιστῶν κ. Π. ἀπὸ νέους καὶ παλαιότερους, στὶς δ-ποῖες στιγματίζεται ἡ τακτικὴ τῆς «κλί-κας», ἡ ἀποστολὴ ἐνὸς αὐτοχειροτόνητου ἐλληνοιστῆ, ἐνὼ ἐξαίρεται ἡ ἀναμφισβήτη-τη ἠθικὴ καὶ ποιητικὴ ἀξία τοῦ Νίκου Παπᾶ καὶ τῆς Ρίτας Μπούμη.

Ἀπὸ τὴν ἴδια αὐτὴ ἀφορμὴ, εὐτυχι-σμένο ἀπόκτημα γιὰ τὸ νεώτερο στοχασμό μας, βγῆκε μιὰ νέα μελέτη τοῦ ποιητῆ καὶ μελετητῆ τῶν σύγχρονων ποιητικῶν ρευμάτων κ. Δημάκη, με τὸν τίτλο «Ἐισα-γωγὴ στὴ νέα ἐλληνικὴ ποίηση», πού μεταφρασμένη θὰ λάβει εὐρύτατη δημο-σίευση στὸ ἐξωτερικό. Ἡ μελέτη αὐτὴ τοῦ κ. Δημάκη γραμμένη στὸ γνωστὸ ψυχραίμο κι ἀντικειμενικὸ τόνο τοῦ συγ-γραφέα της, ἔχει μεγαλύτερη ἀκόμα ἀξία, γιατί γράφτηκε ἀπὸ μελετητὴ πού δὲν ὑ-πῆρξε οὔτε ἐχθρὸς τῶν ἐομητικῶν οὔτε ἰδιαιτέρως φίλος τῶν δικῶν μας τάσεων, ἀλλὰ δίκαιος καὶ τίμιος ἐρευνητής. Φυ-σικά, ὕστερα ἀπ' τὴ δημοσίευσή της στὸ ἐξωτερικό, οἱ «Νέοι Ρυθμοί» θὰ δημοσι-εύσουν ὁλόκληρη τὴν ἀξιόλογη αὐτὴ με-λέτη τοῦ κ. Δημάκη.

ΕΝΑ ΓΡΑΜΜΑ

Δημοσιεύουμε τὸ γράμμα τοῦ διακεκριμέ-νου μελετητῆ τῆς λογοτεχνίας μας κ. Στομέο, ἀπευθυνόμενον στὸν ποιητὴ Νίκο Παπᾶ, ὅπως αὐθόρητα, ἐξ ἀφορμῆς τῶν γραπτῶν τοῦ κ. Ποντάνι καὶ τῶν φληναφημάτων του.

Ὁ κ. Στομέο γνωστότατος γιὰ τὶς ἐργα-σίες του στὴ νέα μας λογοτεχνία, εἶναι ὁ μόνος χωρὶς καμμιὰ ὑπερβολή, πού ἔξ-ροντας νέα ἐλληνικά, τὴν κατανοεῖ με ἀκριβῆ ἀναπόκριση. Σύντομα δὲ θὰ δη-μοσιεύει τὸ περιοδικό μας συνεργασία τοῦ ἐκλεκτοῦ κριτικοῦ ἐλληνοιστῆ καὶ θ' ἀσχοληθεῖ με τὸ ἔργο του.

Φίλιππε φίλε,

Μονάχα αὐτὲς τὶς μέρες μπόρεσα νὰ ἰδῶ ἀπ' εὐθείας στὴν «Ἰντέα» τὴν ἀγενέστατη συμπερι-φορὰ τοῦ κ. Ποντάνι ἀπέναντι σὲ σὰς καὶ στὴ Ρίτα Μπούμη, μὰ σύγχρονα με ζωηρότατη εὐχα-ρίστηση διάβασα ἐπίσης τὴ δραστηρία κι ἐτοιμὴ ἀπάντησή σας στὸ «Ἔθνος» καὶ στοὺς «Νέους Ρυθμούς».

Ἀπ' ὅσα δημοσία με αὐθάδεια ἐσθαιώνει, γιὰ τὰ κείμενα πού κρίνει δίχως νὰ τὰ γνωρίζει ἀπ' εὐθείας στὴ γλώσσα τους, πρέπει νὰ συμ-περάνει κανεὶς, ὅτι ὁ κ. Ποντάνι, ἐλέπει τὴ Νεοελληνικὴ Ποίηση μονάχα με τὰ καπιτωμένα ματογυᾶλια τοῦ Σεφέρη κι' ἀκόμα κάποιου ἄλ-λου ἐλλήνα λογίου. Μὰ οἱ κριτικὲς του, ἂν καὶ πλαστές, ζεσταίνουν ὅσο πρέπει τὰ πνεύματα γιὰ τὸν ἀγῶνα κι' ἐτοιμάζουν τὶς ψυχὲς γιὰ νὰ χαροῦν τὶς λαμπρότερες νίκες. Κι' ἐγὼ τὶς πε-ριμένω αὐτὲς τὶς νίκες ἀπὸ ἕνα ζευγάρι ποιη-τῶν, στὸ σπῆτι τῶν ὁποίων, τόσο ἐξοχα φιλοξε-νεῖται ἡ Τέχνη καὶ ἡ Ποίηση.

Αὐτὲς ἀκριβῶς τίς μέρες ἔστειλα στὴν «Ἰντέα» καὶ στὶς «Πάτζινε Νουόβε» μιὰ σύντομη ἀπάντηση στὰ ψεῦδη τοῦ κ. Ποντάνι, καὶ εἰ-δικὰ σὲ ὅ,τι ἀφορᾶ ἐμὲ προσωπικά, ἐπιβεβαιώ-νοντας ἐκ νέου τὸν εἰλικρινῆ καὶ ἀνεπηρέαστο θαυμασμό μου γιὰ τὴν Ποίησή σας, καὶ περιμέ-νῃ ἰδῶ πῶς θ' ἀντιδράσει ὁ κ. Ποντάνι.

Τελείωσα τὴ μελέτη τῆς «Καινούργιας Χλόης» με ζωηρότατο ἐνδιαφέρον καὶ ἐπιφυ-λάσσομαι νὰ μιλήσω στὸν ἰταλικὸ τύπο γι' αὐτὸ τὸ βιβλίο.

Λαβαίνω τακτικὰ τοὺς «Νέους Ρυθμούς» καὶ παρακολουθῶ τὴ δραστηριότητά σας καθὼς ἐκείνη τοῦ Συναισθηματισμοῦ καὶ τῆς ομάδας σας. Γιὰ ὅλα αὐτὰ προετοιμάζω γιὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους μιὰ ἐκτενῆ παρουσίαση, πού θὰ δη-μοσιευθεῖ σ' ἕνα ἀπὸ τὰ πιὸ ἐγκυρα ἰταλικά περιοδικά.

Θὰ μοῦ κάνει πάντα εὐχαρίστηση νὰ με κρατᾶτε ἐνήμερο τῶν νεοελληνικῶν λογοτεχνι-κῶν ἐκδόσεων, πού μποροῦν νὰ μ' ἐνδιαφέρουν.

Ἀφοσιωμένος σας
PAOLO STOMEO

Λέτσε, 6 Νοεμβρίου 1949

ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΒΡΑΒΕΙΟ ΠΟΙΗΣΕΩΣ ΣΥΡΑΚΟΥΣΩΝ

Ἡ Ἐπιτροπὴ τοῦ Βραβείου Συρακουσῶν, πού ἱδρύσε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1949 ὁ Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ τῆς ἱστορικῆς αὐτῆς πόλεως, κάτω ἀπὸ τὴν αἰγίδα τοῦ «Διεθνοῦς Συνδέσμου Ποιή-σεως» πού ἐδρεύει στὴ Ρώμη, ἀνακοίνωσε τὰ ἀποτελέσματα τοῦ πρώτου τῆς Διαγωνισμοῦ, σὲ μιὰ γιορτὴ πού διοργανώθηκε ἀπὸ τὸ Δῆμο Συρα-κουσῶν στὶς αἴθουσες τῆς Βίλλα Πολίτι, παρου-σία τοῦ ἰταλοῦ ὀπουργοῦ τῆς Παιδείας καὶ πο-λυαριθμῶν ἀντιπροσώπων τοῦ πνευματικοῦ καὶ δημοσιογραφικοῦ ἰταλικῶ καὶ ξένου κόσμου.

Τὴν κριτικὴ ἐπιτροπὴ ἀπάρτιζαν οἱ διακεκρι-μένοι ἰταλοὶ ποιητὲς Γκιουζέππε Λιππαρίνι, Φεν-τερικό Ντέ Μαρία, Λορέντζο Γκιουσσό, Ἐνρικό Νταμιάνι καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ Πρόεδρος τοῦ «Διεθνοῦς Συνδέσμου Ποιήσεως» κυρία Ἐντθίτζε Πέσσε Γκορίνι.

Τὸ βραβεῖο τῶν πεντακοσίων χιλιάδων λιρετ' τῶν δόθηκε στὸ γνωστὸ βέλογο ποιητὴ Ζεὸ Λίμ-πρεχτ γιὰ τὴν ἀνέκδοτη ποιητικὴ συλλογὴ του «Ἡ γῆ κι' ὁ κόσμος» καὶ στὸν ἰταλὸ Τίτο Μαρ-ρόνε, γιὰ τὴ συλλογὴ του «Ἐξορία».

Ὁ πρῶτος ἔχει στὸ ἐνεργητικὸ του ἀξιόλο-γα ποιητικὰ ἔργα, ὡς «Τὸ τραγοῦδι τῆς παρθε-νικότητος», τὸ «Κατεστραμένος Πύργος» καὶ τὸ «Πρὸς συνάντησιν τοῦ Θεοῦ» κι' ἔχει μεταφρα-στεῖ σὲ ξένες γλώσσες, ὁ δεῦτερος εἶναι ὁ πρῶτος ἰταλὸς μεταφραστὴς ἀρχαίων ἐλληνικῶν τραγω-διῶν, ἡ «Ὁρέστεια» δὲ τοῦ Αἰσχύλου, πού πα-ρουσίασε στὰ 1906, θεωρεῖται ἀριστουργηματικὴ. Ἡ βραβευμένη συλλογὴ του, λέγεται, ὅτι πρόκει-ται νὰ εἶναι μιὰ ἐκπληρῆ πραγματικὴ γιὰ τὴν ἰταλικὴ ποίηση.

Στὸ διεθνὴ αὐτὸ διαγωνισμό, ὅπου εἶχαν λάβει μέρος πᾶνω ἀπὸ 580 ἰταλοὶ, γάλλοι, βέλ-γοι, ἰσπανοὶ, πορτογάλλοι, ἀγγλοὶ καὶ ἰδίως νοτιοαμερικανοὶ ποιητὲς, διαγωνίσθηκαν καὶ τρεῖς Ἕλληνες.

Ἐκτός ἀπὸ τοὺς δύο βραβευθέντες, ἐτιμήθη-καν με τὴ «θάφην» καὶ εἰκοσιοκτὼ ποιητὲς δια-κριθέντες, μέσα στοὺς ὁποίους πρώτη κατὰ σειράν ἐπιτυχίας ἔρχεται ἡ ἐλληνίδα ποιήτρια Ρίτα Μπούμη Παπᾶ, με τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ της «Ἐπιστροφὴ στὴν Ὁρτυγία», τῆς ὁποίας μεγάλο μέρος, ἀποτελεῖται ἀπὸ ποιήματα ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὴ μακρόχρονη διαμονὴ τῆς ποιήτριας στὴ Σικελία.

Ἡ εἰσήγησις τῆς Ἐπιτροπῆς ἐξαιρεῖ τὶς λυ-ρικές ἀρετὲς τῆς Μπούμη, τὴ δύναμη τῆς φαν-τασίας της καὶ τὸ πάθος της γιὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ μοίρα του, μάλιστα δὲ ὁ γνωστὸς φιλέλληνας καὶ ἱδρυτὴς μαζί με τὸν Ρομανιόλι, τοῦ Ἰνστι-τούτου Ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ Δράματος τῶν Συ-ρακουσῶν, κἀμης Γκαργκάλο, ἐξήγησε ἰδιαιτέρως πληροφωρίως γιὰ τὴν ποιήτρια, δεῖχνοντας ζωηρὸ ἐνδιαφέρον γι' αὐτὴν καὶ τὴ νεοελληνικὴ ποίηση.

Μαζί με τὴ Μπούμη ἐτιμήθηκαν οἱ ἰταλοί, βέλγοι, γάλλοι καὶ ἰσπανόφωνοι ποιητὲς, Νικολὸ Σιτζιλλίνι, ἐκλεκτὸς συνεργάτης τῶν «Νέων

Ρυθμῶν», Ἐνρικό Κάρνιττα, Λουτζι Φιορεντίνο, Λιλιάνα Σκαλέρο, Ραούλ Βιλεντιέ, Πιερ Γκαλε-σλό, Ζὰκ Σοένες, Ἀντριάνο Γκράντε Κάρλο ντὲ Φράνκλις κλπ.

Στὴν ἑορτὴ τῆς ἀπονομῆς τοῦ βραβείου, μί-λησε ὁ παρευρισκόμενος ρώσος ποιητὴς καὶ δη-μοσιογράφος Ἰβάνωφ, πλέκοντας τὸ ἐγκώμιό τῆς ποιήσεως καὶ τὸ σημαντικό ρόλο της στὴν ἐξη-μέρωση τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴ συναδέλφωση τῶν λαῶν.

Ὁ «Διεθνὴς Σύνδεσμος Ποιήσεως» ἀναγγέλ-λοντας στὴν κυρία Μπούμη τὴν ἐπιτυχία της αὐτὴ σ' ἕνα διεθνὴ στίβο, τονίζει ὅτι ἡ ποιητι-κὴ τῆς φήμη καθιερῶνεται τῶρα καὶ στὴν Εὐ-πη.

Οἱ συλλογὲς πού βραβεύθηκαν μαζί με ποιή-ματα τῶν διακριθέντων, θὰ συμπεριληφθοῦν σὲ πανηγυρικὴ ἐκδοσὴ πού ἐτοιμάζει ὁ Ὄργανισμὸς Τουρισμοῦ Συρακουσῶν, καὶ πού θὰ κυκλοφορή-σει σὲ γιορτὴ πού διοργανώνεται στὴ Ρώμη πρὸς τιμὴν τῶν βραβευθέντων καὶ διακριθέντων ποιητῶν.

Οἱ «Νέοι Ρυθμοί» συγχάριρον ἐγκάρδια τὴν πολυτιμὴν συνεργασίάν τους γιὰ τὴν ὥραία τῆς νίκη.

ΤΟ ΕΒΡΑΪΚΟ ΘΕΑΤΡΟ

Ἰδρύθηκε στὸ Μιλάνο νέα σκηνὴ με τὸνομα «Ἑβραϊκὸ Θέατρο» πού προτίθεται νὰ παρουσιά-σῃ στὸ ρεπερτόριό του ἔργα ἐβραϊκὰ σὲ ἰταλικὴ καὶ ἐβραϊκὴ γλώσσα. Εἶναι γνωστὸ πρὶν δεκα πέντε χρόνια, τὶ ἐντύπωση ἔκαναν στὴν Ἑθρώπη ἔργα σὰν τὸ «Ντυμπούκ», «Γκολέμ», «Ἰερειάς» κλπ πού παρουσίασαν ἐβραϊκοὶ θίασοι με ἀπα-ράμιλλη ἐκφραστικὴ δύναμη καὶ στάθηκαν μιὰ ἀληθινὴ ἀποκάλυψη γιὰ τὸ κοινὸ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

Τὸ ἐβραϊκὸ θέατρο, γεννήθηκε ἀπὸ μιὰ ἰδιαί-τερη καλλιτεχνικὴ παράδοση, πού ὀρίμασε σιγὰ σιγὰ στὰ σπλάχνα τῶν πυκνοκατοικημένων ἐβραϊ-κῶν κοινοτήτων τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης, καὶ πέρασε τελειωτικὰ στὴν ἱστορία τοῦ θεάτρου, με τὶς περίφημες παραστάσεις τοῦ «Ἑβραϊκοῦ Θεάτρου τῆς Μόσχας», πούδαν τὸ φῶς τῆς σκη-νῆς τὸ 1918, ἀπ' τὸ διάσημο σκηνοθέτη Βαχτάν-γκωφ, μαθητὴ τοῦ Στανισλάβσκυ. Τὸ σύνολο τοῦ θεάτρου αὐτοῦ, ἀπαρτίζοντας μόνιμο θίασο με τὸνομα «Χαμπιμάχ», μετάναστευσε στὴν Πα-λαιστίνη, ὅπου μέχρι σήμερα παραμένει. Ἀπὸ τὸν πρῶτο αὐτὸ πύρην γεννήθηκαν πολυάριθμα ἐβραϊκὰ θεάτρα στὶς κυριώτερες πόλεις τῆς Ρωσίας, τῆς Πολωνίας, τῆς Τσεχοσλοβακίας, τῆς Ρουμανίας, τῆς Οὐγγαρίας. Ὁ τελευταῖος πόλε-μος καὶ ὁ φυλετικὸς διωγμὸς κατέστρεψαν στὴν οὐσία ὅλη αὐτὴ τὴ μεγαλειώδη καλλιτεχνικὴ προσπάθεια.

Σήμερα πλᾶί στὰ παλαιστινιακὰ θεάτρα, ὑπάρ-χουν τὰ «ἰουδαϊκὰ» θεάτρα τῆς Νέας Ἰόρκης καὶ τοῦ Λονδίνου, πού κρατοῦν ἀδυστη τὴ δρα-

ματική εβραϊκή παράδοση. Το Έβραϊκό θέατρο του Μιλάνου συνδέει την Ιταλία με μία μεγάλη θεατρική παράδοση. Η χρησιμοποίηση προσωπίδων, μίμων, και ή αποδιδόμενη υψιστη σημασία στο χορογραφικό στοιχείο, στο χορό και στο τραγούδι, ή μουσική υπόκρουση στηριγμένη και θεμελιωμένη από τους αρχαιότετους λειτουργικούς ρυθμούς, αποτελούν το χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτών των παραστάσεων. Το ρεπερτόριο περιλαμβάνει μύθους από τη Βίβλο και το Ταλμούθ καθώς και δράματα απ' τον εβραϊκό μεσαίωνα.

Η «Λέα Λέμποβιτς» είναι το πρώτο έργο που παρουσίασε το Έβραϊκό θέατρο στην Ιταλία, που και αυτό ανήκει στο μυθικό κύκλο του «Ντυμπούκ», που παρουσίασε απ' την περιφέρηση «Ελεύθερη Σκηνή» ο Σπύρος Μελάς και στην Ελλάδα.

Ο χώρος που ξετυλίγεται το δράμα, είναι μία εβραϊκή συνοικία στην Ανατολική Ευρώπη: Παίρνουν μέρος υπερφυσικά όντα, ανθρωπιστικοί και ρωμαντικοί ήρωες, εικονίζονται εξωτικά έθιμα, δοξασίες, ένθουσιασμοί και θρήνοι από πλήθος ήθροποιών με μάσκες, που όλα αυτά μαζί έντεινουν την συγκίνηση του θεατή και υψώνουν το βαθμό της σκηνικής δράσης. Ο εβραϊκός αυτός θίασος διευθύνεται από τον παλαιό συγγραφέα και σκηνοθέτη Αλέξανδρο Φέρσεν. Τις μάσκες και τα κοστούμια δημιούργησε ο Έβμανουέλε Λουτζάτι. Το μουσικό μέρος εκτελέστηκε απ' τα εβραϊκά κόρα της Συναγωγής του Μιλάνου, με τη διεύθυνση του μαέστρου Βενετζιάνι.

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ι Κ Η

Από τις εκδόσεις Γ. Μπουζιάνης:
Αΐθουσα Παργασσού.

Όταν για πρώτη φορά έρχεσαι σε έπαφή με τους πίνακες του κ. Μπουζιάνη βρίσκεις σε πολύ δύσκολη θέση. Όσο προετοιμασμένος κι' αν είσαι, όσο πληροφορημένος, όσο όπλισμένος, όσο διατεθειμένος, είναι αδύνατον να μην τα χάσεις. Στην αρχή αισθάνεσαι ένα είδος ίλιγγου και άδιαθεσίας όταν βλέπεις όλες αυτές τις άμορφες «ζωγραφικές» μάζες που είναι ανηττημένες στους τοίχους, να περιστρέφονται γύρω από τον άξονα μιας έμμονης ιδέας: να βρούν έναν λόγον υπέρβου μεσα στον κόσμο της έκφρασης. Σε λίγο συνέρχεσαι ή δεν συνέρχεσαι καθόλου και σπεύδεις να έγκαταλείψεις όσο μπορείς πιδ γρήγορα την αΐθουσα. Συμβαίνει όμως να μείνεις. Τέλος εάν συνέλθεις, πράγμα σπάνιο, κάθεται και σκέφτεσαι όχι μονάχα πάνω στη ζωγραφική του κ. Μπουζιάνη, αλλά στη ζωγραφική γενικά και στην περιπέτειά της, στο δράμα της, ανάμεσα

στούς τελευταίους καιρούς.

Και πριν απόλα νιώθεις πώς ή «πρωτοπορειακή» αυτή τεχνολογία, όπως θέλουν να την ονομάζουν, που ίσως κάποτε, όταν πρωτοπαρουσιάστηκε, ξάφνιαζε γιατί σοκάριζε με την τόλμη της, με την τρέλλα της, σήμερα δεν προκαλεί πια καμιά έντύπωση, είναι ξεπερασμένη—και φυσικά όχι με την τριμμένη σημασία του όρου—“Ό,τι και να μάς πουν οι ειδήμονες της τεχνολογικής, όπως και να θελήσουν να την πορουσιάσουν, με όσα έρμηνευτικά όνόματα και αν την έξηγήσουν, δε θα μάς πείσουν πώς αυτό που είδαμε είναι ζωγραφική. Φυσικά και οι ίδιοι δεν τολμούν να την ονομάσουν έτσι και τη λέν, μουσική, ποίηση, και ό,τι άλλο. Είναι όμως πάλι μουσική, είναι ποίηση; Όυτε κι' αυτό. Τι είναι λοιπόν; Αίνιγμα θα είταν ή μόνη απάντηση για να μην πούμε τίποτ' άλλο. Αίνιγμα που κατάντησε κι' αυτό με τη σειρά του μία άκαδημαϊκή επανάληψη κλειστή, στείρα και άνικανη ν' ανανεώσει την τέχνη, πολυ περισσότερο να δημιουργήσει μορφή.

Οι ειδήμονες βέβαια μιλούν για μία «άγωνιώδη αναζήτηση μορφής» αλλά πού τη βλέπουν αυτή την άγωνία της μορφής; Στο έργο φυσικά κάθε άλλο υπάρχει παρά άγωνία, εκτός αν άγωνία ονομάζουν το παράφορο μεταχείρισμα της ματιέρας, το σκόρπισμα της πλαστικής στόφας, σε σημείο που τα σώματα και τ' αντικείμενα να μοιάζουν με άχνάρια από διακοσμητικά ράκη. Ίσως υπάρχει μία άγωνία μέσα στον καλλιτέχνη και δεν την άμφισβητεί κανείς, αλλά ίσως ποιο βαθμό αυτή ή άγωνία μπόρεσε να έκφρασει με την έμπιστευμένη στην τύχη χρωματική αυτή ύλη; Αλλά θα μάς πούν, πόλι πώς δεν είδαμε πίσω απ' αυτές τις άπλαστες μάζες, το μυστικό δράμα του καλλιτέχνη και την ανάγκη που τον έκανε να βλέπει και να έκφράζεται έτσι και όχι άλλως. Εύτυχως που δεν είμαστε της παράδοσης και δεν διατρέχουμε τον κίνδυνο να περάσουμε για καθυστερημένοι και άπληροφόρητοι από τα πρωτοποριακά κινήματα, νομίζουμε όμως πώς ή πρωτοπορεία δεν είναι συνώνυμη με την άκαταληψία και την ήθελήμένη κακοτεχνία.

Κι' ο συρρεαλισμός άκόμα μ' όλο τον παραλογισμό του διατηρεί σημεία έπαφής με κάποιο δράμα του κόσμου και ό πιδ έξτρεμιστικός έξπρεσιονισμός θέλει να έκφράσει την πιδ βαθειά στιγμή του έν δυνάμει αντικειμένου που είναι και ύποκειμενο, έδω όμως δεν βλέπουμε ούτε την πρόθεση για μία έκφραση ενός βαθύτερου ψυχικού δράματος. Ίσα ίσα βλέπουμε μία είρωνία με την έννοια πώς ό ζωγράφος άδιαφορεί για το διπλανό του και ή μοναδική του πρόθεση είναι να έκσφενδονίσει αυτή την ύλη πάνω στο μουσαμά,

να τη βασανίσει ίσως χωρίς ό ίδιος να βασανιστεί, και να την έγκαταλείψει στην τύχη της πριν από κάθε άποτέλεσμα πλαστικό, μορφολογικό. Μία φιγούρα του κ. Μπουζιάνη από μακριά είναι κάτι άγνωστο, όταν την πλησιάσεις βλέπεις ότι μπορεί να σημαίνει πολλά πράγματα: είναι και γάτα και γυναίκα και άνδρας και ό,τι άλλο θές. Δυό τρεις γραμμές άδέξιος και άφελείς με το μολύβι ή με το κάρβουνο ύποδηλούν το σχήμα της φιγούρας, δυό τρεις πινελιές σημαίνουν το χρώμα. Θα την έλεγε κανείς άπλοποίηση, ύποβολή, άφάιρηση εάν αυτές οι λέξεις δεν είχαν άπομακρυνθεί από το περιεχόμενό τους. Κύριο χαρακτηριστικό σχετικά με τη γκάμα του είναι ή άχρωμία. Θαμπόι, θολόι, σβυσμένοι τόνοι, διαπλατυσμένες νότες που ήχοον θαρρείς σ' ένα κενό γεμάτο από κατάθλιψη. Γκριζα, καφετιά, ώχρα και μισορόδινα χρώματα άπλωμένα σε έπιφάνειες και γραμμές άδέξιος, παραμορφώνουν ή καλύτερα διαλύουν το αντικείμενο ως που να το έκσφηνίσουν. Το συναισθημα δεν ζητάει ένα σχήμα αλλά μέσα στη δίνη του άφανίζει κάθε σχήμα, σά να είναι ή τάση του όχι πιδός τα έξω όχι πιδός τη γέννηση αλλά πιδός τη φθορά, στην αυτοκαταστροφή. Είναι προφανής ό άρνητικός χαρακτήρας της ζωγραφικής του κ. Μπουζιάνη.

Αφού πέρασε από άλλες μορφολογικές τάσεις αντί να τραβήξει στην σύνθεση και στην κατάκτηση μιας νέας μορφής, έπεσε στην αυτοδιάλυση. Είναι δε περίεργο που μερικοί ειδήμονες τον παραβάλλουν με τον Κοκόσκα και δε βλέπουν την τεράστια διαφορά. Λέν είναι μόνο που το ψυχικό δράμα του Κοκόσκα βρήκε την άνάλογη έκφραση στις τρομερές του μορφές, αλλά αυτές οι μορφές όσο κι αν παραμορφώνονται, όσο κι αν διασπώνται δε χάνουν το σχήμα τους, δεν διαλύονται μέσ' στην άσάφεια και στο χάος.

Και αυτό το χάος μπορεί να είναι φυσικά ή έφιαλτική, ή τραγική άγωνία μιας ψυχής που παραδέρνει μέσα στα τρομαχτικά προβλήματα της έποχής, αλλά όχι πιδός θεού, όπως θέλουν μερικοί να την ονομάζουν, «τέχνη πρώτου μεγέθους», εκτός αν παρασυρμένοι από τη δίνη της, από το χάος ή το χειρότερο θέλοντας να μη φανούν καθυστερημένοι ένω οι ίδιοι δεν πιστεύουν στις νέες τάσεις, έχουν χάσει την αντίληψη της αξιολογικής συγκρίσεως και του μεγέθους.

ΓΙΑΝΝΗΣ Γ. ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗΣ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Στο περιοδικό L' Hellenisme Contemporain, τεύχος Ίουλίου—Αυγούστου, αρχίζει ή ιστορική μελέτη του Börje Knöss, για τη συμμετοχή σουηδών αξιωματικών στον πόλεμο της εθνικής ανεξαρτησίας της Ελλάδος. Συνεχίζεται ή μελέτη του Διον. Ζακυνθνού για το Δεσποτάτο του Μωρέως, σελίδες του Γ. Βιζυνοφ και ώραιες ιστορικοαισθητικές έντυπώσεις από την Αίγυπτο του Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου, με τίτλο «Ο έσρος Σκαρβατίας». Στο ίδιο τεύχος έπικαιρα απ' την Έλληνική ζωή, αρχαιολογικά νέα, επιθεώρηση τύπου, βιβλιοκρισίες κτλ. Θα είχαμε να παρατηρήσουμε στο συμπαθητικό όργανο πώς θα προσέφερε άληθινές δηηρέσεις και στο λογοτεχνικό ελληνικό τομέα, αν τον ένίσχυε κάπως πιδ συστηματικά και οργανωμένα, άφιερώνοντας έναν πάγιο αριθμό σελίδων του, στη νέα μας λογοτεχνία και ειδικότερα στη νεώτερή μας ποίηση, γύρω από την όποια μεγάλη περιέργεια σημειώνεται στο έξωτερικό.

Στον ΑΙΩΝΑ μας (τεύχος Σεπτεμβρίου) μελέτες των Ν. Ι. Λούβαρι, Κίμωνος Φράϊερ, Στρατή Δούκα, Β. Φράγκου. Ποιήματα Α. Παυλίδη και Διαλεχτής Ζευγώλη καθώς και μεταφρασμένα τραγούδια του Γκαίτε. Στο ίδιο τεύχος διήγημα του Ν. Κατηφόρη και ένα «Άνοιχτό Γράμμα» του Λέοντα Κουκούλα στο Διευθυντή και Σκηνοθέτη του Έθνικού Θεάτρου για την παράσταση της «Ορέστειας», γραμμένο με έξαιρετικό λογοτεχνικό ύφος και θεατρική έμβριθεία, όπου ό διακεκριμένος λόγιος θέτει επί τάπητος βασικά ζητήματα σκηνοθεσίας και αναπαραστάσεως του αρχαίου δράματος και ειδικά ό,τι άφορά τον ποιητικό λόγο, το χορό και τη γνήσια προσφορά της τραγωδίας στο σύγχρονο θεατή. Στο τεύχος Οκτωβρίου του ίδιου περιοδικού, άφιερωμένο στην επέτειο της 28ης Οκτωβρίου, συνεργασίες των Ν. Ι. Λούβαρι, Κίμωνος Φράϊερ, Δημ. Βουτυρά, Χρ. Ν. Κουλούρη, Άνδρέα Καραντώνη, Ισιώρας Καμαρινά, Ν. Πεντζίκη, Λιλής Ίακωβίδη, Γ. Κότσιρα κλπ.

Στις ΜΟΡΦΕΣ της Θεσσαλονίκης ποίημα του Γιάννη Σκαρμπα, διήγημα του Γιώργη Κιτσόπουλου, φιλοσοφικές, ιστορικές και αισθητικές μελέτες των Κ. Γεωργούλη, Νικ. Άνδριώτη, Νικ. Πεντζίκη και Βασ. Δεδούση. Στο ίδιο τεύχος ό Βασ. Δεδούσης άφιερώνει δυό σελίδες για την «Καινούργια Χλόη» της Ρίτας Μπούμη Παπα, στις όποιες με σπάνιο πνεύμα κατανόησης και άμσης έπαφής, κρίνει το τελευταίο αυτό λυρικό κείμενο της ποιήτριας.

Η ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ, ύστερα απ' το τεύχος που άφιέρωσε στην εθνική επέτειο της 28ης Οκτωβρίου, άφιερώνει το έπόμενό της της 15 Νοεμβρίου, στον Άργύρη Έφταλιώτη για τα εκατό χρόνια από τη γέννησή του. Μελέτες για τον

ἀγνό αγωνιστή του δημοτικισμού ἀφιερώνουν οι Ν. Βένης, Λίνος Πολίτης και Γ. Βαλέτας. Το τεύχος περιλαμβάνει διηγήματα, ποιήματα και επιστολές του λέσβιου λογοτέχνη, μία αυτογραφία του, ένα απόσπασμα από μυθιστόρημά του κι' ακόμα πολλές εικόνες σχετικές με τη ζωή και το έργο του. Θα εὐχόνταν κανένας δ' «συρμός» αὐτός των ἀναμνηστικῶν τευχῶν νὰ μὴν εἶναι ἐφήμερος, ἔτσι πὺ νὰ δοθεῖ ἡ εὐκαιρία ἰδιαιτέρα στοὺς νεώτατους ἐκπροσώπους τῆς λογοτεχνίας μας, πὺ συχνὰ συλλαμβάνονται ν' ἀγνοοῦν τὴ σύντομη ἱστορία τῶν νεοελληνικῶν Γραμμάτων, νὰ στρέψουν τὸ βλέμμα τους πρὸς ἕνα νωπὸ παρελθόν, ἀπ' τὸ ὁποῖο δὲ ἔβχαν, παρὰ πολλὰ νὰ πληροφορηθοῦν καὶ νὰ ὠφεληθοῦν.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ, ἀφοῦ ἀφ' ἑρῶσε δυὸ προηγούμενα τεύχη της σὲ δυὸ μεγάλες ἐθνικὲς ἡμέρες, σὲ κρίνη τῆς ἀπελευθέρωσης τῆς Ἀθήνας ἀπ' τὸ χιτλερικό ζυγὸ, καὶ στὴν ἐπέτειο τῆς 28ης Ὀκτωβρίου, μὲ ἀρκετὲς ἐνδιαφέρουσες σεναριαίτες, ἀφιερώνει τὸ τελευταῖο της (15 Νοεμβρίου) στὴν Κύπρο καὶ στὴ Λογοτεχνία της μὲ ἄρθρα, μελέτες καὶ ποιήματα θερμὰ ἀπὸ ἐλληνικότητα καὶ ἱστορικὴ ἀλήθεια. Στὸ τεύχος αὐτὸ παίρνουν μέρος μὲ συνεργασίαις τους καὶ νέοι κύριοι λογοτέχνες. Ἀπ' τὰ περιεχόμενα ἀξίζει νὰ σημειωθεῖ ἰδιαίτερα, τὸ ἀγωνιστικὸ ἄρθρο τοῦ κ. Σπ. Μελά: «Ἡ ἔνωσις εἶναι ἡ μόνη λύσις».

Στὸ δεκαπενθήμερο *Il Sentiero Dell' Arte* τοῦ Πεζάρου (Ἰταλία), πὺ διευθύνει ὁ ποιητὴς Mario Corini, ἕνα ἐξαιρετικὸ ποίημα τοῦ Corrado Govoni «Ὁ σχοῖνος», ἐνθουσιαστικὸ ἄρθρο τοῦ παλερμιτάνου ποιητῆ Giovanni Cardella, γιὰ τὴν ποίηση τοῦ Κλάουντιο Ἀλλόρι, ποιήματα οὐγγῶν, ρουμάνων, τσέκων, γάλλων καὶ ἰταλῶν ποιητῶν, διάφορες μελέτες γιὰ λογοτεχνικά καὶ ἰδιαίτερα ποιητικὰ θέματα, βιβλιοκρισίαι, εἰδήσεις κτλ.

Στὴν ἐκλεκτὴ καὶ προοδευτικὴ ἐπιθεώρηση τῶν Βρυξελλῶν *Le journal Des Poètes*, (τεύχος Ὀκτωβρίου), ἄρθρο τοῦ βέλγου ποιητῆ Edmond Vandercammen γιὰ τὰ «Προβλήματα τῆς κριτικῆς», πὺ φέτος ἦταν τὸ θέμα τοῦ Συνεδρίου τῆς PEN (παγκοσμίου Ἐνώσεως Ποιητῶν, Πεζογράφων, Κριτικῶν) πὺ ἔλαβε χώρα στὴ Βενετία, ὅπου ὑποστηρίζεται ἡ ἐπικρατήσασα ὡς φαίνεται ἀποψη, πὺς ἡ κριτικὴ εἶναι περισσότερο τέχνη ἀπὸ ἐπιστήμη, καὶ πρέπει νὰ γίνεται δ' ἄνευ σύγκρουση τῆς εὐαισθησίας καὶ τῆς λογικῆς. Στὸ ἴδιο περιοδικό, μελέτη μὲ πολὺ ἐνδιαφέρον τοῦ Camille Poupeye «Θέατρο καὶ Ποίηση», ἐξ ἀφορμῆς τοῦ δράματος «Ροβινσὼν» τοῦ Σουπερβιέλ, πὺ παίχτηκε στὶς Βρυξέλλαις, κι' ὅπου ἐπαναλαμβάνεται ὁ ἀκριβὴς χαρακτηρισμὸς τοῦ Ζάν Κοκτώ, ὅτι «ἡ ποίηση τοῦ θεάτρου εἶναι μιά θαντέλλα πλεγμένη ἀπὸ σπάγγους, ἐνῶ ἡ ποίηση στὸ θέατρο, εἶναι μιά τόσο λεπτὴ θαντέλλα, πὺ εἶναι ἀδύνατο νὰ τὴ διακρίνεις ἀπὸ μακριά.» «Ἡ Ἐφη-

μερίδα τῶν Ποιητῶν», περιέχει ἀκόμα πλήθος ποιήματα καὶ ἀπόψεις γιὰ τὴν ποίηση, ὅπως τοῦ Daniel—Rops, τοῦ Michel Lambiotte, τοῦ καταλανοῦ Ventura Gassol, τοῦ Vandercammen, τοῦ Louis Dubrau, τοῦ Alain Bosquet, τῶν ἀμερικάνων Kenneth Patchen καὶ Claude Vigée, καθὼς καὶ Ἀνθολογία ἀπὸ τὸν Willy Van Geem. Τὸ πιὸ σημαντικό ἴσως ἀπ' τὰ περιεχόμενα, εἶναι ἡ ἐκτεταμένη μελέτη τοῦ Marcel Lecompte γιὰ τὸν ποιητὴ Francis Ponge καὶ τὴ δραματικὴ γλῶσσα στὴν ποίησή του, ποίηση πὺ ἀντικρούει πολεμικὰ τὸν αὐτοματισμὸ καὶ τὰ μεταφυσικὰ φαντάσματα μερικῶν σύγχρονων ποιητῶν, κηρύσσοντας καὶ μιά δικὴ μας ἀποψη ὅτι: «Ἡ ποίηση καὶ τὸ καλλιτεχνίωμα, εἶναι ἡ χάρα πὺ προσφέρει ὁ ποιητὴς στὸν ἄνθρωπο, καὶ τὸ ποίημα συνθέττει μόνον καὶ εἰδικὰ γιὰ τὸν ἄνθρωπο, πρᾶγμα πὺ δὲν πρέπει νὰ διαφεύγει ἀπὸ κανένα ποιητὴ καὶ καλλιτέχνη.»

Στὶς *Pagine Nuove* τῆς Ρώμης, μελέτες καὶ ἄρθρα γιὰ ἐπιστημονικά, λογοτεχνικά καὶ καλλιτεχνικά θέματα. Σημειώνουμε ἕνα Πανόγραμμα γιὰ τὴν Ἀργεντινὴ Ποίηση τοῦ José Luis Munoz Azpiri καὶ Ἀνθολογία πολυσέλιδη ἀργεντινῶν ποιητῶν, ἄρθρο τοῦ Fr. E. j. Melherbe γιὰ τὴν Ἀφρικανικὴ Λογοτεχνία, πλουσιώτατη βιβλιοκρισία μὲ ἔγκυρες ὑπογραφές, εἰδησεογραφία, ἀκτυαλιτέ κλπ. κλπ.

Ἐνα ἀληθινὰ μνημειώδες τεύχος ἀφιερώνουν τὰ *Cahiers Du Nord* στὸν «Υλισμὸ, στὸν Ἰδεολογισμὸ καὶ στὶς τάσεις του», ὅπου μέσα σὲ 170 σελίδες πυκνὰ καὶ ἐξαιρετικὰ καλαίσθητα τυπωμένες, περνοῦν ἀξιόλογες φιλοσοφικὲς, κοινωνικὲς καὶ αἰσθητικὲς μελέτες, ἀναφερόμενες στὶς δυὸ αὐτὲς βασικὲς θεωρίαις τοῦ ἀνθρώπινου πολιτισμοῦ καὶ στὶς πολλαπλὰς διακλαδώσεις τους ἀπὸ τ' ἀρχαιότερα χρόνια μέχρι σήμερα. Ἀπ' τὰ δοκίμια αὐτὰ τοῦ τεύχους, ἀπ' τὰ ὁποῖα ὑποσχόμαστε στοὺς ἀναγνώστες μας νὰ δώσουμε τὰ πιὸ ἐπίκαιρα προσεχῶς, εἶναι τὰκόλουθα: «Ἡ καχεξία τῆς φιλοσοφίας» τοῦ Emile Bréhier, «Ἡ ὄψη τοῦ σύγχρονου ὕλισμου» τοῦ E. Hanon, «Ὁ ὑπαρξισμὸς» τοῦ Jean Ladrière, «Ὁ νεώτερος κόσμος καὶ ἡ χριστιανικὴ σκέψη» τοῦ Pierre Dournes, «Ἀνατολή—Δύση» τοῦ Paul Masson—Oursel, «Τὸ Ἰσλάμ» τοῦ Emile Dermenghem, «Ἡ συμβολὴ τοῦ ἰνδικοῦ πνεύματος» τοῦ Jean Herbert, «Τὸ Ἰσλάμ» τοῦ Emile Dermenghem, «Ἡ συμβολὴ τοῦ ἰνδικοῦ πνεύματος» τοῦ Jean Herbert, «Ἐισαγωγὴ στὸν Κόσμο τοῦ μέλλοντος» τοῦ Jacques Masui, «Ἡ νεώτερη βιολογία» τοῦ Matila Ghyka. Ἀκόμα ποιήματα τοῦ Aldo Capasso καὶ Lionello Fiumi σὲ ὄψαια μετάφραση τοῦ βέλγου ποιητῆ R. j. Van Nuffel. Ἐπίσης πλούσιαι βιβλιοκρισίαι, μέσα τίς ὁποῖαι δ' Aldo Capasso ἀκολουθεῖται μὲ τοὺς τρεῖς ἰταλοὺς συγγραφεῖς, Ugo Betti, Giuseppe Bertolucci καὶ Armando Meoni.

Στὸ ὕψ' ἀριθ. 6 τεύχος τοῦ γαλλικοῦ παρισ-

νοῦ περιοδικοῦ *France Poesie*, καὶ σὲ σχόλια πὺ γίνονται γιὰ τὴ νεώτερη πνευματικὴ ζωὴ τῆς Ἑλλάδος, δημοσιεύονται ἐθνικὰ σχόλια γιὰ τίς λυρικές συλλογές δυὸ θεσσαλονικῶν ποιητῶν τοῦ Γ. Ζωγραφάκη καὶ τοῦ Τάκη Γκωσιόπουλου. Τὸ περιοδικὸ ὑπόκειται στοὺς ἀναγνώστες του προσεχῆ δημοσίευση ποιημάτων τῶν ἀνωτέρω ποιητῶν.

Στὴν *IDEA* τῆς Ρώμης, μὲ τὸν τίτλο «Πολεμικὴ γιὰ τὴ Μπούμη Παπᾶ», δημοσιεύεται ἐπιστολὴ τοῦ διευθυντῆ τοῦ περιοδικοῦ «Πάτρινε Νουόβε», ποιητῆ Luciano Manzini, μὲ ζωηρὲς καὶ δίκαιες διαμαρτυρίαι γιὰ τὴν ὑποπητὴ καὶ ἀναρμόδια παρέμβαση τοῦ κ. Pontani σὲ ζητήματα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας. Ὁ κ. Μαντζίνι, ἀφοῦ ὁμιλεῖ γιὰ τὴν ποιητικὴ ἀξία τῆς Ρίτας Μπούμη Παπᾶ, γιὰ τὴν ὁποία ἀναφέρει ἐπίσης καὶ ἐνθουσιώδη γνώμη τοῦ ποιητῆ Κοράντο Γκωβόνι καταλήγει σὲ αὐστηρὲς παρατηρήσεις γιὰ τὸν κ. Ποντάνι. Καὶ σημειώνει ἐπὶ λέξει: «Εἶναι πολὺ προτιμότερο νὰ δημοσιεύουμε στὴν Ἰταλία ἄρθρα ἐλλήνων γιὰ τὴν ἐλληνικὴ λογοτεχνία. Ὁ κ. Ποντάνι ἂν ἤθελε νὰ γίνεαι πιστευτὸς στοὺς ἰσχυρισμοὺς του πὺς τὸ ἄρθρο τοῦ Νίκου Παπᾶ πὺ δημοσιεύθηκε στὶς «Πάτρινε Νουόβε», περιεῖχε τάχα ἀνακριβείαις, θάπρεπε αὐτοὶ οἱ ἰσχυρισμοὶ του, νὰ διαπιστωθοῦν ἀπὸ εἰδικούς ἑλληνας καὶ ὄχι ἀπὸ τὸν κ. Ποντάνι, πὺ δὲν πιστεύομε, πὺς μπορεῖ σὲ τέτοιαις λεπτομέρειαις νὰ ἔχει γνώση...»

Στὸ ἴδιο φύλλο καὶ κάτω ἀπὸ τὴν παραπάνω ἐπιστολὴ τοῦ κ. Μαντζίνι, δημοσιεύεται ἀνταπάντησις τοῦ κ. Ποντάνι, πὺ θορυδημένος ἀναμασᾷ τὰ ἴδια καὶ τὰ ἴδια.

Ἡ Ausonia τῆς Σιένας ἀφιερώνει τὸ 37ο τεύχος της στὸ Γκαίτε. Ἀνάμεσα στὴν εἰδικὴ συνεργασία ἐξωρίζουν οἱ ἀξιόλογες μελέτες τῶν Goffredo Quadri: «Ὁ Γκαίτε καὶ τὸ μυστήριον τοῦ Φάουστ» Guido Manacorda: «Ἡ αἰσθητικὴ τοῦ Γκαίτε» καὶ μιά τρίτη τοῦ Bonaventura Tecchi. Τὸ τεύχος πλουτίζει ἕνα πλῆθος ποιήματα τοῦ μεγάλου γερμανοῦ ποιητῆ, μεταφρασμένα ἀπὸ τὸν Luigi Fiorentino καὶ ἄλλους δοκίμους Ἰταλοὺς ποιητῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Στὸ θέατρο Σάν Κάρλο τῆς Νεαπόλεως, παίχτηκαν ἀπὸ τὸ γνωστὸ δραματικὸ θέατρο τοῦ Φόσκο Τζακέτι οἱ «Ἐκκλησιαζούσαις» τοῦ Ἀριστοφάνη, κατὰ μετάφραση τοῦ διακεκριμένου ἐλληνιστῆ καὶ ἀληθινοῦ φίλου τῆς Ἑλλάδος, Ἀντονέλλο Κόλλι, καὶ μὲ σκηνοθεσία τοῦ ἴδιου. Τὴ σκηνογραφία τὴν ἐπιλοτέτησε ὁ Γιώργος Ἀνεμογιάννης. Ὁ θέατρος, στὸν ὁποῖο ἔλαβαν μέρος καὶ τὰ ἐκλεκτὰ στελεχῆ τοῦ ἰταλικοῦ

δραματικοῦ θεάτρου Λομπέρτο Πικάσο καὶ Λουτζι Ἀλμιράντε, καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἐλληνικὴ καλλιτέχνης Μαίρη Λεκοῦ, ἐπραγματοποίησε θριαμβευτικὴν περιοδείαν καὶ σ' ἄλλαις ἰταλικῆς πόλεις μὲ τὴν ἴδια ἐλληνικὴ κωμῶδιαν. Ὁ ἀκούρατος κι' ἐπιμελής ἐλληνοιστῆς ἐτοιμάζει τῶρα γιὰ τὸν ἴδιο θέατρο, καὶ τὸν «Ἰππόλυτο».

— Ἐνα βιβλίον ποιητικὸ, πὺ δὲ μοιάζει μὲ τᾶλλα πὺ κυκλοφοροῦν στὴ Ρωσία, καὶ πὺ ἐσημείωσε ζωηρὴ ἐπιτυχία, εἶναι ἡ «Ἰνδικὴ Μπαλάντα» τοῦ Μίρσκο Τουρσοῦμ Ζαδέ, πὺ ἐπισκέφθηκε τίς Ἰνδίες ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πατρίδας του στὸ Ἐπιστημονικὸ Συνέδριον τῶν Ἰνδιῶν, καὶ μὲ περιοδείαις του στὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας, μπόρεσε νὰ συγκεντρώσει ἕνα ζεστὸ καὶ ἀγνωστο ὕλικόν, πὺ τὸ χρησιμοποίησε γιὰ πρώτη ὄλη τῶν τραγουδιῶν του. Ὡς τώρα γνωρίζουμε ἀπὸ τὸν Κίπλιγκ τίς Ἰνδίες ὡς γραφικὸ τόπο ἐξωτισμοῦ, μαγείας καὶ φακιδῶν, ὅπου ὁ Λεσκὸς ὑπερεῖχε συντριπτικὰ τοῦ ἰθαγενοῦς. Ὁ Τουρσοῦμ Ζαδέ, στὰ ρεαλιστικά του ποιήματα, ἐναλλάσσει ἕνα διαφορετικὸν θέαμα, ὅπου ὁ πόνος οἱ δυσειδαιμονίαι, ἡ πίστις καὶ ἡ ἔξαρση, τροφοδοτοῦν τίς ἐντυπώσεις τοῦ ποιητῆ, γιὰ νὰ δλοκληρώσουν τὴν δραματικὴν εἰκόνα τῆς ἰνδικῆς μοίρας.

— Στὸ Παρίσι γιορτάζονται τὰ ἐκατὸ χρόνια ἀπ' τὴ γέννηση τοῦ ζωγράφου Πῶλ Γκωγκέν, πὺ θεωρεῖται, ὡς γνωστὸ, ὁ πρόδρομος τῆς νεώτερης εὐρωπαϊκῆς ζωγραφικῆς, μαζὶ μὲ τὸ Βᾶν Γκόγκ. Ὁ μιγὰς γαλλοπερουδιανὸς καλλιτέχνης, ἐζωγράφισε κυρίως θέματα ἀπ' τὴν πατρίδα του τὸ Περού, καὶ ἤρωες τοῦ χρυστήρα του ἦταν πάντα οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς του.

— Ἐναν ἄλλο ζωγράφον—ζωντανὸς αὐτὸς γιορτάζει ἡ Οὐγγαρία. Τὸν Τζόζεφ Κόσζτα, πὺ σὲ ἡλικία πενήντα χρονῶν ἐδικαιώθηκε ἀπὸ τὸν κριτικὴν καὶ τοὺς πατριώταις του. Μέχρι προχθὲς ὁ Κόσζτα ζῶσα ἀποτραβηγμένος σὲ ἀγροτικὲς περιφέρειαις, καὶ ἰδιαίτερα στὸν οὐγγαρέζικον κάμπο πὺ λατρεύει, ζωγραφίζοντας μὲ πάθος καὶ μὲ προσωπικὴ τεχνοτροπία ἀπ' τὰ 1918, καθημερινὰ θέματα μὲ ἕνα φλογερὸ ρεαλισμὸ.

— Στὴ Βενετία ἔλαβε χώρα τὸ Σεπτέμβριον τὸ ἐτήσιον Συνέδριον τῆς PEN (Poets, Essayist, Novellist) παγκόσμιον πνευματικὴν ὀργάνωσιν πὺ διαδίδει στὸ τριακοστὸν χρόνον τῆς ζωῆς της, μὲ κεντρικὴν ἔδραν τὴν τὸ Λονδίνον καὶ πολυάριθμους ἄλλους στὰ περισσοῦμα μέρη τοῦ κόσμου. Στὸ Συνέδριον παρευρέθησαν πολλοὶ γνωστοὶ ποιηταί, σοφοὶ καὶ πεζογράφοι, ἀντιπροσωπεύοντας τίς χώρας τους, ὅπως ὁ Οὐίλιαμ Φῶλκνερ, ὁ Γκρέχαμ Γκρήν, ὁ Δὸς Πάσσοξ, ὁ πρίγκηπας Γουλιέλμος τῆς Σουηδίας, ὁ ἀγγλος ποιητὴς Σπέντερ, ὁ βέλγος Βαντερκάμμεν, ὁ γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Μωριάκ, ὁ Τόμας Μᾶν καὶ ἡ Γκαμπριέλλα Μιστροάλ (βραβεῖα Νόμπελ), ὁ περίφημος Ἄντρέ

Μπρετόν, ο φιλόσοφος Μπενετέτο Κρότσε, ο Διονέλλο Φιόμι και άλλοι ευρωπαίοι και αμερικανοί λόγιοι. Θέμα ημερησίας διατάξεως του Συνεδρίου ήταν τα «Προβλήματα της Κριτικής». Οι συζητήσεις κράτησαν ημέρες και οι απόψεις των συνέδρων συχνά συγκρούονταν. Ο Αντρέ Σαμφών που θαρραλέα υποστήριξε τη θέση πως η κριτική είναι «άνθρωπινη ώθηση πάθους», υπογράμμισε χαρακτηριστικά: «Αν έχουμε ανάγκη από κάτι, αυτό είναι λίγες γραμμές αγάπης».

— Το λογοτεχνικό περιοδικό Graal, που εκδίδει στο Μπάρνι ο γνωστός αρμένιος ποιητής Χράν Ναζαριάντζ, και που είχε διακόψει για λόγους υγείας του ποιητή, ξαναρχίζει την έκδοσή του. Το περιοδικό αυτό καλλιεργεί ένα είδος Αμφικτυωνίας, μεταξύ των ποιητών όλου του κόσμου και με ιδανικό τη συναδέλφωση των ανθρώπων δια της Ποίησης.

— Ο μεξικανικός κινηματογράφος, έχει σημειώσει τα τελευταία χρόνια έντατική και σοβαρή εργασία, τόσο στο αισθητικό πεδίο όσο και στο τεχνικό. Αυτό συντελέστηκε γιατί τα κινηματογραφικά Στούντιο της χώρας, εργάζονται δίχως διακοπή και μη επιδιώκοντας κέρδη, προσφέροντας έτσι στο μεξικανικό κοινό, ταινίες φθηνές και μεγάλης καλλιτεχνικής αξίας. Μια από τις πιο δύσκολες προσπάθειες των συγγραφέων και των σκηνοθετών, ήταν να γνωρίσουν στους μεξικανούς και περισσότερο στο κοινό της Ευρώπης, τους κοινωνικούς αγώνες του Μεξικού και να ερμηνεύσει με ιστορική συνέπεια την περίφημη επανάσταση του 1920, της οποίας το κίνητρο παρουσιάστηκε απ' τον αμερικανικό κινηματογράφο στο παγκόσμιο κοινό, σαν ληστρική επιχείρηση και η ήρωϊκή χώρα του Μεξικού, σαν τόπος ληστών.

— Στις αϊθουσες του Παλάτσο ντι Βενέτσια της Ρώμης, εγκαινιάστηκε έκθεση του Αργεντινού Βιβλίου, ως ανταπόδοση μιάς παρόμοιας που πραγματοποιήθηκε πέρυσι για το Ιταλικό Βιβλίο στο Μπουένος Άϊρες. Αυτές οι εκθέσεις είναι μέρος των εκδηλώσεων αμοιβαίας πνευματικής φιλίας των δύο λατινικών χωρών.

— Στο Παρίσι άρχισε τις παραστάσεις του, το «Μικρό Θέατρο» του Μιλάνου (εκλεκτό δραματικό συγκρότημα), με μεγάλη επιτυχία. Η άφογη εμφάνισή του κατέπληξε τους παρισινούς. Ως τώρα παρουσίασε «Τό Κοράκι» ένα μεσαιωνικό ιταλικό δράμα, και ένα άλλο του Πιραντέλλο.

— Πριν από 50 χρόνια πέθανε εξόριστος ο Όσκαρ Ουάιλντ. Από τότε η αξία του ως καλλιτέχνη συζητήθηκε πολύ και από πολλούς αμφισβητήθηκε. Μέχρι σήμερα είναι κείνοι που τον θεωρούν ιδιοφυΐα και κείνοι που τον πιστεύ-

ουν ως τσαρλατάνο. Η κριτική δεν μπόρεσε μέχρι σήμερα να συμβιβάσει αυτές τις αντιθέσεις. Το κενό ήρθε να συμπληρώσει ένας τόμος του Georges Woodcock, «Το παράδοξο του Όσκαρ Ουάιλντ» που εκδόθηκε στο Λονδίνο με σχέδια πολλών άγγλων ζωγράφων. Ο συγγραφέας δάξει σε φως σωστό το αποτέλεσμα του ουάιλντικού έργου, και το τοποθετεί ανάλογο μέσα στο γενικό ρεύμα της λογοτεχνικής σκέψης.

— Ο ρώσος συγγραφέας Μουχντέρ Ακέζωφ, τελείωσε ένα ρωμάντζο που εργαζόταν χρόνια, για το διάσημο συμπατριώτη του Άμπάι Κουναμπάγιεφ (1845-1904). Το μυθιστόρημα αποκαλύπτει βαθειά δυο χαρακτήρες και δυο νοοτροπίες αντίθετες, ανάμεσα στον Κουναμπάγιεφ, ρώσο νατουραλιστή, άγριο άφεντη της στέππας και πιστό στους φεουδάρχες πρίγκηπες, και τον Άμπάι, γιο του Κουναμπάγιεφ, προικισμένο με πρόωρη εξυπνάδα και ικανότητα και έρωτευμένο με τα ρωσικά Γράμματα, απ' τα οποία ξεδιψάει όπως από πηγή. Η σύγκρουση ανάμεσα πατέρα και γιου, που εγκαταλείπει την πατρική στέγη, συμβολίζει τον αγώνα των δύο εποχών: της παλιάς και της νέας. Ο συγγραφέας τελειώνει την αφήγησή του, όταν ο Άμπάι έχει φτάσει σε ηλικία 40 ετών, στο απόγειο της δύναμής του και της δόξας του. Όσο δηλαδή του χρειαζόταν για να στερεώσει τη θέση του.

— Ο νέγρος ποιητής Γουόρινγκ Γκούνσεϊ, που αναφέρει ο Ιταλός ποιητής Κοκέτι στο ποίημά του «Στο δάπτισμα των νέγων», γεννήθηκε το 1906 στη Βάσιγκτων. Σπούδασε στα Πανεπιστήμια Αίνκολν και Χόβαρτ, καθώς επίσης και τραγούδι, στο ώδισο Νιού Ίνγκλαντ του Μπόστον. Δημοσίευσε πολλούς στίχους σε Άνθολογίες και περιοδικά. Ένα του ποίημα, που θα δώσουμε στους αναγνώστες μας προσεχώς σε μια Άνθολογία Νέγων Ποιητών που ετοιμάζουμε, νίκησε στον Ποιητικό Διαγωνισμό του περιοδικού «Opportunity» στα 1929.

— Στην Πεσκάρα, πατρίδα του Ντανούντσιο, διοργανώθηκαν προς τιμή του ποιητή μεγάλες καλλιτεχνικές γιορτές, όπου συνέρρευσε άπειρο πλήθος απ' όλη την περιφέρεια του Αμπρούτζο. Στο υποβλητικό πευκοδάσος της Πεσκάρας, που τόσο αγαπούσε ο Ποιητής, παίχτηκε το αριστούργημα του δανουτσιτικού θεάτρου «Η κόρη του Γιόριο».

— Ο γνωστός Ισπανός ζωγράφος Νταλί, συντοπίτης και παιδικός φίλος του Λόρκα, επισκέφθηκε την Αμερική και ζητώντας τοπεία να ζωγραφίσει και μη βρίσκοντας πουθενά, όπως λέγει, κανένα έξω απ' τις ρεκλάμες της... Κόκα —Κόλα, επινόησε το ξέψι, για να πάψει ο αντιαισθητικός έρεθισμός που αναγκαστικά υφίστατο κατά την εκεί διαμονή του: Πήρε ένα αυτοκίνητο και ζωγράφισε τα κρύσταλλα του με κα-

ταλινικά τοπεία και στον καιρό έμεινε στην Αμερική, κυκλοφορούσε μόνο μ' αυτό!

— Στην Ούγγαρία γιορτάζουν τα εκατό χρόνια από το θάνατο του ποιητή—στρατιώτη Άλεξάνδρου Πετόφι, που έπεσε στη μάχη του Σεγκσεθάρ, στις 31 Ιουλίου 1849. Σαν τον Ιταλό Καρντοτσι, τον Πολωνό Μικέβιτς, ο Πετόφι υπήρξε ο εθνικός τραγουδιστής της Ούγγαρίας και αφιέρωσε όλη του τη ζωή στην ποίηση και στην πατρίδα του υφιστάμενη ως γνωστό, την άτεγκτη αυστριακή δεσποτεία. Άλλοι έχουν τραγουδήσει με τόσο πάθος τους πόρους της πατρίδας τους, κι αγαπήσει τη δικαιοσύνη και την ελευθερία με τόσο αποκλειστικό έρωτα.

— Στις Βουξέλλες, στην αρχή της Λεωφόρου Λουτζ και στις παρυφές του δάσους Ντελασάμπρ, ύψώθηκε στη μνήμη του ποιητή Όντιλόν—Ζάν Περίε, ένα κομψό συντριβάνι, έργο του αρχιτέκτονα Χουγιού. Γύρω στη λεκάνη του συντριβανιού ανακάλιστηκαν οι στίχοι: «Σου προσφέρω ένα ποτήρι νερό κρύο μ' άγγιξεις αδιάφορος». Και στον πάγκο που στήθηκε από θαυμαστές του ποιητή αντικρύ στο συντριβάνι, γράφτηκε: «Όποιος μ' ακούει να τραγουδά, δέ μ' αφήνει να πεθάνω.» Ο ποιητής, ως λέγεται αγαπούσε τις πηγές και τα δάση.

— Με πρόλογο του Ιταλού ποιητή Άλντο Καπάσο κυκλοφόρησε στα Ιταλικά νέα Άνθολογία Αρχαίων Ελλήνων Ποιητών, έργο του C. B. Froggio. Το βιβλίο περιέχει Σαπφώ, Άρχιλογο, Άλκιμάνη, και Ανακρέοντα, που ο μεταφραστής με άλλα μέσα αποδίδει τέλεια.

— Στην εφημερίδα «Ίλ Μομέντο» της Ρώμης (13 Οκτ. 1949), απ' αφορμή την παράσταση της κωμωδίας του Άριστοφάνη «Εκκλησιάζουσες» στο περίφημο λυρικό θέατρο της Νεαπόλεως Σάν Κάρλο. Δημοσιεύεται άρθρο με τίτλο «Τό Έλληνικό Θέατρο στην Ιταλία», όπου ανασκοπώντας την ιστορία του κλασικού μας θεάτρου καθώς και του νεώτερου, κάνει μνεία των καλλιτεχνών μας Έλένης Παπαδάκη, Αιμίλιου Βεάκη, Μαρίας Κοτοπούλη, Κυβέλης, Κατίνας Παξινού και Γιώργου Γλυνού, που τους χαρακτηρίζει ως τους μεγαλύτερους ευρωπαίους ήθοποιους του αιώνα μας.

— Αναγγείλαμε στο προηγούμενο φύλλο μας την Άνθολογία Ελλήνων ποιητών στα Γαλλικά, που ετοιμάζουν η κυρία Γιάννα Χριστοφή και ο κ. Κ. Αβραμόπουλος. Διασαφινίζουμε σχετικά, πως η ανδιαφέρουσα τούτη προσπάθεια, που έχει κι' άλλες προχωρήσει, αποτελεί δυο χωριστές εργασίες.

— Τη μία έκλογή ετοιμάζει μόνη της η κ. Χρηστοφή, η οποία κι' άλλες έχει μεταφράσει

ποιήματα της Ρίτας Μπούμη, του Γ. Σφακιανάκη, του Μηνά Δημάκη, του Νίκου Παππά και τελειώνει και μιά σειρά του Νικ. Βρεττάκου.— Η κ. Χρηστοφή κάμει μιά προσωπική επιλογή από το έργο σύγχρονων ποιητών που ακολουθούν νέες τάσεις και επιδιώκει μιά ομοιογένεια στην ανθολογία της, πρόκειται δέ να συμπεριλάβει όσους μπορεί περισσότερους ποιητές μας, σε τρόπο ώστε η έκλογή της να δίνει ένα ολοκληρωμένο πίνακα της μοντέρνας Έλληνικής ποιήσεως. Γιατό σε συνέχεια θα μεταφράσει εκτός των παραπάνω και ποιήματα της Μελισσάνθης, του Πρεβελάκη, Γιάννη Παναγιωτόπουλου, Ζωής Καρέλλη και άλλων.

— Εκτός από την ανεξάρτητη τούτη εργασία της κ. Χρηστοφή ο κ. Αβραμόπουλος ετοιμάζει κι' αυτός μιά μεγάλη έκλογή νεοελλήνων ποιητών για να τους μεταφράσει στα Γαλλικά, με έκτενη επιλογή εκ του έργου των, συνοδευόμενη από σχετική μελέτη του. Ήδη έχει ετοιμάσει μεταφράσεις απ' το έργο του Ν. Παππά, Σφακιανάκη και Ρίτας Μπούμη, συνεχίζει δέ τις μεταφράσεις του και από το έργο άλλων νεοελλήνων ποιητών.

B I B Λ I A

Ζ. Ο Ι Κ Ο Ν Ο Μ Ο Υ : «Τό μακρινό ταξίδι», Θεατρικό. Έκδόσεις Γκοβόστη, Αθήνα 1949.

Γ Ι Α Ν Ν Η Γ. Σ Φ Α Κ Ι Α Ν Α Κ Η : «Οι Σύγχρονες τάσεις και ο Συναισθηματισμός». Μελέτη. Έκδοση Β. Ξυνός και Σία, Αθήνα 1949.

Α Ρ Η Δ Ι Κ Τ Α Ι Ο Υ : «Τετράδιο Δεύτερο». Έκδόσεις «ό Αίώνας μας», Αθήνα 1949.

Μ Ι Χ. Π Ε Ρ Α Ν Θ Η : «Τά Μηλα των Έσπερίδων». Ποιήματα. Έκδόσεις Σαλιβέρου, Αθήνα 1949.

«Η Άρχοντισσα του Βερζύ». Άνώνυμο γαλλικό μεσαιωνικό ποίημα. Μετάφραση και σχόλια Φρ. Μπωλιέ και Α. Ανδρεοπούλου. Έκδοση Γαλλικού Ίνστιτούτου Αθηνών 1949.

Γ Ι Ω Ρ Γ Η Κ Ο Τ Σ Ι Ρ Α : «Η Χώρα των Λοτοφάγων», Ποιήματα. Έκδόσεις «Λογοτεχνική Γωνιά», Αθήνα 1949.

Γ Α Λ Α Τ Ε Ι Α Σ Σ Α Ρ Α Ν Τ Η : «Πασχαλιές». Μυθιστόρημα. Έκδόσεις «Άλφα» Ί. Μ. Σκαζίκη 1949.

Ν Α Ν Α Σ Χ Α Ρ Β Α Λ Ι Α : «Άρμονία». Ποιήματα. Πειραιάς 1949.

Κ. Ζ Ο Υ Μ Π Ο Υ Λ Ι Δ Η : «Η γλώσσα μας». Μελέτη. Έκδόσεις Σαλιβέρου, Αθήνα 1949.

Alex Philadelphus: «L' homme singe dégénéré», Athènes 1949.
Τάκη Βαρβιτσιώτη: «Φύλλα "Υπνου"». Ποιήματα, Θεσσαλονίκη 1949.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Φιλ. Ὑπάρχει στους στίχους σας μία πρόθεση εξομολογητική, θρησκευτική αλλά δεν επιτυγχάνεται στην έκφραση. Καλλιεργήστε αυτή τη διάθεση ίσως φθάσετε σ' ένα ποιητικό αποτέλεσμα. Ἐχετε άλλωστε τὰ νιάτα μὲ τὸ μέρος σας.

Λ. Σειρ. Οἱ στίχοι σας συμπαθητικοὶ ἀλλὰ ὅπως καταλαβαίνετε ὄχι: γιὰ τοὺς «Ν. Ρυθμούς». Δοκιμάσετε νὰ τραγουδίσετε πρὸ σύγχρονα, πρὸ ἐλεύθερα, ἴσως τὸ καταφέρετε γιατί ἔχετε μ' ἄφεση πρὸς τὰ ἐκεί.

Α. Λ. Μαν. Καὶ γιὰ σὰς θὰ εἶχαμε νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο. Δὲν ἀρκεῖ νὰ ταιριάζει ἡ πλῆξη μὲ τὴ θλίψη, τὸ πᾶν μὲ τὸ ἀγαπᾶν γιὰ νὰ γίνει τραγούδι ὁ λόγος, χρειάζεται κάτι ἄλλο. Προσπαθήστε.

Ἐλ. Χρυσ., Σύρα. τὰ ποιήματά σου ἀν και θυμίζου πολλὴ χηρὰ, σημαντικό νεοέλληνα ποιητὴ, ἐν τούτοις ὅμως θὰ τὰ δημοσιεύσωμε, γιατί εἶναι ἄρτια καὶ σὲ μορφῇ καὶ σὲ περιχόμενον. Εἰδικὰ μᾶς ἀρέσει ὁ κάποιος σαρκασμὸς τους, καρπὸ πνευματικῆς ὀριμότητος. Γνωρίζετέ μας τὸ πραγματικὸν σου ὄνομα, δίχως τὸ ὅποιο δὲν μποροῦν νὰ δημοσιευθοῦν.

Α. Ν. Κωστόπουλον. Καὶ σένα τὰ τραγούδια σου εἶναι ἀρκετὰ καλὰ καὶ θὰ δημοσιεύσωμε ἀργότερα ἕνα ἀπ' αὐτὰ. Εἶσαι στὸ σωστὸ δρόμο τοῦ συναισθηματισμοῦ. Μὴν παύεις νὰ καλλιεργεῖς τὴν ποίησιν, γιατί ἔχεις ταλέντο.

Γιῶργον Πάργαν. Κρίμα ποὺ δὲν μποροῦμε ἀκόμα νὰ ποῦμε τὸ ἴδιο καὶ γιὰ σένα. Αὐτὸ δὲ θὰ πεῖ ὅτι κάποτε δὲ θὰ ἐπιτύχεις νὰ στιχογραφεῖς ἄρτια. Ἀπόφυγε τὸν κατακλυσμὸ τῶν λέξεων κάτω ἀπὸ τίς ὁποῖες πελαγώνει κυ-

ριαλεκτικὰ ἢ οὐσία τοῦ ποιήματος καὶ λιώνουν σὰ ζάχαρη οἱ ὠραῖες προθέσεις.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Στὸ δοκίμιο τοῦ κ. Πέτρου Σπανδωνίδη, «ἔρωτική φωταύγεια», μέρος α', τεύχος 60 γίνονται οἱ παρακάτω διορθώσεις:

σ. 390 β: εὐγενέστερο, ἀντί: εὐγενεστερό

σ. 391 α: ἐδῶ, ἀντί ἐδῶ—ἀσκητή, ἀντί: ἀσκητή—νεράιδα, ἀντί: νεράιδα—Shakespeare, ἀντί: Shakespeare—ἡ συγγενεὶά τους, ἀντί: ἡ συγγενεὶά της—τὸ λατρεῖται ἔρωτικά, τὸ λατρεῖται θρησκευτικά, ἀντί: τὸ λατρεῖται θρησκευτικά.

σ. 391 β: ἐρωταγάπη, ἀντί: ἐρωτοαγάπη—ἀποχρώσεις, ἀντί: ὑποχρώσεις—εἰδωλολάτρισσα, ἀντί: εἰδωλολάτρισσα—μὲ ὅτι, ἀντί: μὲ ὅτι—ἀποχρώσεις, ἀντί: ὑποχρώσεις.

σ. 392: ποὺ φίλησε, ἀντί: πρὸς φίλησιν—πρᾶμα, ἀντί: πρᾶμα

σ. 392 β: δὲν εἶναι πόθος, ἀντί: εἶναι πόθος

σ. 393 α: ὀρισμένες, ἀντί: ὀρισμένες—ἐκταση, ἀντί: ἐκταση—πλέναν, ἀντί πλίναν

σ. 393 β: ὀνομάσθηκε, ἀντί: ὀνομάσθηκε—ποὺ ζεῖ, ἀλλά, ἀντί: ποὺ μεῖ Ἀλλά—κλασσικορομαντικῶν, ἀντί: κλασσικορομαντικῶν

«Ὅλα τὰ κι' ἴ' ἀ διορθώνονται σὲ κι' ἀ (κι' Ἀσήμες, κι' ἀκόμα, κι' ἀρματώθηκε.)

Ὁλόκληρη ἡ σελίδα 391 καὶ ἡ 392 ὑποχώνονται σὲ ἀμοιβαία μετάθεσιν.

Στις 15 Δεκεμβρίου

Κυκλοφορεῖ

Η

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ

ΧΡΟΝΟΣ ΕΒΔΟΜΟΣ

Μὲ συνεργασία

30 Καλλιτεχνῶν καὶ 200 Λογοτεχνῶν

Οἱ πρῶτοι ἔξη τόμοι τῆς
"ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑΣ"
πωλοῦνται στὰ γραφεῖα
μας Θεμιστοκλέους 11, καὶ
στέλλονται ἐλεύθεροι ἀπὸ
ταχυδρομικὰ τέλη ἀντι δρχ.
20,000 ἕκαστος.

Οἱ ΝΕΟΙ ΡΥΘΜΟΙ, τὸ 10^ο τεύχος τους θὰ τ' ἀφιερῶσουν στὸ ζωγράφον Τάκη Βαλσάμ καὶ γενικὰ στὸ συναισθηματισμὸ. Ἐκτὸς ἀπὸ τίς τακτικὰς συνεργασίας, ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ καλεῖ ὄλους τοὺς ἔκτακτους συνεργάτες, ἀναγνώστες καὶ φίλους τῆς κινήσεώς μας στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ Ἐξωτερικόν, νὰ στείλουν ἐγκαίρως τὴ γνώμη τους σύμφωνη ἢ ἀντίθετη, γιὰ νὰ περιληφθῇ στὸ εἰδικὸ τεύχος. Στὸ ἐπόμενον τεύχος θὰ δώσωμε περισσότερες πληροφορίες.

- Ακρυλίου,
 - Βορική του Ροζος, έναι εναντιον πλεον
 - Τις αινου ει γουατιν, 2αριδς
 - Έιν δει λεγουν εν λευκογυαλο εν
 - Κουρ

W¹/_{hws} . 26472 (Δελοφ' 16. Πρ. Νισοφ-

? Ακρυλίου εν ειδωσιν 370470-